

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI**

**GÜNEY SUDAN'DA BARIŞ GAZETECİLİĞİ: GAZETECİLER
PERSPEKTİFİNDEN 2013 ÇATIŞMASINDA MEDYANIN ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MARTİN JADA GABRİEL PİTİA

Ankara - 2018

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI**

**GÜNEY SUDAN'DA BARIŞ GAZETECİLİĞİ: GAZETECİLER
PERSPEKTİFİNDEN 2013 ÇATIŞMASINDA MEDYANIN ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MARTİN JADA GABRİEL PİTİA

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Çiler Dursun**

Ankara- 2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

MARTİN JADA GABRIEL PITIA

GÜNEY SUDAN'DA BARIŞ GAZETECİLİĞİ: GAZETECİLER
PERSPEKTİFİNDEN 2013 ÇATIŞMASINDA MEDYANIN ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Çiler Dursun

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Çiler DURSUN

Prof. Dr. Gamze Yücesan ÖZDEMİR

Prof. Dr. Ruhdan UZUN

Tez Sınavı Tarihi02/07/2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../...../2.....)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Martin Jada Gabriel Pitia

İmzası

İTHAF

Bu çalışmayı Babama ve Anneme ithaf ediyorum.

TEŞEKKÜRLER

Tüm Türk halkına destekleri için teşekkürler. Sizi asla hayal kırıklığına uğratmayacağım. Hepinizi çok seviyorum.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜRLER.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR LİSTESİ	v
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM LİTERATÜR TARAMASI

1.1. MEDYANIN TOPLUMDAKİ ROLÜ	10
1.2. MEDYA VE ÇATIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ	13
1.3. ÇATIŞMALARDA MEDYA ETKİSİ	16
1.4. MEDYANIN ÇATIŞMALARDAKİ TARİHİ	20
1.5. SONUÇ.....	26

İKİNCİ BÖLÜM GÜNEY SUDAN'DA MEDYA

2.1. GÜNEY SUDAN'A GENEL BAKIŞ	28
2.2. GÜNEY SUDAN MEDYASININ TARİHİ.....	31
2.3. GÜNEY SUDAN'DA MEDYA POLİTİKASI	32
2.3.1. Basın Özgürlüğü.....	33
2.3.2. Medya Mülkiyeti	36
2.4. SONUÇ.....	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BARIŞ GAZETECİLİĞİ

3.1. BARIŞ GAZETECİLİĞİ	41
3.2. BARIŞ VE SAVAŞ GAZETECİLİĞİ ARASINDAKİ FARKLAR	44
3.3. BARIŞ GAZETECİLİĞİ NASIL İŞLER?.....	46
3.4. SONUÇ	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MEDYANIN GÜNEY SUDAN 2013 SİLAHLI ÇATIŞMASINDAKİ ROLÜ

4.1. GİRİŞ	52
4.2. MEDYADAKİ HABERLER VE GERÇEKLER.....	53
4.3. ÇATIŞMA SÜRECİNDE MEDYA ERİŞİMİ	55
4.4. 2013 ÇATIŞMASINDA EN YOĞUN ULLANILAN MEDYA VE NEDENLERİ.....	56
4.5. MEDYA GÜVENİRLİĞİ VE KULLANIM SIKLIĞI.....	57
4.6. ÇATIŞMA SÜRESİNCE YEREL VE ULUSLARARASI MEDYA KARŞILAŞTIRMASI	58
4.6.1. Medya Etkisi	60
4.6.2. Savaşan Tarafların Medyadaki Sunumu	61
4.6.3. Topluluk Radyolarının Rolü	62
4.6.4. Medya ve Etnik Yapı	63
4.6.5. Çatışma Öncesinde ve Sonrasında Mesajların Doğası.....	65
4.6.6. Çatışma Süresince Dil ve Kavrama Sorunları.....	66
4.6.7. Barış Gazeteciliği Bir Alternatif Olabilir Mi?.....	67
4.6.8. Çatışmaya Dair En Çok Habeleştirilen Konular	68
4.6.9. 2013 Yılındaki Silahlı Çatışmada Medyanın Rolü Üzerine Görüşler.....	69
4.6.10. 2013 Silahlı Çatışmasında Mesajların Yönetimi.....	70
4.6.11. Çatışma Mesajlarının Sonuçları	71
4.6.12. 2013 Silahlı Çatışmasının Haberleri Hakkında Görüşler.....	72
4.6.13. Medya Haberlerinde Etnik Yapının Etkisi	73
4.6.14. Çatışmaların Kısıktırılması Yönüyle Medyanın Etkisi	74
SONUÇ	76
KAYNAKÇA.....	78
EKLER	82
EK-1. HÜKÜMET RADYOLARI	82
EK-2. YABANCI VE ULUSLARARASI RADYOLAR.....	85
EK-3. INTERNEWS RADYOLARI	90
EK-4. ÖZEL RADYOLAR	91
EK-5. HÜKÜMET TELEVİZYONLARI	95
EK-6. ÖZEL TELEVİZYONLAR.....	96
EK-7. GÜNEY SUDAN ÇATIŞMASINDA MEDYANIN ROLÜ'NE İLİŞKİN ANKET SORULARI	101

ÖZET	104
ABSTRACT	105

KISALTMALAR LİSTESİ

BBC	British Broadcasting Corporation
CGTN	China Global Television Network
CNN	Cable News Network
CPJ	Committee To Protect Journalists
CRN	Catholic Radio Network
CTV	Citizen Television
EBC	Equator Broadcasting Corporation
MENA	Middle East News Agency
PGs	Presidential Guards
POCs	Protection Of Civilians Sites
RTL	Radio Télévisio Libre des Mille Collines
SPLA	Sudan People's Liberation Army
SPLM	Sudan People's Liberation Movement
SRTC	Sudan Radio & Television Corporation
SSBC	South Sudan Broadcasting Corporation
SSR	South Sudan Radio
SSTV	South Sudan Television
UNESCO	United Nations Educational Scientific & Cultural Organization
UNMISS	United Nations Mission In South Sudan
VOA	Voice Of America
VOP	Voice Of People

GİRİŞ

15 Aralık 2013 tarihinde, Güney Sudan Juba’da Salva Kiir Mayardit’e sadık güçler ile eski vekil Dr. Riak Machar Teny taraftarı güçler arasında silahlı çatışma yaşandı. Bu, Afrika’nın en uzun sivil savaşı sayılan, ülkenin Sudan’dan bağımsızlığını kazandığı savaştan sadece iki yıl sonraydı. Aslında Güney Sudan, egemenliğini 2,5 milyon hayatın kaybı karşılığında ve 21 yıl süren vahşi ve kanlı bir sivil savaş sonrasında 9 Haziran 2011’de elde etmişti.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları İzleme Komitesi’ne göre (2014) , 2013 yılındaki çatışmada en az on bin ölü, iki milyon mülteci ve komşu ülkeler olan Etiyopya, Kenya, Uganda, Demokratik Congo Cumhuriyeti ve Sudan’da yüz binlerce mülteci kampı oluştu. Haberin iddia ettiğine göre Juba’daki çatışma ile etnik Nuer kabilesini ortadan kaldırmak adına geniş çapta kıyım gerçekleştirildi. (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları İzleme Komitesi, 2014)

Çatışmayı neyin kışkırttığı çok net değildi. Güney Sudan hükümetine göre çatışma, eski başkan Dr. Riak Machar Teny’nin, General Salva Kiir Mayardit’i devirmek adına giriştiği teşebbüslerinin bir sonucuydu (Aljazeera, 2013). Ne var ki, hükümetin iddiaları ile BM İnsan Hakları Raporu (2014) arasında büyük bir uzlaşmazlık vardı. İddiaya göre, etnik kökenli Dinka kabilesinin başkanlık koruma üyeleri çatışmaya neden olmuştu. Bu grup, Güney Sudan’daki en büyük (başkanın da oradan geldiği) etnik gruptu ve ülkedeki en büyük ikinci etnik grup olan Nuer’i (eski başkanın da dâhil olduğu grup) silahsızlandırmaya çabalıyordu. (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları İzleme Komitesi, 2014).

Ancak, 15 Aralık 2013 tarihindeki olayı araştıran araştırmacıların gözlemlerine göre, Juba’daki durum, olay patlak vermeden önce de son derece gergindi. 15 Aralık 2013’ün durumu, sadece zamanıyla ilgili değildi. Holland’a göre (2013) bu durum, ülkenin 2011’de bağımsızlığını elde etmesiyle başladı. Nisan 2013’de, cumhuriyetin

başkanı, güçleri çıkarttı ve başkan Dr. Riak Machar Teny, vekil başkanın başkanlık rekabetine olan ilgisini görünce güç savaşına girdi. Seçimlerin 2015’de yapılacağı öngörülüyordu (Holland, 2013).

Ama sonrasına kadar, başkan ve sonra da vekili, partinin makamı ve vekillik makamı oldu. Sudan İnsanları Özgürlük Hareketi (SPLM), Sudanlıların Özgürlük Güçleri Politik Kanadı (SPLA) Güney Sudan’daki insanlara bağımsızlığı getirmiştir. Temmuz 2013’de ülke, şok edici bir haberle uyandı: Başkan, vekili Dr. Riak Machar Teny’i ve tüm kabineyi talan etti. Yönetimdeki partinin iç yapılanmasını ve devletin altyapısını tamamen pasif duruma getirdi (Tisdall, 2013).

Başkanın hareketlerinin etkisi manifesto başlatmadı belki ama dini liderler söz konusu darbenin etkilerini hafifletmeye çalıştılar. Başpiskopos Paulino Lukudu Loro liderliğinde, tarihteki en büyük sivil savaş çıkabilirdi. Güney Sudan Katolik Kilisesi Başpiskoposu Daniel Deng Bul, Güney Sudan İslam Konseyi ve dünyanın dört bir yanından dini liderler, ülkeyi kaosa sürükleyen bu gerginliğe dair endişelerini dile getirdiler.

Ne yazık ki hiçbirinin barış mesajı 15 Aralık 2013’de kanlı silahlı çatışmayı durdurmaya yetmedi. Güney Sudan kaynaklarıyla Doğu’nun ve Orta Afrika’nın parlayan yıldızıyken, etnik grup çatışmalarının yıldızı haline geldi. Başkan, ulusa seslenerek -çatışmadan bir gece sonra- durumun kontrol altında olduğu açıklamasını yaptı. Ancak iddialarının aksine, çatışma durmak bilmiyor, raydan çıkmışçasına bölgeden bölgeye yayılıyordu ve ülkenin neredeyse dörtte üçünü içine almıştı. Son hızla yayılan çatışmaların kendiliğinden bir şekilde gerçekleştiği asla iddia edilemezdi. Yayılmanın asıl itkisi neydi ki bu kadar kanlı boyutlara ulaşmıştı? Çatışmanın sebebi etnik grupların kaynaması olarak görülürken, medya bu yoğun çatışmanın seyrinde propaganda anlamıyla nasıl bir rol oynadı? Bu soruları ancak özellikle de sonuncusunu arka plana alarak bu araştırmanın temeli kurulmuştur.

Bu soru ve daha pek çoğu, politikacıların ve akademisyenlerin zihinlerini eşit ölçüde meşgul etmiştir. Bu araştırmanın bağlamı medyanın rolüyle sınırlandırılmış olsa da, medya ve çatışma argümanlarımız; çağdaş tartışmalar ve alan yazın ile çevrelenmiştir. Konuyla ilgili çağdaş alan yazın parçalıdır ve hatta zaman zaman birbiriyle çelişen görüşlerle beslenmiştir.

Medya ve çatışma konularını çalışan birçok akademisyen, çatışmayı propaganda etmesi açısından medyanın rolünü ve etkisini tartışmışlardır. Akademisyenlerin temel argümanları, medyanın çatışmaya yakın olmayan bağlamlardaki insanlara çatışmaları yakından göstererek sürekli bir savaş algısı içine soktuğu yönündedir. Bu iddiaların öncüleri arasında Lee ve Maslow (2005), “Mesafe sadece coğrafiktir, çatışma medya ile birlikte yüreklere ve zihne daha yakındır” diyen Bui (2012) (Lee and Maslog, 2005 as Cited in Bui, 2012).

Lipmann (1922) da medyanın kontrolsüz gücünün, insanlara çatışmaların yakın sahnelerini taşıdığı düşüncesine katılmaktadır. Bu sahneler, sonraları çatışmaya girecek gruplar için adeta bir zemin oluşturmuştur. Ona göre kitlesel medya, insanlara dünyadan asla koklamadıkları, duymadıkları, görmedikleri, dokunmadıkları ve hatırlamadıkları geniş bir deneyim zemini sunmaktadır.

Bu sahnelerde kitlesel medya iki önemli noktada araçsal hale geliyor: ilk olarak, çatışmanın manzaralarını ve görüntülerini insanlara yakından gösteriyor, ikincisi insanların zihinlerini yeniden şekillendiriyor ve onları herhangi bir cepheleşme için önceden hazır hale getiriyor (Lippmann 1922 as cited in Al-Sayed, 2015). Medyanın savaşta teknik olarak temel bir rol oynadığı inkâr edilemez. Öncelikle, çatışma alanındaki gelişmeleri doğrudan aktarır; ardından savaş süresince seçkin haber kaynaklarının olay yorumlarına dayanır ve savaş süresince haberlerin ana içeriği olan kurbanları dramatize eder.

Ayrıca, çatışma, medya için bir besin haline gelir. Sansasyonel imgeleri medyaya sağlar ve bu imgeler çatışmayı diğer tüm önemli hadiselerle kıyasla daha tercih edilir hale getirir. Ancak, haber yapmak için alınan kararlar, pek çok faktörden etkilenir. Mesela editoryal yargı, çatışmada medyanın, özellikle de çatışmaya katılan politik aktörlerin görüşlerini etkileyerek rolü olduğuna dair bir algı yaratır (Gumba, 2011). Ancak çatışma söz konusu olduğunda, medyanın sadece negatif yönünden bahsetmek kolayca kaçmak olurdu. Tarihte medya, çatışmalarda arabulucu ve hafifletici bir rol de üstlenmiştir. Myanmar’da yaşanan krizler boyunca medya, Rohingya halkının ve kurbanlarının acılarını hafifletmeye çalışan inisiyatiflerin çabalarına da dikkat çekebilmişti. Bu düşünce ekolünün taraftarları arasında Norveçli akademisyen ve Barış Gazeteciliği öncüsü Johan Galtung da vardır. O, medyanın ne çatışma sebebi, ne de barış yaratıcısı olduğunu ileri sürer, ona göre medya, bu ikisinin dolayımlayıcısıdır (ibid).

Yukarıdaki argümandan, kitle medyasının yönelim olarak çatışmayı kızıştırdığı ya da hafiflettiği sonuçları kolayca çıkarılabilir. Böyle bir sonuç, medyanın çatışmalardaki rolünü bulanıklaştırır ve çatışmaların bağlam ve doğasını farklılaşarak medyanın sorumluluğunu dikkate almaz (Gumba, 2011:p.1). Hatta çatışma olayları zengin anlatımlar sağlar. Bunlar kahramanlık ve trajedi anlatımları olduğu gibi insanın kişisel deneyimleri de olabilir. Pek çok savaş hikâyesi, tarih ve mitleri olduğu kadar, ortak kimliğin, barışın oluşmasında toplumlardaki kolektif bağı ve ortak değerleri güçlendirir.

Bu anlatılara olumlu bir gözle bakılsa da, önemli ölçüde ayırıcıdırlar. Cemaate güçlü aidiyet duygusu, ‘BİZ’ ve ‘ONLAR’ ayrımıyla çatışmayı çoğaltır. (Nwankwo, 2011:1).

Bu açıdan medyanın rolünü yatıştırma ve propaganda olarak sınırlamak, çatışma zamanlarında medyanın oynadığı ikili rolü karmaşıktırır. Bu ayrıca çağdaş edebiyatın

medyayı tartışmasına ya da ona karşı olan doğasını doğrular. Bu durum, alanı daha pürüzlü ve çelişkili kılar. Wolfsfeld'in (p.3) söylediği gibi, barış sürecinin doğası ile haberlerin değeri arasında bir çelişki vardır. Bu tür çelişkiler, medyayı çatışmanın yaratıcısı olarak cezalandırmaya götürür.

Afrika'da medya kuruluşları, dış gösterme denilen ve sorunlar karşısında çatışmacı bir tutumu ifade eden meselelere takılıp kalmıştır. Bu popüler jargon, medyayı çatışmanın yaratıcısı olarak sergilemektedir. Daha güçlü bir örnek olarak, bir milyonun üstünde insanın ölümüne neden olan 1994 yılındaki Ruanda soykırımı esnasında medyanın oynadığı rol gösterilebilir. Ruanda yerel medyası, eskiden olduğu gibi bugün de dünya tarihinin en vahşi soykırımını kışkırttığı için suçlanmaktadır. The Rwandan Radio- Télévision Libre des Milles Collines (Bin Tepenin Bölgesi Rudan Radyo - Televizyon) yüz günden az bir sürede yarım milyondan fazla insanın kıyımını başlatmıştır. Yayın mesajları, sarahaten Tutsi etnik grubunun insanlarını öldürmeyi teşvik ediyor ve bu katliama katkı vermiş oluyordu.^{7k} (Des Forges, 1999; Metzl, 1997a; Kirschke, 1996).

Fildişi Kıyısı'nda, ülke 2010'daki demokratikleşme sürecine hazırlık yaparken, bir anda kendini medyanın bile suçlandığı bir çatışmanın içinde buldu. 2010'daki Laurent Gbagbo ve Allassane Ouattara'yı karşı karşıya getiren seçimlerin öncesinde de etnik tansiyon yükselme halindeydi. Laurent Gbagbo ve Allassane Ouattara, birer propaganda aygıtı olarak yazılı medyayı ve kamusal televizyonu kullanmışlardır. Seçmenleri birbirlerine karşı böylelikle hareketlendirmişlerdir (Electoral Reform International Services, 2011).

Fildişi Kıyısı'ndaki çatışmanın akıbeti, geniş çapta insan ve konut kaybıyla sonuçlandı. Pek çok insan hayatını kaybetti, milyonlarca insan etnik ayrılıklarla kışkırtılarak yerlerinden edildi. Medya, çatışmanın kaynağını çok iyi bildiği halde,

rahatça pek çok suçu örtbas etmeye çabaladı. Bu yine de medyanın çatışmayı teşvik ettiği gerçeğini değiştirmedi.

Medya, dünyada ve Afrika’da artan çatışmalardaki rolü üzerinden doğal olarak sorgulanır hale geldi. Hatta Güney Sudan’da olduğu gibi küçük ve uzun süren çatışmalarda, akademisyenler ve barış yanlıları, medyanın barış aracı olarak nasıl kullanılabileceğini anlamak adına çağrıda bulunmaya teşvik etmişlerdir. Bu çalışma da bu tartışmalar çerçevesinde, 2013 Aralık ayında Güney Sudan’da patlak veren çatışmada medyanın rolünü anlamaya çabalayacaktır.

Tez çalışmamız, medyanın çatışmalardaki rolünü anlamak için dört temel soruya cevap arayacaktır: 1) Medya, 2013 Aralık ayında çatışma sürecinden barış konuşmalarının başladığı 2014’e kadar çatışmaları nasıl sundu? 2) Medyayı çatışmaları belirli bir biçimde sunmaya yönelten etmenler neydi? 3) Medyanın çatışmayı belirli bir biçimde sunmasının genel olarak süren çatışma ve Güney Sudan halkı üzerindeki etkileri nelerdir? 4) Ve son olarak, hükümet, çatışma süresince nasıl bir rol oynadı?

Bu sorulara yanıt vermek için bu araştırmada, 15 Aralık 2013 tarihinde patlak veren çatışmadan 2014’deki barış konuşmalarına kadar olan süreçte medyanın rolünü belirlemek adına, niteliksel araştırma yaklaşımını uygulamıştır. Dönemin haber içeriklerini üreten gazetecilerine mülakat ve anket uygulanarak, gerçekleştirilen haberciliğin ardındaki dinamikler ortaya konmaya çalışılmıştır. Lindolf and Taylor’a (2002) göre niteliksel araştırma; yorumlama teknikleri, açıklama, deşifre, çeviriyi kapsayan, sosyal dünyadaki gerçekliğe yakınlaşmayı mümkün kılan bir araştırma tarzıdır. Bu nedenle, niteliksel araştırma gereği bu çalışmada online olarak yapılan mülakatlardan toplanan verileri yorumlamaya dayanılacaktır.

Mülakatlar, insanların algılarına, anlamlandırma biçimlerine ve durumları tanımlamalarına ilişkin önemli veriler sunarak, gerçeği nasıl inşa ettiklerine erişmeyi mümkün kılar. Ayrıca mülakatlar, “öteki” ni anlamamızda en etkili yollardan biridir.

Bireyin gerçeği nasıl inşa ettiğini anlamak için, gazetecilere, yaşanan çatışma ve onun basın tarafından sunumuna dair görüşlerini sormayı tercih ettik. Gazetecilerin, kendilerini, görme biçimlerini, kendi kelimeleriyle ifade etmeleri bu bağlamda çok önemlidir. Daha geniş bir perspektifte, kişilerle yapılan mülakatlar ve konuşmalar, günlük insan deneyimini bize o anlık olarak görünür kılar ve toplumsal gerçeği şekillendiren insanların duyguları ve davranışları hakkında ipucu verir (Jones, 1985; Punch, 2005).

Bu araştıramaya toplamda 16 katılımcı dahil edilmiştir. Kadın katılımcılara K ve erkek katılımcılara E olarak kodlanmıştır. Yaşları 30-45 arasında olan ve 2013 çatışması boyunca yerel ya da uluslararası basın kuruluşları adına gazetecilik yapan kişilerle görüşülmüştür. Temel örnekleme tekniği olarak amaçlı örneklem tekniği kullanılmıştır. Bu teknikte öncelikle hesaba katılan, çalışmanın amacına ulaşması adına en iyi bilgiyi sağlayabilecek olan katılımcıların olmasıdır. Reinard’a göre (2006) amaçlı örnekleme için, grup örneklemini ifade eden toplanmış örnekler bir araya getirilerek, araştırmacıların amaçları doğrultusunda bilinçli biçimde seçilir, çünkü katılımcıların araştırma amaçları açısından hayati önemdeki grubun temsil edici özelliklerini taşımaları gerekmektedir (Reinard, 2006).

Bu araştırmanın amacına ulaşmak için, katılımcılar, Güney Sudan medya sektörüne aşina, hem İngilizce hem de Arapça bilenlerden seçilmiştir. Güney Sudan’da okuryazarlık oranı yüzde %27’dir ve bu oran Sudan’ı okuryazar açısından en geri ülkelerden biri kılmaktadır. İstatistikler göstermektedir ki yaşları 15 ile 40 arasındaki 2.2 milyon insandan, (her 10 kadından biri) hem okuyup hem yazabilmektedir (Wudu, 2013). Katılımcılar, Güney Sudan’da hem yerel hem de yabancı medyada çalışan kişilerden seçilmiştir. Sonuç olarak, pek çok katılımcı, işleyiş ve sektöre aşina medya uygulayıcısı ve uzmanlardan olmuştur ve bunların çoğu Güney Sudan Broadcasting Corporation (SSBC), the Voice of America (VOA), the British Broadcasting

Corporation (BBC) Aljazeera ve United Nations' Radio (the Miraya FM) kuruluşlarında çalışan gazetecilerdir. Bu katılımcı gazetecilerin çoğu iyi eğitilidir ve 16 katılımcıdan 6'sının medya ve çatışma, ulular arası medya, güvenlik politikaları gibi alanlarda lisansüstü dereceleri bulunmaktadır.

Bu araştırmanın özüne, elbette çatışmada medyanın rolüne zemin hazırlayan çağdaş literatür olmadan ulaşılmazdı. Daha önce de belirtildiği gibi, çağdaş literatür medyanın çatışmadaki rolü hakkında çelişkilerle yüklüdür, bu araştırma, literatürdeki mevcut bakış açılarından Johan Galtung'un çerçevesini çizdiği barış ve çatışma gazeteciliği kavramlarına yaslanmaktadır. Güney Sudan'da medyanın toplumdaki rolü, çatışmayla ilişkisi, çatışmayı ve politikayı nasıl etkilediğini anlamak için literatürdeki dayanak noktamız, barış ve çatışma gazeteciliğidir.

Çalışma dört bölüme ayrılmıştır. İlk bölüm, araştırmanın amacını ortaya koyan ve sorunsalını temellendiren, veri toplama yönteminin sergileyen ve araştırma öneminin altını çizen bölümdür. İkinci bölüm .medyanın toplumdaki rolü, medya ve çatışma ilişkisi tartışırken, bir yandan da Güney Sudan'da medya endüstrisinin durumu, basın özgürlüğü sorunları gibi daha çok Güney Sudan bağlamını aktarmaktadır.

Üçüncü bölüm kuramsal bölüm olup barış gazeteciliğinin ne olduğu, gelişmesinin tarihçesi, savaş ve barış gazeteciliği arasındaki farklar ve barış gazeteciliğinin uygulamada işe yarayıp yaramadığı gibi başlıkları tartışmaktadır. Thirdly is the theoretical framework, which is none other than peace journalism. it is also subdivided into the history of Peace Journalism itself, the differences between Peace and War Journalism and How Peace Journalism Worksmedya ve çatışma arasındaki ilişki, çatışmalarda medya etkisi, basın özgürlüğü ve çatışmalarda medyanın oynadığı rol. İkinci bölüm, Güney Sudan'da medyanın, kronolojisi ya da tarihi, Güney Sudan'da politikanın rehberlik ettiği medya endüstrisi, mülkiyet ve basın özgürlüğünü ele alır.

Son bölüm ise, Güney Sudan'daki yerli ve yabancı gazetecilerin gözüyle 2013 yılındaki askeri çatışmada medyanın rolüne odaklanacaktır. Medya üzerinde etnik grupların etkisini çatışmada topluluk radyolarının rolünü de hesaba katarak, Güney Sudan medyasının barış gazeteciliğine uzak ya da yakın nasıl bir habercilik gerçekleştirdiği, gazetecilerle yapılan görüşmelerle sergilenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

1.1. MEDYANIN TOPLUMDAKİ ROLÜ

Çağdaş dünyada medyanın rolü şüphesiz ki toplumun etkin işlemesi açısından hayatidir. Hem yerel hem de küresel anlamda önemli durumların bilgisini üreten ve ileten olarak medya, küresel pazardaki en önemli metayı sağlamaktadır- bilgiyi. Hatta bilginin öneminin altını çizen, defalarca kullanılan bir deyiş vardır: Bilgi güçtür.

Peters (2015) medyanın öneminin altını çizerken onu, iletişimin epik merkezi olarak tanımlar. Bu merkezden çıkan mesajlarla medya, toplumun günlük aktivitesini etkilemekte bir kutup görevi görür (Peters, 2015). Modern medya altyapısı keşfedilmeden önce de kendi döneminin teknolojisi ile bilgi üretilmekte ve dolaşıma sunulmaktaydı. İnsanlar, savaş dönemlerinde, bir yabancının varlığını haber vermek veya şefin ölümü gibi özel mesajları gönderirken davul seslerini, ateşi ve dumanı kullanmışlardır (Howard, 2009: 23).

Ancak toplum kabaca güdülenirken, insanlar zaten mesajlar ve semboller üzerinden iletişimin öneminin farkındaydılar: Bu, medyanın insan hayatında oynadığı hayati rolü desteklemektedir. O zamandan beri, iletişimin zorluklarıyla mücadele eden büyük bir gelişme eğilimine girildi. 1455 yılındaki Almanya’da baskı teknolojisindeki gelişmeler - alfabe ve basılı basın-, televizyon ve güncel olarak internet, iş birliği içinde çalışarak, zaman ve uzamda etkili ve verimli bir iletişim türünü sağlamıştır (Poe, 2011).

Büyük bir icat ve ilerleme olarak takdir edilen internet, medya endüstrisi tarafından tümüyle farklı bir şekle büründürülmüştür. Bu icat, yeni medya olarak bilinen mefhumun yaratılmasına yol açtı. Yeni medyada, pek çok medya işlemi online olarak

yapılmaktadır. İnternet sayesinde artık radyonun, televizyonun ve gazetelerin online versiyonlarını bulmak mümkündür. Yeni medyanın çifte etkisi söz konusudur: hem ulusal hem de küresel boyutlarda izleyici sayısındaki büyük artışa karşın medya ürünlerinin kalitesindeki düşüş dikkat çekicidir. Esasen, medya hem niteliksel hem de niceliksel bir dönüşümden geçmektedir (Ugangu, 2012: 211).

Ayrıca yeni medya, medya endüstrisine başka avantajlar da sağlamıştır. Haberlerin üretiminde ve yayılmasında harcanan bütçe azalmıştır. Büyüyen izleyici kitlesiyle internet, dağıtım adına kaynak sağlama ve medya içeriğini yeniden dolaşıma sokması yönüyle endüstriyel gelişmeye muazzam oranda fayda sağlamaktadır. (Jerkin, 2004). Ek olarak Christian ve çalışma arkadaşları (2009), yeni medyanın politik ve toplumsal bir platform açtığını, siyasi liderlerle ve kitleler arasında etkileşimi mümkün kıldığını ifade ederler (Christian et al 2009).

Christian ve çalışma arkadaşları (2009) medyanın sahip olduğu rollerin altını çizerken, bunları dört ana rol olarak özetlemektedir: Onlara göre medyanın gözlemci, kolaylaştırıcı, işbirlikçi ve radikal rolleri vardır. Bu dört rolün içinde, gözlemci rol, medyanın merkezindeki en ayırt edilen rolüdür. Medya endüstrisindeki değişikliklere rağmen kamuyu bilgilendiren gözlemci rol, yeni gelişmelerden etkilenmemiş bir roldür. Onlara göre yeni gelişmeler, medya endüstrisine çok çeşitli konularda doymak bilmez bilgi edinme ihtiyacını tatmin eden yeni rekabetler getirmiştir (Christians et al. 2009).

Yukarıdaki senaryodan, toplum ne kadar sofistike olursa bilgi edinme ihtiyacı o denli artacaktır sonucu çıkarılabilir. Medyanın radikal rolü de, toplumsal işleyişte aynı derecede önemlidir. Bu rol temel olarak bağımsız eleştiriye, bilgiyi ve yorumları cesaretlendirir. Bağımsız eleştiri radikal rolün çekirdeğidir. Ancak, toplum sofistike hale geldiğinden, meseleleri analiz etmek ve tarafsızca değerlendirmek karmaşık bir yapıya bürünmüştür. Endüstriyel faaliyet, siyaset, çevresel yönetim ve din gibi meseleler, tarafsız analize ve eleştiriye en çok ihtiyaç duyan meselelerdir (Christians et

al 2009).

Yeni medya işleri hiç olmadığı kadar kolaylaştırsa da eksikliklerini kendi içinde taşıyor. Christian ve arkadaşları (2009) internet haberlere ve bilgiye erişimi sağlasa da, toplumun yeni medya yoluyla eriştiği bu bilgilerin kalitesinin hala şüphe altında olduğunu ileri sürerler. Bilgi akışının siber uzamda, iletişimin konvansiyonel anlamında etkilenmiş, hileli, propagandacı, yanlış bilgi veren, saptırılmış, alaycı, yabancı düşmanı bir akış içinde olduğunu söyleyerek devam ederler.

Bu durum, Fourie'de (2010) ve McChesney'de (2003) de yankılanır ve modern gazeteciliğin krizde olduğunu söylerler. Online yayıncılık ve "kendi gazeteciliğini yap" blogları ve sohbet odaları, gazeteciliği şekillendiren zaman ve mekân, tarafsızlık, doğruluk ve gerçeklik gibi unsurlardan etkilenmiştir (Ugangu, 2012:213). Nyabuga'ya göre bu durum, kamusal olan ile bireysel - özel- olanın arasındaki ince bağlantıyı gerginleştirmiştir. Hatta medya içeriğinin online uzamda dolaşıma girdiğinde bile ayırım yapmanın zor olduğunu gözlemlemiştir (p. 2015).

Eski medya ile yeni medyanın yaygınlaşan bu yeni gelişmeleri karşılaştırıldığında, McQuail (2003) bize eski normatif düşüncenin tahminlere dayandığını ve tüm içeriğin kamusal olduğu gibi, hesap verecek olanın da içeriğin üreticisi olduğunu hatırlatır. Bu, medya özgürlüğünün hala iyi bir fikir olup olmadığına ilişkin tartışmaları yükseltir (a.g.e). Christian ve arkadaşları (2009), bu medya kuruluşlarının gerçekte o kadar da "özgür" olmadıklarına dikkat çekerler. Medya patikleri toplumun genel yararına ilişkin endişeler tarafından zorlanır ve hapsedilir. Başka bir deyişle, medya mücadele halindeki toplumsal güçlerin çeşitli uzantılarından biridir.

Dolayısıyla, medya özgürlüğünün yalıtık bir kavram olarak gözlemlenemeyeceğini öne sürerler. Bu, toplumsal sorumluluk kavramından ayrılamaz. Ndunde, bilgi akışına hükümet kısıtlaması getirildiği dönemlerde, kısa mesaj servisinin

(SMS) e-mail kullanımı ve blogların geniş kitlelerce alternatif ifade edici uzamlar olarak kullanılmakta olduğunu göstermiştir (Ugangu, 2012: 2016). Bu uzamlar Ndunde'ye göre, dünyanın dört bir yanından bireyler tarafından bilginin hızla yayılmasına olanak sağlamıştır. Böyle bir akışta düzenleyici kuruluşlar için kontrol yapmak oldukça zordur.

Internetteki tartışma gruplarına bakarak Schultz, medyanın bu biçiminin geleneksel medyanın gücünü ve tarafsızlık durumunu dengeleyebileceğini söyler. Gazeteler, radyo ve televizyon karşısında, eşzamanlı olarak akışı kontrol eden ve eleştiren bir platform sunar (a.g.e). Ayrıca bu türden güçlerin, iletişim türlerini hareketlendirici türden güçler olduğu da vurgulanmaktadır.

1.2. MEDYA VE ÇATIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ

Medya ve çatışma birbirlerini beslerler. Biri (çatışma) haberlerin kaynağıdır, diğeri (medya) ise çatışmanın tartışıldığı zamanlarda sorunları sona erdiren ya da politikaları destekleyen bir platformdur. (Radoli, 2011). Savaş ya da çatışma dönemlerinde medya hayati önem taşır. İnsanlar, medya nedeniyle savaşa karşı bir bakış açısı geliştirirler. Bu durumda gündem belirleyen medyanın rolü oldukça etkilidir.

Lippmann kitle medyasıyla insanın, “dünyanın daha önce hiç görmediği yerlerinde koklamadığı, dokunmadığı, duymadığı ya da hatırlamadığı büyük bir parçayı” öğrendiğini söyler (Al-Sayed, 2015). Çatışmalarda medya, yalnızca kamunun ilgisini çekmekle kalmaz, aynı zaman da çatışmanın çözülmesi ya da hafifletilmesinde de önemli rol oynar. Kimi akademisyenler, medyayı çatışmanın çerçevesini çizdiğine ve kamuya çatışma ve çatışmanın sonuçları hakkında bilgiler vererek kamu algısını değiştirdiğine dikkat çekerler. (a.g.e).

Medya, çatışmayı daha görünür hale getirme potansiyeline sahiptir. Bu aracı özelliğiyle, Cottle'ın “*dolayımlanmış çatışma*” olarak tanımladığına gönderme yapar.

Bu terim Cottle tarafından medyanın sıklıkla sezdiği karmaşık yapıdaki yolları ve “onlar” hakkındaki fikirleri yaygınlaştırmak için kullanır. “*dolayımlanmış çatışma*”, medyanın sadece çatışmayı haber yapıp göstermesi değil, çatışmayı hareketlendirme ve çatışmayı yürütme gibi rolleri de vardır.

Bu aktif rolü, zaman zaman medyayı siyasi güçlerin incelemesine tabi kılar. Bu da medyayı kontrol etmek için kullanılan pek çok farklı yoldan biridir. Medyanın bu bağlamında siyasi kontrolü çeşitli etkenler tarafından belirlenebilir. Öncelikle yetkililer, medyayı hukuk ve kurumsal düzenlemelerle kontrol etme eğilimindedirler.

İkinci olarak, medyada çalışan gazetecilerin siyasi yönelimleri, yönetimlerle tutarlı olmaya zorlanır. Son olarak, medya olayları çerçevelerken, toplumun sosyal ve siyasi normlarıyla örtüşmelidir (a.g.e.). Griffin’e göre medyanın önemi kısaca: Öncelikle, dikkatleri savaş ve çatışmaya çekerek, kamusal düşüncüyü ve kanaatleri etkilemesi; ikinci olarak, resmi kaynaklardan aldığı bilgileri denge ve nesnellik kavramlarıyla sunması. Üçüncü olarak medyanın çatışmayı geniş kitlelere duyururken bunu, kültürel normlar, etnik kimlikler ve milli değerler süzgecinden geçirmesi; son olarak, savaş haberciliğinin doğası gereği, hükümet/basın ilişkilerinin altının çizilmesi ve siyasi mutabakat rolüyle gündemde tutmasıdır.

Özü itibarıyla medyanın daha pek çok rolü vardır. Öncelikle, medya çatışma hakkında bilgi sağlar. İkinci olarak, medya, statükoyu güçlendirerek ya da değiştirerek topluma katılır. Pek çok durumda medya, “meşruiyet erozyonunu engelleyerek” mevcut durumu kuvvetlendirir. Politik değişiklikleri üretmek için ise gereken motivasyonları ve öfkeyi oluşturur. Üçüncü olarak medya, kamuya yaşama alanlarındaki sorunla ilgili geribildirimler sağlayarak “bekçi köpeği” gibi hareket eder. Dördüncüsü medya, çatışmada kışkırtıcı davranır, tutucu eğilimleri güçlendirir ya da barışın inşası ve siyasi mutabakat adına rol üstlenir (Al- Sayed, 2015).

Londra kökenli BBC ve CBS televizyon kanallarından yorumcu Michael Ignatieff, Kosova krizinde medyanın rolünü analiz etmiştir ve *“savaş bir izleyici sporuna dönüştüğünde, medya, belirleyici bir hareket alanı haline gelmişti. Ayrıca gazetecileri gözlemci olmaktan çıkarıp, kahramana, medyayı da uzlaştırıcıya dönüştürmüştür”* (p.10) itirafında bulunur. Beşinci olarak, medya “gündem belirleme” rolüyle kamunun dikkatini savaşa ve çatışmaya çeker. Son olarak, medyanın “işbirlikçi yapı olma” rolü vardır. Çatışmadan beslenerek kazançlarını arttıırırlar (a.g.e.).

Gandy (1982), Al-Sayed'den (2015) yaptığı alıntıyla medyanın sağladığı bilgiyi, sosyal psikoloji değil, politik ekonomi perspektifinden incelemiştir. Ancak medya “gerçeklik” olarak, insanların deneyimlerinin tarafsız değil, gazetecilerin ve medya çalışmalarının çeşitli bağımsız işleriyle ilişkili olarak, daha öznel bir gerçeklik oluşmuştur. Shoemaker ve Reese (1991) beş aşamalı etkileme modeli hiyerarşilerinde Al-Sayed'den (2015) alıntı yaparak, medya mesajlarının çok çeşitli dış ve iç kaynaklardan etkilendiğini kabul etmişlerdir. Bir numaralı faktör, kişisel bir iletişimci olmasıdır ki haberin içeriğini kişisel tavırlar, değerler ve deneyimlerin oluşturduğunu ve etkilediğini öne sürer.

İkinci olarak haberin medya rutinleri, gazetecinin kendi değerlerinden ve inançlarından bağımsızca ürettiği içeriği yapılandırır. Üçüncü olarak kurumsal etki; kurumsal sahiplik temeline dayalı medya içeriğindeki çeşitlenmeleri anlamaya çalışır. İnsanların medyada aldığı roller, onların bakış açılarını belirlemeye yardımcı olur. İşyerindeki istihdam süresince, gazetecilere medya içeriğine yönelik bir bakış dikte edilir. Dördüncü faktör ise ekstra medya düzeyi açısından bilginin kaynağını, reklamcılığı ve medya endüstrisinin gelirlerini, hükümetin siyasi gücü ve diğer ilgi kurumlar ve teknolojiyi kapsar. Son olarak, hikâyeleri ve kamusal yorumu şekillendiren toplumun ideolojisinin üretimini kapsar.

Başlangıçta Al-Sayed'in Hall'in (2015) referansla söylediği gibi, haber seçimlerinin gazetecinin olumsal eğilimlerine, ideolojik temeline ve başvuru çerçevesine bağlı öznel süreçler olduğuna itiraz ederek, medyanın en önemli etkisi olarak ideolojiyi tanımlamıştır. Olayın haber değerini belirleyen önemli faktörlerdir bunlar. Steward Hall'a göre ideoloji, haberciliğin kalbindedir (Al-Sayed, 2015).

Buna dayanarak, haber değerinin iki aşaması vardır: ilki resmi aşama, “gazetenin dünyası ve söylemi, profesyonel bir grup olarak haberci, haber yapımının kurumsal araçlarından ibarettir. İkinci aşama ise, toplumun ideolojik temeline uyan ve haber yazımının belirli bir bakış açısını ortaya koyan ideolojik haber değerleridir (p.11).

Başka bir deyişle medyanın sunduğu çatışma haberlerini, -izleyicinin izlenimi ne olursa olsun- öznel gerçeklik temelinde ideolojik referanslar belirler. *The Guardian*'dan dış politika muhabiri Martin Woolacott'un dediği gibi, “*Tarafsızlık kritiktir, ancak savaşta iki farklı tarafın da eşit olduklarını ya da eşit derecede haksız olduklarını söylemek aptalcadır*”. Woolacott her zaman tercih edilecek bir tarafın olduğunu söylüyor, bazen de en tercih edilesi tarafın seçildiğini (a.g.e.)

1.3. ÇATIŞMALARDA MEDYA ETKİSİ

Barış Gazeteciliği öncüsü Johan Galtung, medyanın ne çatışmaya ne de barışa yol açacağını savunur. Medya yalnızca nedenlerin görünür olmasına aracılık eder. Medya, insanların bir konu hakkındaki imgelerini şekillendirerek, gerçeklikten ziyade kendi zihinlerinde oluşturdukları görüntülere dayanarak varsaydıkları gibi hareket ettikleri öne sürülür (Al-Sayed, 2015).

Çatışma, medyaya sansasyonel görüntüler sağlar. Bu, çatışmayı medyada olup biten diğer tüm konu ve olayların üstüne taşır. Ancak, haber yapma kararı, editoryal yargı süreci gibi pek çok faktörden etkilenir ve çatışmaya dair pozitif ya da negatif bir algıya neden olur. En çok da çatışmaya dâhil olmuş politik belirleyicilerin kararlarından

etkilenir (Gumba, 2011: 10).

Çatışmaya medyanın olumlu katkılarının bir kanıtı olarak Berlin Duvarı'nın ve Sovyetler Birliği'nin diğer ülkeler üstündeki kontrolünün yıkılması gösterilebilir. Komünist siyasi yönetimde kültürel ve ideolojik kontrol, küreselleşmiş yenedünya düzeninde hayatta kalamazdı. Doğu Avrupa rejimleri ve Sovyetler, batı medyasının televizyon ve radyolarını ve bunların yayın akışlarını durduramamışlardır. Hatta televizyonlar 1989 devriminde doğrudan rol oynayan en önemli araçlardan biri haline gelmiştir. Çünkü gösterdikleri görüntüler tüm dünyaya yayılmıştır. Ülkede protestolar başlamış, diğer ülkelerden de çok sayıda protestocu sokaklara dökülmüştür (p.11).

Giddens, Jennifer Akin ve David Laws (2000), Gumba'dan alıntıyla (2011) eşzamanlı medya yayınının kamunun fikir ve eylemlerini etkilediğini savunurlar. Radyo, televizyon ve internet gibi yollarla sansürsüz ve hükümetlerin kontrolü olmaksızın bilgi ve enformasyona erişmek artık daha kolaydır. Medyanın kolaylaştırdığı bilgi ve enformasyonun yayılmasındaki büyük gelişme bireyleri güçlendirirken, diktatör hükümetlerin vatandaşlarını kontrol etmek adına bilgiyi ve kuralları manipüle etmesini zorlaştıran bir etmene dönüşmüş haldedir (Gumba, 2011).

Medya çalışanlarını çatışma ve çatışma süreçleri uzmanları olarak tarif etmek yanlış olmayacaktır. Pek çok gazeteci çatışmaya odaklanır, çatışmaya katılan tarafların tutumlarını analiz etmeye çabalarlar (a.g.e.). Yanı sıra uzlaşma ya da çatışmanın hafiflemesi süreçleri dramatik olmanın ötesinde, kolayca anlaşılabilir süreçler değildir. Özellikle de çatışma mekanları medyanın tam yanı başındayken.

Medya çatışma zamanlarında bilginin çabuk yayılmasına olanak tanır. Müzakere süreçlerinden çatışmanın bitişine dek, savaşan tarafların kendi bileşenleriyle iletişim kurmalarına imkânı tanınır (s.12). Müzakereler boyunca tarafların temsilcileri birbirlerini oldukça iyi anladıklarını gösterirler. Bu karşılıklı “anlama” durumu medya ve iletişim olmadan geniş kitlelere yayılamaz.

Bu çaba oldukça zorlu bir süreçtir. Özellikle de tarafların erişilir, şeffaf yayın organları yoksa. Müzakere süreçlerinde bulunan taraflar karşılıklı olarak sağladıkları anlaşmaları geniş kitlelere duyurmak zorundadır ve bunun olmadığı durumlarda bu geniş kitleler ya da bileşenler, aldatıldıkları hissine kapılırlar ve/ya süreci bir bütün olarak bu biçimde gösterirler. Müzakere süreçlerinin beklentilerini karşılamadığını ilan ederler. Haberciler ve medya uzmanları, müzakereler boyunca kendi bileşenlerinden bilgi ve enformasyonun doğrulanması adına sürekli taleplerde bulunurlar ve iletilen bilgi ve enformasyonu süreç boyunca tartışır (Gumba, 2011).

Ancak bazı akademisyenler bu yaklaşımla aynı fikirde değil. Mesela Schaffert, çatışmanın hafiflemesi hikâyelerinin hemen arka plana itildiğini ve renkli, şok edici bir başka çatışmanın daha fazla sunulduğunu gözlemler. Bu dinamiği anlayanlar hemen medyaya dikkat kesilirler. Örneğin teröristlerin olası hareket tarzı; zaman konusunda hassas olmak, elitleri hedef almak ve medyaya erişimi kolay olan bölgeleri seçmektir (s.12).

Çatışma veya müzakere süreçlerinde medyanın tutumu barışın sağlanabilmesine zemin hazırlayabilir veya bazen marjinal grupları meşrulaştırabilir. Dolayısıyla medyanın hangi yönde tutum alacağı doğal olarak tarafların önceliği ve stratejisi haline gelir. Ancak “30 saniyelik kısa açıklama” kalıbı, televizyon ve radyo haberlerinde aşına olduğumuz bir durum haline geldi ve bu yolla tarafların politik aktörleri için bu kullanışlı bir araç halindedir.

Medya mülkiyetisahiplerinin kontrolüne ek olarak, oto sansür ve hükümet kontrolleri de vardır (s.13). Anayasayla yönetilen ABD, yasalarıyla basın özgürlüğünü garantiler. Dünyadaki en “bağımsız” medyanın ABD’de olduğu iddia edilir. Daha da önemlisi özgür konuşma hakkının birçok yasa maddesinde yer aldığı söylenir. Ancak ABD hükümeti savaş ve çatışma durumlarında medya üstündeki kontrolünü en üst seviyeye çıkartır.

Dünyadaki pek çok ülkede, özellikle de diktatör rejimlerle yönetilen ülkelerde, hükümetler gazetecilere sıkı kısıtlamalar dayatırlar, baskı uygularlar. Para cezalarından hapse atmaya kadar birçok cezalandırıcı uygulama mevcuttur. Hatta gazeteciler öldürülür, “faili meçhul cinayet”lerin kurbanı olurlar. Bu gibi devletlerde oto sansür hayatta kalmak için oldukça önemli bir hale gelmiş durumdadır. Örneğin ABD’de 287 Amerikalı gazeteci üzerinde yapılan bir araştırmada, haber değeri taşıyan hikâyelerde habercinin oto sansür gerçekleştirdiği sansür araştırılmıştır (a.g.e).

Afrika medyasının savaş ve çatışmalardaki rolü üzerine birçok popüler görüş ortaya atılmıştır. Bu görüşlerin önemli bir kısmında medyanın çatışmaları kışkırtıcı tutumlar aldığı sonucuna varılmıştır. Özellikle de 1994 yılındaki Ruanda soykırımında bu böyle tespit edilmiştir. Medya eleştirmeni Richard Carver ise, “orantısız suçlama” söyleminin egemenler tarafından bir günah keçisi olarak kullanıldığını ifade etmektedir (Gumba, 2011).

Medyanın etkisi politikacılar tarafından abartılma eğilimdedir. Medyanın sorumsuzlukla suçlanması çok sık görülen bir durumdur ve bu politikacıların geniş kitlelerin desteğini almak için kullandıkları bir yönetim anlayışıdır. Örnek vermek gerekirse, dünya medyası ve özellikle de Amerikan medyası Irak savaşı sürecinde Amerika’ya ve Amerikan ordusuna kamusal destek sağlamak için birçok yalan haber yapmıştır; gelişmeleri çarpıtarak ve manipüle ederek, egemen güçleri haklı göstermeye, onlara meşruiyet sağlamaya çabalamışlardır.

1994’deki Ruanda soykırımında Milles Collin Radyosu’nun (RTLM), çatışmaları kışkırtıcı bir yayın çizgisi izlediği bugün artık herkesçe bilinen bir gerçektir. Radyo, yayınlarındaki propaganda mesajlarıyla azınlıktaki Tutsi etnik topluluğundaki insanlara karşı şiddeti teşvik ediyordu. Tutsi etnik topluluğundan yaklaşık 1 milyon insan Hutu etnik topluluğu üyeleri tarafından vahşice katledilmiştir. İnsanların medyadan duyduklarıyla yaşamda gerçekleştirdikleri tutumları arasında makul bir bağ

bulunmuyor. Ruanda soykırımı bağlamında RTLM egemen güçlerin siyasi ve stratejik amaçlarına hizmet etmiştir. RTLM'nin Ruanda soykırımında parmağının olması, Afrika medyasını tümünden sorumlu olduğu anlamına gelmemektedir. Ancak şu gerçek de unutulmamalıdır ki, üst düzey birçok televizyoncu Ruanda soykırımını planlayanların arasında bulunmaktaydı.

Immediately after the genocide begun, RTLM's nature changes from propaganda broadcaster to something that illuminates its context clearly. It started to broadcast orders to those carrying the genocide (p.14). It has however become clear in this case that media, as a whole cannot be related to such an isolated case of RTLM in Rwanda, which was politically employed by its owners.

1.4. MEDYANIN ÇATIŞMALARDAKİ TARİHİ

Medya bütün olanakları ve altyapısıyla birlikte uzun zaman kamunun bekçi köpeği olarak anıldı. Olayları, konuları, durumları yalnızca insanların görüş açısına sokması bakımından değil, aynı zamanda gazeteciliğin mesleki amaçları noktasında da önemli bir yerde durmaktadır. Tarih boyunca medya hem barış hem de savaş ve çatışmalar döneminde hayati önem taşımıştır. Ancak çatışma zamanlarında medyanın olumlu ve işlevli olabilecek yönlerine hep negative/olumsuz bir gözle bakıldı. Bu elbette ki medyanın dünyada gelişen birçok olayda suç ortağı olmadığı anlamına gelmez. Medyaya tarih boyunca süregelmiş suçlamalardan en önemlilerinden birisi, medyanın propaganda tedarikçisi olmasıydı.

Bratic'e göre (2008), "propaganda" kelimesinin kökeni 16. yüzyılda, Papa XV. Gregory'nin dini propaganda etmek amacıyla kurduğu cemaate dayanır (Bratic, 2008). Propagandanın pek çok yorumunun ve eleştirisinin olmasına karşın genellikle olumsuz anlamları çağrıştırdığı bilinir. Yürütülen birçok akademik tartışmada, propagandanın sembollerin, görüntülerin, seslerin manipülasyonu ile gerçekleştiği ve fikir ve tutumları

yönetmeyi istemek ile ilgili olduğu baştan kabul edilir (Lasswell, 1927; Marlin, 2002; Howard, 2009).

Shaw (1996), Howard'a (2009) atıfla propagandayı, bilginin eksikliği üzerinden “bir amaca yönelik enformasyonu seçme ve onunla ikna etme” olarak açıklar. Son zamanlarda propaganda daha farklı anlamlarda da tanımlanmaya başlanmıştır. Ancak bu terimin popülarite kazandığı yadsınamaz bir gerçektir: değiştirmek ve yönetmek ve kişisel çıkarlara zarar veren negatif anlamları azaltmak adına koordineli bir strateji belirlemek anlamlarına gönderme yapar. (Jowett and O'Donnell, 2005; Howard, 2009). Bir başka deyişle, propagandanın temel amacı üretim ve yayma süreçlerinde bilgiyi değiştirmek, bu yolla da izleyiciyi kendi düşünce sistematığı içine çekmeye çalışmaktır. Söz konusu sonuçların etkisi enformasyonun alıcısına oldukça zarar vericidir. Ne yazık ki bilgiyi içinde olduğumuz çağda üreten ve yayan medya, kendini zaman zaman istikrarsız bir durumda bulur, özellikle de ürettiği belirleyici bilgi olarak haber, alıcısı için zarar verici olduğunda.

2. Dünya Savaşı, medyanın siyasi sebepler dolayısıyla kullanılmasının başlangıç noktası olarak belirtilmiştir. Neredeyse her ulustan hükümet savaşa dâhil olmuş, diğer devletlerle güçlerini birleştirmişlerdir. Savaşa girmenin haklı çıkartılabilesinin en öncelikli yolu kitleleri inandırmaktır. Kitlevi ikna teknikleri insanların gerçeklik anlayışlarını ve zihinlerini yeniden inşa etmekle ilgili olan toplum mühendisliği anlayışıdır. Başarı düzeyine göre bu teknik birçok hükümetin onayını almıştır. Dahası, kitle medyasında yeni teknolojilerin kullanılmaya başlanmasıyla birlikte, gazetelerin olduğu kadar filmlerin de büyük kitlelere yayılması süreci hız kazanmıştır. 2. Dünya Savaşı sürecinde İngiliz hükümeti kitlesel düzeyde işlev görece bir ikna örgütü kuran ilk devlet olmuştur. Bu ikna örgütü gündemi belirlemek adına medyanın desteğini almıştır. Yeni müttefikleri etkilemek ve onları kazanmak girişimi olarak İngiliz hükümeti iknayı en etkili şekilde kullanmıştır. Almanlara karşı tarafsız

Ülkelerin desteğini almaya çalışırken söz konusu rgt en etkili şekilde kullanmıştır. (Bratic, 2008:489).

Propaganda rgt basını, posterleri, broşürleri ve filmleri kullanmanın dışında, yeterli miktarda askeri güç toplamak adına dersler vermiş, milliyetçi kulüplerin kuruluşu ve bunların kitlesel toplantılıları organize edilmiştir (a.g.e.). Benzer bir örnek olması yönüyle daha önceki dünya savaşında da Amerika Başkanı Wilson 1917’de “Kamu Bilgilendirme Komitesi”ni (Public Information Committee) kurmuştu. Bu komite, Creel Komitesi olarak da bilinir, adını komitenin başındaki George Creel’den almıştır. Komitenin faaliyetleri arasında haber bültenleri oluşturmak, basın bültenlerini ve broşürleri yaymak ve canlı konuşmalar yoluyla, siyasi arenada olduğu kadar toplumsal arenada da siyasi propaganda yapmak yer almaktadır. Söz konusu propaganda komitesi Amerika’nın denizaşırı mücadelesinde önemli roller üstlenmiştir (Cole, 1998; Bratic, 2008).

Propagandayı iknanın aracı olarak kullanmak bu örgütlerin/komitelerin en öncelikli faaliyetleri arasındadır. George Creel, “How We Advertised America” isimli kitabında ilgili propaganda örgütünü bir makine olarak tarif eder ve kitlesel desteği hedef alarak Amerika’nın denizaşırı teşebbüslerini nasıl gerçekleştirdiğini anlatır. Creel’in itiraf ettiğine göre pek çok medya tekniği kullanmıştır. Komitenin insanlara egemen fikirleri aşılamak için kullandığı sayısız medya tekniğinin yanı sıra sinema filmleri en etkili araç olarak kullanılmıştır. (Bratic, 2008: 489). Bu propagandalar kitleler üzerinde hedeflenen amaçlar doğrultusunda etkiler yaratsa da, zamanla kitle medyasının olumlu niteliğine zarar veren bir etmene dönüşmüştür. Kitle medyasının propagandanın mühendisi olarak görülmesi akademi ve düşün dünyasında sert tartışmalar yaşanmasına neden olmuştur. Tartışma taraflarından biri propagandanın olumlu sonuçlara varacağına inanırken, diğer taraf propagandanın çift uçlu bir kılıç olduğundan hareketle konuyu hep kuşkuyla karşılamıştır. Lasswell (1927),

propagandayı uzlaşma ve barış için bir araç olarak kullanmanın, gruplar arasındaki antipatiyi arttırmaktan daha tercih edilebilir olduğunu ileri sürmektedir (Lasswell 1927). Bu sav, propagandayı olumsuz anlamlarıyla anan görüşlerle keskin bir zıtlık içindedir.

Bilim insanları hem 1. Dünya Savaşı hem de 2. Dünya Savaşı'nda kullanılan medya faaliyetlerinin ikna propagandaları temelinin hem olumlu hem de olumsuz sonuçlarının niyete ve yoğunluğa bağlı olduğu görüşündedirler. Lazarsfeld ve Merton, bu görüşü paylaşanlardır. Onların kitle iletişimi tanımlamalarında, hem iyi hem de kötü niyetlerle kullanılabilecek bir makine tarifi bulunur. Onlara göre propagandanın sonuçları medyanın ne kadar kontrol edildiğine bağlıdır. Uygun bir kontrolün yokluğunda, negatif sonuçlarla karşılaşılacaktır.

Eleştirel düşünceye sahip olanlar Hitler'in taktiklerini propaganda makinelerinin gücü açısından bir işaret edici olarak görmüşlerdir. Hitler'in baş propagandacısı Joseph Goebbels radyo yayınlarını ve film görüntülerini kullanarak geniş kitlelere duraksamaksızın mesajlar iletti (Cole, 1998; Bratic, 2008). Goebbels, Alman sanayini, kolayca kullanılabilen ve kolayca satın alınabilen radyolar üretmeye zorlamıştır. Kamusal alanlara hoparlörler yerleştirilmiş ve bu radyoların kontrolü için özel birimler kurdurmuştur (Jowett & O'Donnell, 1999). İyi hesaplanmış bu strateji, Almanya'daki radyo dinleyici sayısını 1933 ve 1942 yılları arasında 1.6 milyondan 4.5 milyona yükseltmiştir (Thomson, 1977; Bratic, 2008).

Propaganda, etki ve verimlilik açısından kullanışlı olmasının yanı sıra, savaşı hem demokratik hem de baskıcı rejimler ekseninde planlamaya olanak sağlamıştır. Ne var ki, ideoloji doğası gereği propagandayı bir makine olarak kullanmada daima zarar verici sonuçlar yaratmıştır Hitler'de olduğu gibi. Propagandanın bu biçimde kullanılmasının olumlu sonucu olarak radyo dinleyici sayısının artmış olduğu söylenebilir ve bu yanlış olmaz. Ancak, ırkçı sloganların ve sembollerin (swastika) Almanya toplumunda yarattığı korku ve Nazizm'in ortaya çıkarttığı dehşet toplumun ve

kişilerin tarihinde izleri kolayca silinemeyecek sonuçlara yol açtı (Jowett & O'Donnell, 1999; Bratic, 2008). Buna rağmen iyimserler, “Propaganda tarihi yirminci yüzyılda kötüye kullanılmış olsa da, her daim bu şekilde kullanılacaktır diye bir durum söz konusu değil” diye devam eder (Taylor’dan aktaran Bratic 2008: 489).

2. Dünya Savaşı’nın ardından medya ve çatışma ilişkisine pek önem verilmemiştir. Bu durum özellikle de Avrupa’da büyük savaşın bitmesi ile ilişkilendirilebilir. 1945 Avrupası savaş sonrasında demokratik barış sürecine girdi. Ancak, küçük çatışmalar kimi zaman büyük savaşlardan çok daha uzun sürebilmektedir. Medya ve çatışma arasındaki ilişki, daha sonraları Vietnam Savaşı’nda yeniden ortaya çıkacaktı. Bu olayda, bekçi köpeği diye adlandırılan gazetecilik kavramsallaştırması, üstelik bu sefer hükümet kontrolü olmaksızın tekrar gündeme gelecekti (Hallin, 1986; Strobel, 1997). Halin ve Strobel, üzerinde hükümet kontrolü olmayan bir medyaya ulaşmanın neredeyse imkânsız olduğu sonucuna varıyorlar. Onlara göre medya, hükümetin insafından azade olmadığı gibi, büyük ölçüde hükümetin taleplerini yerine getirmek üzere işler. Ayrıca, medyanın hükümet politikalarını etkilemede oldukça çok küçük bir etkisinin olduğunu söylerler (Hallin & Strobel, 1977).

Vietnam Savaşı, özellikle de medya kontrolü açısından pek çok değişikliklerle gündeme gelmiştir. Dünyanın dört bir yanında hükümetler, kontrolsüz bir medyanın etkilerini anlamaya çalışmışlardır. Buna göre medya, iktidar sahipleri ile uyuşmayan gündemleri takip ettiği için hükümetler tarafından mutlaka kontrol altına alınmalıdır. Hükümetler savaştan ciddi bir ders almışlardır ve bu ders Vietnam Sendromu olarak da bilinmektedir. Savaş ve çatışmalarda bilgiye erişimin ve yayılmasının yönetilmesi ihtiyacı, bütün dünya iktidarlarının temel gündemlerinden biri haline gelmiştir.

Vietnam Sendromu medyayı çatışmadan uzak tutan belirli parametrelerin geliştirilmesini sağlamıştır. Bunun en iyi örneği Taylor (1992) tarafından verilmiştir. 1982’de gerçekleşen ve “İngiliz Hükümetinin kendi Vietnam Sendromu” olarak bilinen

Falkland savaşında medyanın kısıtlanması bir diğer örnektir. ABD de aynı taktiği 1983 ve 1989 yıllarında Grenada ve Panama operasyonlarında kullanmıştır. ABD olaylar kendi arka bahçeleri sayılan Latin Amerika’da vuku bulurken medyayı kısıtlama politikasına başvurmuştur (Taylor, 1992).

Beklenildiği gibi medya bu kısıtlamaları doğal karşılamıştır. Yüksek teknoloji telefonlar ve kaydedici kameralar sayesinde savaş ve çatışmalar hükümetlerin bilgisi dışında haberleştirilebilirdi. Gerçekte kontrolsüz kısıtlamalar imkânsızdı, hükümet, uzun soluklu çözümler bulana dek medyayla işbirliği içinde olmaya çalışıyordu. Bu ortamda, basın havuzu sistemi ilk kez bir grup muhabirin elde edilen bilgiyi başka medya platformlarıyla paylaşabilecekleri bir anlayışla şekillendirildi. Basın havuzu sistemi, Panama çatışmasında ortaya çıktı ve en etkili bir biçimde ilk kez Körfez Savaşı sürecinde kullanıldı (Bratic, 2008:491).

Basın havuzunun önemine çeşitli durumlarda şahit olunmuştur. Ama en unutulmaz örnek 1991’deki Çöl Fırtınası Operasyonunda basın havuzunun rolüydü. Griffin ve Lee’ye (1995) göre, basın havuzu muhabirleri canlı yayın yaparak halka savaşın tüm görüntü ve gündemini açmışlardır. Yayın konusu ve görüntüleri ABD’nin faydasına gibi görünürken, bu yayınların birçoğu hükümetin kontrolü olmaksızın gerçekleştirilmiştir (Griffin & Lee 1995).

Devlet içindeki çatışmaya örnek olarak ise, 1990’larda Ruanda’daki soykırımda olduğu gibi, Bosnave Sierra Leone örnekleri, yeni dijital medyanın nefret mesajları yaymada nasıl kullanıldığına ve pek çok hayata nasıl mal olduğuna işaret eder. (Thompson, 1999; Bratic, 2008). Bu türden bir propaganda, tarihte tanık olunabilecek en korkunç soykırımla da ilişkilidir. Ruanda’daki radyo (Libre des Milles Collines) 1 milyon insanın (etnik Tutsi topluluğu) üç ay boyunca Hutus etnik grubu tarafından katletilmesinden doğrudan sorumlu denilebilecek kadar hayati önemde bir tarihsel rol oynamıştır.

Radyo yayınının mesajları açıkça Tutsiler'i katletmeye davet niteliğindeydi. Soykırım nedeni bu sayılıyordu (Chebii, 2011). Bosna'da yazılı basın ve elektronik medya da ideolojik propagandaya başladığında etnik şiddeti teşvik ediyordu. Açık nefret mesajı niteliği taşıyan yayınların biriken etkisi kitlesel nefrete ve ardından şiddete dönüşmektedir (a.g.e.). Medyanın Bosna'daki bu milliyetçi ve ırkçı rolü, savaşların kolaylaştırıcı aracı olarak tanımlanmaktadır. (Taylor and Kent, 2000).

Kitle medyası seksen yılın üstünde, gelişen yeni medya teknolojileri aracılığıyla yayın yapmaktadır. Geçen on yıldaki devletler içindeki sivil savaşlar, Vietnam Savaşı ve dünyadaki diğer bütün savaşların ve çatışmaların tümünde medyanın doğrudan etkisi bulunmaktadır. Bu etkili propaganda rolü, Orwellyen türü toplum öngörüsüyle örtüşmektedir. Medyanın doğrudan kışkırtıcı bir rolü olduğunu iddia etmek bazı durumlarda çok da aşırı olmayacaktır (Des Forges, 1999; Kirschke, 1996; Hamelink, 2002; Thompson, 1999).

Birçok medya eleştirmeni ve akademisyen medyanın savaş ve çatışmaları barışa taşıyabilecek güçlerinin olduğu varsayımına dikkat çekerler (Price and Thompson, 2002; Howard, Rolt, Veen & Verhoeven, 2003; Wolfsfeld, 2004). Taylor'a göre (Bratic'e 2008) referansla, savaş ve çatışmalarda medyanın kötüye kullanımı sınırlandırılabilir ve doğru olan bir biçimde kullanılabilir. Yeni medya teknolojileri ve yeni yöntemler, savaş ve çatışmaları barışa yönlendirebilir.

1.5. SONUÇ

Lee ve Maslog'un (2005) Bui'ye referansla (2012) dediği gibi medya, haber yayınları üzerinden gündelik yaşam alanımızdan uzaktaki olayları zihinlerimize, kalplerimize yakın bir yere taşıyabilmektedir. Güney Sudan halkının ulaştığı radyo, televizyon, gazete, sosyal medya haberleri Güney Sudan halkının çoğunluğunu olumsuz yönde etkilemiş ve 2015'de büyük kayıpların yaşanmasına neden olmuştur. Norveçli

akademisyen Johan Galtung'dan etkilenecek denilebilir ki, insanların bir mesele üstüne düşündüklerini şekillendirirken, medya, insanların eylemlerini etkiler. Çünkü insanlar gerçekliğe dayanarak değil, ellerindeki görüntülere dayanarak hareket ederler (Al-Sayed, 2015)

İKİNCİ BÖLÜM

GÜNEY SUDAN'DA MEDYA

2.1. GÜNEY SUDAN'A GENEL BAKIŞ

Güney Sudan Cumhuriyeti Doğu Afrika'da yer alır. Kuzeyde Sudan Cumhuriyeti, Doğuda Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti, Güneyde Uganda, Batıda Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Kuzeydoğuda Orta Afrika Cumhuriyeti sınırlarındadır.

Güney Sudan Cumhuriyetinde altmışın üstünde farklı etnik grup bulunmaktadır ve ülke altı farklı dile sahiptir. Bu etnik gruplardan en büyüğü Dinka'dır. Dinka'lar toplam nüfusun % 35.8'ini oluşturmaktadır. Nüfus bakımında Nuer etnik grubu Dinka'ların peşinden gelir (relief web, 2015). Bağımsızlığını 9 Temmuz 2011'de, uzun ve gaddar bir sivil savaşın ardından Sudan Cumhuriyeti'nden kazanmıştır. Güney Sudan Cumhuriyeti 644329 kilometre karelik bir alana ve 12 milyon nüfusa sahiptir (South Sudan Statistics, 2014).

İçinde bulunan etnik grupların sayısına göre tercih edilen diller, Güney Sudan Cumhuriyeti hükümeti tarafından İngilizce ve Arapça olarak belirlenmiştir. Frenk dili ticari amaçlarla, Güney Sudan'a komşu olan ve çoğunluğu İngilizce ya da Arapça konuşan sınır ülkeleriyle iletişimde köprü dil olarak kullanılmaktadır. Ancak Güney Sudan'da okuryazarlık oranının % 27 (Wudu, 2013) oluşu, onu dünyadaki okuryazarlık oranı en düşük ülke yapıyor. Son istatistiklere göre, yaşları 15 ile 40 arasında 2.2 milyon insan okuma yazma bilmiyor, her 10 kadından yalnızca 1'i hem okuyup hem yazabiliyor.

Bu durum aslında Güney Sudan Cumhuriyeti'ndeki mevcut akademi ve bir bütün olarak eğitim düzeyi hakkında epey bilgi vermektedir. Güney Sudan halkı bağımsızlığını kazandıktan sonra elinde neredeyse hiçbir kaynak kalmamıştı. Yirmi yıl boyunca süren sivil savaş çok şiddetliydi. Bağımsızlıktan hemen sonra, her şey yeniden oluşmaya başladı. Pek çok hükümet ülkeyi ileriye taşıyacak bir hizmet anlayışına sahip değildi. Medya sektörü ise neredeyse sıfırdan başlamıştı.

Medyanın herhangi bir türüne erişmek özellikle kısıtlı topluluklar açısından kelimenin gerçek anlamıyla mücadele isteyen zorlu bir uğraştır Güney Sudan'da. Dünya Bankası'na göre, Güney Sudan'daki evlerin yalnızca %15'inde telefon var. Bu oranın da çoğu kırsal kesime değil şehre aittir. Elektriğin eksikliği de eklenince, cep telefonu olsa bile bilgiye ulaşmak fazlasıyla zordur (World Bank, 2013).

Radyo, uygun maliyetli ve doğrudan temin edilebilir olsa da, Güney Sudan'da yaşayan ve yokluk çeken ve yanı sıra savaş mağduru milyonlarca insan için hala bir lüks niteliğindedir. Ulusal İstatistik Bürosu'nun, Güney Sudan'ın bağımsızlığından iki yıl sonra gerçekleştirdiği Ulusal Hane Halkı Anketi kayıtlarına göre, kentte yaşayanların %59'unda radyo ve transistör varken, kırsal kesimlerde bu oran yalnızca %22'dir (South Sudan National Baseline Survey, 2009).

Kırsal bölgelerde elektrik ve internet erişimi de ciddi biçimde kısıtlıdır. Nüfusun çok büyük bir bölümünün elektronik medyaya erişimi bulunmamaktadır. İlgili altyapı olsa da, teknoloji alımı -televizyon, uydu, bilgisayar- oldukça zordur. Öyle ki, Güney Sudan kayıtlarına göre “her 100 insandan sadece 7'si internet kullanıyor”. Bunun ülkedeki düşük okuryazarlık oranıyla da ilgisi vardır. Nüfusun “%1'inden azında bilgisayar bulunuyor” (a.g.e.). Teknolojinin eksikliği, 2009'da Ulusal Hane Halkı Anketi'nde vurgulanmıştır. Buna göre, “kentte yaşayanların %24'ü televizyon/uydu anteni sahibiyken, bu oran aynı cihazlar için kırsalda yalnızca %1'dir”.

Yeni bir ülke olan Güney Sudan deyim yerindeyse kendini var etmeye ve her şeye sıfırdan başlamıştır. Medya sektörü Güney Sudan Cumhuriyeti'ndeki diğer sektörler gibi, ülke halkına iyi hizmet sunma konusunda yetersizlikten mustarıptır. Güney Sudan Gazeteciler Birliği tarafından yayınlanan rapora göre, Güney Sudan'da pek çok medya çalışanı ve profesyoneli mesleklerini icra edebilmek için gerekli ortam, altyapı ve araçtan yoksundur. Editörlerin eğitimleri, rehberlik sağlamak ve medya profesyonellerine hocalık yapmak adına yeterli liyakat sahip değildir (Infoasaid, 2012). Sonuç olarak profesyonel ve etik standartlar düşük olduğundan Güney Sudan halkının medyaya güveni oldukça zayıftır. Birleşmiş Milletlerin (BM) gerçekleştirdiği bir ankette medya profesyonellerinin büyük bir yüzdesinin mesleki herhangi bir eğitime sahip olmadığı görülmektedir (“%43”) (a.g.e.). Dahası, Infoasaid'in iddiasına göre, söz konusu ankete katılanların %57'sinin profesyonel eğitim almış olanlarından oluşmasına karşın, bu %57'lik oranın bir çoğunun eğitimi ”medya profesyonellerinin ihtiyaçlarını karşılamadığı” söylenmektedir. Güney Sudan'daki üniversite ve akademi yetersizliğinden dolayı profesyonel bir medya eğitimi almak oldukça zordur. Juba Üniversitesi tüm ülkede medya bölümü olan tek üniversitedir. Üniversite Rehberi'ne göre üniversitenin Kırsal Gelişim ve Toplum Çalışmaları bölümünde, dört yıllık Gelişim İletişimi bölümü mevcuttur. Bu programdaki dersler: İletişime Giriş, Haber Yazımı, Yazma ve Düzeltme I ve II, Kamu İletişiminin Temel İlkeleri, Radyo ve Televizyon Yazarlığı, Radyo ve Televizyon Yayıncılığı, Video Fotoğrafçılığı, Nüfus İletişimi, Reklamcılık ve Pazarlama, Afet Yönetimi, Özelleştirilmiş Raporlama, Uluslararası İletişim, Medya Yönetimi, ve hem İngilizce hem de Arapça olmak üzere Dil Çalışmaları şeklindedir.

Okul ayrıca İletişim ve Halkla İlişkiler alanında üç yıllık diploma veren bir programa da sahiptir. 2010'da gazeteciler ve iletişimciler için akşam ve hafta sonu kursları açılmıştır. Ancak Juba Üniversitesi'nin yayın gazeteciliği ve basılı gazetecilik

üzerine yeteri düzeyde olanağı ve altyapısı bulunmamaktadır. Üniversite son zamanlarda iç problemlerle mücadele etmektedir ve dış kaynaklar ve destekler olmadan yeni dersler açılması oldukça zordur. Kısıtlı ulaşılabilirlik yüzünden Güney Sudan’da akademik anlamda iletişim bilimleri eğitim almak isteyenler daha çok Kenya’da ya da Uganda’da eğitim almaktadırlar (Infoasaid, 2012).

2.2. GÜNEY SUDAN MEDYASININ TARİHİ

Güney Sudan’da medyanın tarihi 1950’lerde, tüm cumhuriyet İngiliz sömürgesi durumundayken Sudan Ulusal Radyosu’ndaki Güney Köşe programıyla başladı. Bu program 1955 yılında, ilk sivil savaşın başlamasından kısa bir süre sonra başladı ve 1972’de Addis Ababa anlaşmasının bitişine kadar sürdü (Guta, 2011).

1961’de ilk radyo istasyonu -Radyo Juba- açıldı. İstasyon 1965 yılındaki Khartoum rejimi tarafından güvenlik gerekçesiyle durduruldu (Anyanya movement), 1974’de, Addis Ababa anlaşmasından iki yıl sonra devam etti (Wani, 2014). 1960’ların sonlarına gelindiğinde misyonerler tarafından dini konulara yönelik olarak basılı yayınlar çıkartılmaya başlandı (Samuel, 2015).Güney Sudan’da, Joseph Lagu hükümeti boyunca 1972 anlaşmasının bir sonucu olarak basılı medya az da olsa görünür olmaya başladı.

1983 yılında sivil savaşın Güney Sudan’da patlak vermesiyle Dr. John Garang Numeiri rejimini 1972 anlaşması boyunca protesto edilmiştir. Bu hükümet medya sektörünün ilerleyişini 1970’lerin başından 1983’e kadar durdurmuştur. Ancak 1983’ün başlamasından bir yıl sonra, Dr. John Garang Güney Sudan’da yeni bir radyonun kurulmasına -Radyo SPLA’ya- öncülük etmiştir. Bu radyo hem asiler hem de hükümet kontrolündeki bölgelerdeki tek bilgi kanalıydı. 1996’da kapatılana kadar önemli bir rol üstlendi. Yerine basılı medya olarak “The Update” geçti. Bu gazete Dr. John Garang ve Sudan Cumhurbaşkanı Omer Hassan Ahmed Al Bashir’in 2005’deki barış sözleşmesine

kadar yayın hayatını devam ettirdi. (Samuel, 2015).

CPA'nın 2005 yılında imzalanmasının ardından, SPLM ile Khartoum rejimi arasında, barış inşa sürecinin bir parçası olarak Nisan 2005'te, Güney Sudan'a medya hizmeti sağlamak amacıyla Ortak Medya Komitesi kuruldu (Guta, 2011). Bu gelişmeler doğrultusunda Sudan Radyo ve Televizyon Kurumu'nun (SRTC) bir parçası olan Juba Radyo ve Televizyon İstasyonu 2006'da bağımsız bir radyo istasyonuna dönüştü ve yeni ismiyle Güney Sudan Radyosu ve Televizyonu (SSTV & SSR) olarak yayın hayatına başladı. İstasyon yayınları üç dilde yapmaktadır: İngilizce, Klasik Arapça ve basit Arapça. 2008'de Güney Sudan topluluk radyoları dışında, Internews Network tarafından kurulan sekiz özel FM istasyonu bulunmaktadır (a.g.e.).

2.3. GÜNEY SUDAN'DA MEDYA POLİTİKASI

Birleşmiş Milletler (BM) ve Afrika Birliği (AfB) üyesi olan Güney Sudan, tüm bölgesel ve uluslararası medya uygulamalarını tıpkı diğer BM üyeleri gibi desteklemektedir. İfade özgürlüğü, kamusal haklar ve çoğulcu medyayı da içeren temel haklar Güney Sudan Cumhuriyeti Anayasasının 24. maddesi altında korunmaktadır. Aynı yasanın 32. Maddesi, resmi bilgi ve kayıtlara, elektronik kayıtlara ve Güney Sudan hükümetinden herhangi bir organın ve birimin elektronik kayıtlarına erişim hakkı vermektedir.

Güney Sudan Medya Otoritesi Sözleşmesi'nin Bölüm 13 (a)'sı, özgür medyanın toplumdaki tüm grup ve farklılıkları temsil ettiğini ve bunların demokratik hükümetin ve kurumların bağımsız inceleme, gözlem ve denetimine açık olduğu, özgür bilgi akışının sağlanması ve fikirlerin çeşitlenmesinin korunma altında olduğu vurgulanmaktadır. Aynı yasanın 13 (b) bölümünde, kitle medyasının her türlü resmi ya da özel otoritenin sansüründen korunması gerektiğini belirtir. Bu, özellikle de kamusal çıkarından uzak konularda, hükümetlerin baskılarıyla yayın kuruluşlarının

sansürülenemeyeceği anlamına gelmektedir.

Medya otoritesi yasasının 13 (e) bölümü, ifade özgürlüğünü ve medyayı kısıtlayan herhangi bir hüküm geçersiz kılmaktadır. Demokrasi ve İnsan Hakları Mahkemesi tarafından Güney Sudan vatandaşlarının gereksinimleri ve sosyal ihtiyaçları güvence altına almıştır. İster ulusal ve bölgesel ister hükümet yayınları olsun, bölüm 13 (1)'de söylenildiği gibi, kamusal yayına dönüştürülmeli, editoryal bağımsızlık ve medya yönetimi modern demokratik standartlardan sorumlu olmalıdır.

Ayrıca bu yasa, 13 (p)'de, gazeteciyi haksız tutuklamayı, gözaltına almayı, tacizi, şantajı ve işkenceyi yasaklar ve foto muhabirlerinin medya kurumlarında akredite olmalarını da içerir. 13 (p)'de geçen herhangi bir yasa, geçtiği maddeyle çelişmeyecek şekilde uygulanmalıdır. Yasının sonuncu ve en önemli noktası, 12 (f) bölümünde belirtilmiştir. Basında mülkiyet tekelleşmesi yasaktır. Yasa basını medya sektöründe adil rekabete teşvik eder. Son bölümde 37 (7), yayın lisansını, siyasi parti ya da oluşumların düzenlememesi gerektiği, siyasi bir partinin kontrolünde olmaması gerektiği belirtilir.

Bu yasalar elbette ki önemlidir. Ancak uygulanması aşamasında sıkıntılar yaşanmaktadır ve bu durum da mücadelelere neden olmaktadır. Bu çalışmanın amacı açısından Güney Sudan'da medya ortamının daha iyi anlaşılabilmesi için, sonraki bölümde basın özgürlüğü ve Güney Sudan'daki basın mülkiyeti konularına değinilecektir.

2.3.1. Basın Özgürlüğü

Basın özgürlüğü toplumda medyaya bakış açıları dikkate alındığında önemli bir kavramdır. Medya için fonksiyonlarını etkili bir şekilde yerine getirmede gerekli bir durumdur. Basın özgürlüğü hakkı, medyanın işlevini yerine getirebilmesi için ona güvence verir (Nwankwo, 2011). İfade özgürlüğü hakkı, çoğulcu medyada temel

kamusal bir hak olarak, Güney Sudan Cumhuriyeti Anayasası'nın 24. Maddesinde korunmaktadır.

Medyanın ifade özgürlüğüne sahip olduğu söylene de gerçekte tamamen özgür değildir. Becker and Vlad (Nwankwo, 2011:9), kimi faktörlerin basın özgürlüğünü tehdit etmek için ortaya çıktığını söylerler. Sansür ve siyasi istikrarsızlık bu faktörlere dâhildir. Hükümetin sansür uyguladığı durumda, otoriter rejimler karakteristik olarak medya içeriklerindeki kontrollerini sıkı tutuyorlar. Becker ve Vlad, politikaları sorgulayan içeriklerin sık sık silindiğini söylemektedirler.

Medya, hükümet tarafından sahiplenilmiş ve finanse edilmiştir ve içerikler yayınlanmadan önce hükümetin süzgecinden geçmemektedir. Hükümet yetkilileri bazı durumlarda medya kuruluşlarının editoryal süreçlerine bile dahil olmaktadır. Bu, Güney Sudan'ın içinde olduğu gerçeklikten çok da uzak değildir. Birleşmiş Milletler'in yayınladığı raporda (2018) Güney Sudan'ın ifade özgürlüğüne yönelik hala sansür ve kısıtlamalar uyguladığı belirtilmiştir.

VOA, 18 aydan uzun bir süre, araştırmacıların UMNIS (BM Güney Sudan Görevi) ile birlikte ve BM Yüksek Delegesi, Güney Sudan'daki kurbanlarla, tanıklarla, aktivistlerle ve gazetecilerle röportajlar yapmış ve 99 kez hakkın kötüye kullanıldığı belgelemiştir. Bu, 2013 yılındaki Güney Sudan medya yasasıyla çelişen bir durumdur. Yasanın 13 (b) maddesine göre medya, sansürden, resmi ya da gayriresmi sansürden korunmalıdır. Ayrıca 13 (a) bölümü; "özgür medyanın tüm grupları ve toplumun tüm farklılıkları demokrasinin özü gereği korunmalıdır ve medya sektörünün hükümete yönelik bağımsız eleştiride bulunabilmesi ile özgür bilgi akışının ve farklı fikirleri korunması güvence altındadır" der. Reuters Haber Ajansı'ndan başka bir rapor, dünyanın en büyük insanlık krizlerinden birinde, özellikle hükümet tarafından, Güney Sudan'daki aktivist ve gazetecilerin öldürüldüğü ya da tutuklandığı ve gazetelerinin kapatıldığı belirtmektedir (Dumo, 2018).

Reuters'e göre, 102 gazeteci ve aktivistin ifade özgürlükleri kısıtlanmış ve Temmuz 2016 ile Aralık 2017 arasında şiddet görmüşlerdir. Reuters'in raporuna dayanan bu bilgilere göre, iki gazeteci öldürülmüştür, 58 gazeteci ve aktivist keyfi bir biçimde tutuklanmış ya da gözaltına alınmıştır, 16 gazeteci işinden kovulmuş, üç basın kuruluşu askıya alınmış ve gazete yazılarına, internet sitelerine sansür uygulanmıştır. Bu durumlar, medya kanunundaki "gazeteciye gözaltı, taciz ve işkence uygulanmayacak, foto muhabirleri Güney Sudan'daki medya kurumlarında istihdam edilecek" diyen 13 (p) bölümün açıkça ihlal edildiğinin kanıtıdır. Medya otoritesi 2013 yasası 13 (g) bölümünde, kitle medyası ve gazetecinin, şiddeti kışkırtma hariç, yasal takibattan korunacağı; gazeteciler için sivil prosedürün bu yasa doğrultusunda uygulanacağı belirtilmektedir

Güney Sudan'daki medya otoritesi, bununla birlikte, birçok medya kuruluşunun kendi yönetimine karşı programlar düzenlediğinden şikâyet etmektedir. Güney Sudan'daki medya otoritesi yetkilisi Sapana Lado, Güney Sudan'daki krizde, muhabirleri önyargılı olmakla suçlarken, yerel gazetecilerin vatanperverlikten yoksun olduklarını ve yabancı ajan gibi tutum sergilediklerini de söylemiştir. Sapana sözlerine şunları da eklemiştir: "*Sorunumuz şu, gazetecilerimiz Güney Sudan'ı satıyormuş gibi davrandılar, olumsuz raporların birçoğu uluslararası medya ajanslarında ortaya çıktı ve verileri Juba'daki yerel medyadan topladılar*" (Oduha, 2018). Tüm bu ihlaller nedeniyle, Dünya Basın Özgürlüğü kuruluşu 2018 indeksinde, Güney Sudan'ı özgürlük hususunda 180 ülke arasında 144'üncü sıraya koymuştur (Akile, 2018).

Uluslararası sivil ve politik haklar sözleşmesinde yer alan 19. Madde: "sivil ve siyasi hakları uluslararası düzeyde basın özgürlüğünü garanti altına alır" dese de Becker ve Vlad gibi yazarlar, basın özgürlüğü kavramının tartışmalı olduğunu belirtirler, çünkü basın özgürlüğünün anlamı, "neyden ve kim için özgürlük?" sorusunu kolaylıkla açıklayamamaktadır (Nwankwo, 2011).

Merill (2009) Nwanko (2011), basın özgürlüğünün ne olduğuyla ilgili açık bir örneğin olmadığını söylerler, görünen özgürlük hükümetten gelen bir özgürlüktür ve küresel olarak baskın bir modele dönüşmüştür. Medyayı özgür kılan, yasal, siyasi, ekonomik ve profesyonel çevrelerdir (Whitten-Wood, 2009; Nwanko, 2011). Dolayısıyla medya kuruluşlarının savaş ve çatışma süreçlerinde toplumsal görevlerini yerine getirmek kadar, özgür olmaya da gereksinimleri vardır. (Nwankwo, 2011:8).

2.3.2. Medya Mülkiyeti

Ağırlıklı olarak radyo yayıncılığı tarafından kuşatılan Güney Sudan medyası, hükümet ve Katolik Kilisesi tarafından sahiplenilmiştir. Güney Sudan Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren (33) otuz üç radyo istasyonunun dışında, hükümet ve kilise, tek başına radyo istasyonlarının %50'sinden fazlasına sahiptir. Güney Sudan'daki radyo istasyonlarının 9'unu hükümet, 8'ini kilise kontrol etmektedir. (Infoasaid, 2012). Bunun 2013 olaylarından sonra çıkan yasayı açıkça ihlal ettiği kolayca görülebilir.

Medya yönetimi yasasının 12 (f) bölümüne göre, hükümet mülkiyetin tekelleşmesi önlemekte ve basın yayın sektöründe adil rekabet teşvik etmektedir. Ayrıca yasanın 13. maddesinde belirtildiği üzere, ulusal ve bölgesel yayınlar hükümet başkanının onayıyla 2013 medya otoritesi sözleşmesine göre kamusal yayınlara dönüştürülecektir.

Her ne kadar hükümet kendi radyo ve televizyonlarını South Sudan Broadcasting Corporation SSBC'den South Sudan Television and Radio SSTV/R'ye taşısa da, radyoların hala devlet kontrolünde olup olmadığı konusunda şüpheler mevcuttur. İngiliz (DFID)'in Infoasaid (2012)'a göre, diğer devletlerdeki hükümet ağı altında çalışan radyoların çoğu, Güney Sudan Cumhuriyeti'nde iktidar partisi olan SPLM'nin denetimi altındadır. Bu, 2013 Medya otoritesi yasasının 37. maddesinin (7) bendi ile de çelişki içindedir. Medya otoritesi yasasının 37. maddesinin (7). bendine

göre, yayın lisansının bir siyasi partiye verilmeyeceğini söylenmektedir. Aynı kanunun 12 (c) bölümün de, Güney Sudan'daki medya sektörünü yöneten yasa ve yönetmeliklerin, yayıncılık sektörünü kamu, ticaret ve toplum yayıncıları olarak lisanslamak da dâhil olmak üzere yaratıcı ulusal medyayı teşvik edileceği söylenmektedir. Dahası, bölüm 13 (j)'de kamu yayınlarının editoryal bağımsızlığa sahip olacağı ve medyanın modern demokratik standartlara bağlılığı temelinde bundan sorumlu olacağını belirtmektedir.

Kiliseye ait radyo istasyonları topluluk odaklı radyolar olsa da, politik açıdan hükümetlerden çok farklı değillerdir. Kilise, direktiflerini bu yayınlar aracılığıyla geniş kitlelere iletmekte ve mevcut hükümetin dilini kullanmaktadır. Kilise yönergeleri, özellikle de kilisenin imajına zarar verecek ya da onu silikleştirecek görüntüler konusunda oldukça katıdır. Radyonun aksine, geri kalan medya aygıtları adil bir şekilde sahiplenilmiştir. Güney Sudan'ın yalnızca bir tek faal televizyonu vardır, o da Güney Sudan Yayıncılık Kurumu'dur (SSBC) Infosaïd (2012).

2016 yılındaki bağımsızlıktan önce, SSBC ile rekabet eden diğer özel televizyonlar da vardı. Bu televizyon kanalları özellikle, Citizen Television (CTV), Equator Broadcasting Corporation (EBC) ve The Ebony televizyonu, ülkedeki siyasi durum nedeniyle yayın hayatlarına devam edememişlerdir. Ebony televizyonu gibi birçok başka televizyonun yayın hayatı başlamadan bitmiştir. Dolayısıyla televizyon yayıncılığı fiilen tekel altındadır.

CTV'nin birçok finansal sıkıntısı olsa da, editoryal yayın politikaları nedeniyle çalışanları hakkında bir dizi gözetim kararı olduğu ve hükümet tarafından tehdide maruz kaldığı belirtilmektedir (Simon 2015). Bu üç televizyon, CTV, EBC ve Ebony TV, artık yayın yapmamaktadırlar. Diğer iki televizyon da yayın hayatına başlamak için hazırlık aşamasındadır. Eğer bu iki televizyon yayın hayatına başlayabilirse Güney Sudan'daki

televizyon sayısı artacaktır. Beklenen yeni televizyonlar, Adil Faris ve Afrika 360 TV'nin altındaki Junobna televizyonlarıdır.

SSBC, Güney Sudan'daki barış anlaşmasının ardından, 2005 yılında barış ve uzlaşma çabaları olarak kurulmuştur (CPA) (Guta, 2011). Şu anda bir kamu yayını/kuruluşu olmasına karşın, Güney Sudan Televizyonu'nu (SSTV) ağırlıklı olarak hükümetin kontrolü altındadır ve hükümetin faaliyetlerini propaganda etmektedir. Şimdi bile kimi insanlar yayın politikaları anlamında hiçbir şeyin değişmediğini hissediyorlar. Birçok insan SSBC'nin "yeni bir fincandaki eski şarap" olduğunu söylemektedir. Nedenin de eski çalışanların hiçbirinin Güney Sudan Yayın Şirketi olarak adlandırılan yeni kurumdan gelmemesi olduğu söylenmektedir. Kimileri ise editoryal politikanın hala aynı olduğundan sadece isimin değiştirdiğinden söz etmektedir.

Televizyonlarda olduğu gibi Güney Sudan'da basılı yayın kuruluşlarının sahipliği ikili bir yapıdadır. İlki hükümete ait olan basılı medya (GPP). İkincisi artık geçerli olmayan Yurttaş gazetesidir. CTV ve Yurttaş televizyon ve gazetesinin artık hizmet veriyor olup olmadığı net değildir. Güney Sudan'da Gazeteler yurtdışında çoğunlukla da Uganda Cumhuriyeti'nde, Kenya Cumhuriyeti'nde ve Sudan Cumhuriyeti'nde basılmaktadır (a.g.e.). Bu gazeteler özel mülkiyet durumundadır. Gazete sahiplerinin ardında hükümet görevlileri ya da Sudan Halkının Özgürlük hareketi adlı siyasi oluşumun olduğu ve gazete yöneticilerinin doğrudan veya dolaylı bir biçimde bunlardan oluştuğu konusunda ciddi spekülasyonlar mevcuttur.

Tıpkı gazeteler gibi tüm çevrimiçi haber siteleri de özel mülkiyete aittir. Bazıları ülke dışından yönetilmektedir, çok azı ülke içinden yönetilmektedir. Ülke dışından yönetilen ve bilinenlerden bir kaçı şunlardır: Tamazuji, Güney Sudan Haber Ajansı ve Yeni Ulus. Bu siteler Amerika, Fransa, Hollanda ve Uganda'dan yönetilmektedir. Bu online siteler oldukça etkilidir ve iki Sudan'da da yayın yapmaktadırlar, üstelik oldukça siyasidirler (Infosaid, 2012).

Yerel olarak yayınlanan online haber siteleri ise Katolik radyo ağı olarak adlandırılan ağın içindedir. Miraya Radyosu, Göz Radyosu, Yeni Ulus, Gurtong gibi. Bu online haber siteleri tamamen özel sektöre aittir. Bazılarını doğrudan ABD hükümeti, Birleşmiş Milletler ve Kilise finanse etmektedir. Örneğin kilisenin sahip olduğu Katolik radyo ağı içinde olan Miraya Radyosu'nun yönetimi BM tarafından yapılmaktadır. Eski Sudan Radyo Servisi olarak bilinen SRS, şimdiki yeni ismiyle Göz Radyo'sunu ABD hükümeti tarafından finanse edilmektedir (a.g.e.).

2.4. SONUÇ

Yukarıdaki bilgilerin ışığında, Güney Sudan'da medya sektörünün henüz emekleme aşamasında olduğu kolayca görülebilir. Gazeteler ve diğer medya kurumları henüz sıfırdan inşa edilmektedir. İngiltere tarafından finanse edilen Infosaid (2012) tarafından belgelendiği üzere, Güney Sudan'daki çoğu medya çalışanı, röportaj gibi temel gazetecilik becerilerinden yoksundur. Editörler de yeterince eğitilmiş değildir ve sektöre rehberlik edebilecek kapasiteye sahip değildirler. Bu nedenle profesyonellik ve mesleki etik standartlar oldukça düşüktür. Bu durum halkın Güney Sudan medyası hakkındaki kuşkuculuğunu ve güvensizliğini pekiştiren bir etmene dönüşmüş haldedir. Infoaid'e göre Güney Sudan'da çalışan toplam gazeteci sayısının %43'ü örgün eğitime sahiptir. Gazetecilerin geri kalanının %57'si herhangi bir alanda eğitime sahip değilken, %38'i medyanın ihtiyaç duyduğu eğitim düzeyinden yoksundur.

Ancak yukarıdaki gerçekleri 2013'teki silahlı çatışma sürecine bağlamak medyanın gelişimi konusunda pek çok soru işaretini gündeme getirmektedir. Bu nedenle, bu araştırma, medyanın ve gazeteciliğin çatışma sürecinde olumlu bir şekilde gelişebileceği görüşüne sahiptir. Çünkü çatışma süreci ve kapsamı haberlerin ve haberciliğin geleneksel olanın dışına çıkıp daha da gelişebilmesini sağlayabilecek özel bir dinamiktir. Savaş ve çatışma süreci gazeteciliği, geleneksel olan gazetecilikten çok

daha fazlasını gerektirmektedir. 2013 silahlı çatışma öncesinde ve sırasında, medya yasalarının bulunmayışının açıkça kötüye kullanılmasına paralel olarak, çatışma sürecinde medyanın çatışmayı kışkırtma yönüyle oldukça olumsuz etkileri olmuştur ancak bu o döneme özgü özel koşullardan kaynaklanmaktadır. Yasanın bulunmayışı, o dönemin çatışmaya dayalı koşullarını iyice zorlaştırmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BARIŞ GAZETECİLİĞİ

3.1. BARIŞ GAZETECİLİĞİ

Barış gazeteciliği kavramı ilk olarak 1970’lerde Norveçli akademisyen Johan Galtung tarafından kullanılmıştır (Bui, 2012). Galtung, normatif itkiyi miras alır ve merkezi değer olarak da analitik başlangıç noktası olarak da barışı önceller. Sonrasında barış gazeteciliği, 1990’lı yıllarda gelişmekte olan ve gelişen ülkelerin tümünde, profesyonel gazetecileri, sivil toplum aktivistlerini, akademisyenleri ve medya eleştirmenlerini içine alacak biçimde disiplinler arası bir platform olarak gelişimine devam etmiştir (Lynch, 2008).

Barış gazeteciliği, editörler ve muhabirler için pratik planlar ve seçenekler sunar ve savaş gazeteciliğine yönelik eleştirel çözümleme kriterleri geliştirir. Galtung, ana akım ya da geleneksel medyanın şiddetin boyunduruğu altında olageldiğini ve çatışmayı iki rakip arasındaki kuşatılmış zaman ve mekânda bulunan ihtilaflar olarak tanımlayarak, medyanın sıklıkla en basit yolları seçtiğini, öne sürer. (Hällgren, 2012)

Ona göre barış gazeteciliğinin rolü, savaş alanlarındaki şiddet yansımalarının ötesine geçmelidir; çatışmanın temel neden veya nedenlerinin köklerine inmeli, şiddet içermeyen bir barış üzerinde durmalıdır. Lynch ve McGoldrick’e (2005) göre barış gazeteciliği, editörlerin ve muhabirlerin neyin haberleştirileceği ve nasıl haber yapılacağı konusunda seçim yapması ve bunun da toplumun geniş çapta çatışmaya karşı şiddet içermeyen gelişimsel tepkilerini dikkate alarak gerçekleştirmesi gerekir. Bu, toplumun, çatışmaya karşı, şiddete dayalı olmayan değerlerle bir yanıt geliştirmesi için fırsat yaratır.

Kısacası, Norveçli akademisyen, barış gazeteciliğinin barış girişimlerini vurgulamak, etnik ve dini farklılıkları yumuşatmak, çatışmayı daha fazla önlemek, toplumun yapısına odaklanmak ve çatışma çözümünü, yeniden yapılanmayı, uzlaşmayı desteklemek için savunucu ve yorumlayıcı bir konumlanma noktasına sahip olmalıdır (Bui, 2012:20). Barış gazeteciliğinin kavramsallaştırılmasında iki yol vardır, ilki müdahaleci habercilik ve ikincisi ise iyi gazetecilik (Hanitzsch, 2007: 2). Müdahale edici haber, kamusal iletişim yoluyla barışı etkin bir şekilde destekleyen gazetecilik türüdür. Jörge Becker (2002) Hanitzsch (2007: 3), medyanın hem barış için hem de kendi faydası için buna politik mecburiyeti olduğunu söyler. Sadece gerçekliği haberleştirmeli, olmayan bir gerçekliği yaratmamalı, değişim çağrısı yapmalı ve olumlu destekleyici deneyimleri görünür kılmalıdır. Martin Bell'in (1997) Bağlanma Gazeteciliği'ne atfedilen önyargının meşrulaştırılması yanlış anlaşılmıştır. Bağlanma gazeteciliği, gazetecinin “iyi ve kötü, doğru veya yanlış, cellat ve kurban arasında tarafsız bir şekilde durmayacağı” anlamına gelmektedir (a.g.e.).

Savaşta söylemler iki adımda analiz edilebilir. İlki, “gerilimi düşürme odaklı çatışma haberciliği”, ikincisi ise “çözüm odaklı çatışma haberciliği”dir. Birincisi tarafsızlık ve mesafelenme, kazan-kazan perspektifi doğrultusunda çatışma bilgisinin keşfi ve askeri mantığın sorgulaması ile karakterize edilir. İkincisi ise, Barış Gazeteciliğini kavramsallaştırmada Hanitzsch (2007), bunun iyi gazeteciliğin “klasik” doktrinleriyle ilgili olduğunu söyler. Bu Barış Gazeteciliği modeli, savaş propagandasını barış propagandasıyla ikame etmeyi amaçlamalıdır. Diğer bir deyişle “iyi” ve “kötü” arasındaki anlaşmazlığı basitçe ortadan kaldırmayı kastetmektedir.

Barış gazeteciliği başlangıcından bu yana (Bui, 2012: 21) barış araştırmaları alanında oldukça olumlu karşılanmıştır. Barış gazeteciliğinin destekçileri, teorinin, halkın yavaş yavaş çatışmayı çözmek için şiddet dışındaki başka yolların da olduğunu anlamasına yardımcı olmak için doğru bir yaklaşım olduğunu ileri sürmektedirler.

Ancak bu kavram eleştiriden bağımsız değildir. Akademisyenler ve medya uygulayıcıları, mesleki tarafsızlık normlarına yönelik saldırılarına karşı, bu teoriye karşı çıkmış ve onu, gazetecilerin çalışmalarını şekillendiren yapısal kısıtları göz ardı etmekle itham etmişlerdir (a.g.e.).

BBC'den David Lyon (2003), gazetecilerin barışla bütünleşmesinin, onların tarafsız bilgi dağıtıcısı rolünü karman çorman hale getireceğini ileri sürer: *“Görevimiz her zaman, başka bir yük taşımadan, neyin olup bittiğini bulmaktır. Çatışmanın çözümü varsa, bağlamında haberleştiririz. Biz bununla meşgul olmak ve uğraşmak zorunda değiliz”* (Hanitzsch, 2007: 4). Kavram, çatışma durumlarında yaşanan gruplaşmalar sürecinde daha zor ve çelişkili bir hale geliyor. Haber yapan gazeteciler genellikle yörelerinde çatışmaya karışan gruplardan birine dâhildirler. Böyle durumlarda çatışmayı tarafsızlığı koruyarak kapsamlı ve dengeli bir biçimde haberleştirmek zordur.

1999'daki Maluku çatışması bu konuda en iyi örnektir. Maluku Müslüman ve Hristiyan milislerin altında iki bölgeye ayrıldığında, hem Müslüman hem de Hristiyan gazetecilerin eyalete ulaşması zorlaşmıştı. Tek günlük gazete olan Suara el Maluku, Hristiyan bölgesindeyken Müslümanlara karşı önyargılı bir hale gelmişti (Hanitzsch, 2004:483). Böyle bir durumda gazeteci, tüm taraflara eşitlik vermeye çalışırken hayatını riske atabilir.

Barış gazeteciliği ile gazetecilerin profesyonel talepleri arasında bir çelişki vardır. Barış süreci karmaşıktır, gazeteciler ise açıklık ister. Gazetecilerin anlık sonuçlar talep etmelerine karşın, barış sürecinin gelişimi ve aktarımı zaman alır. Barış sürecinin çoğu, sıkıcı müzakereleri işaret ederken, gazetecilerin haberlerinde dramaya gözyaşına ihtiyacı vardır. Ayrıca başarılı bir barış süreci, gazetecilerin çatışmaya odaklanmasına rağmen gerilimlerin azalmasına yol açar. Aynı zamanda, barış sürecindeki önemli gelişmeler kapalı kapılar ardında gerçekleşir, gazeteciler ise göz önünde bilgi ve eylem talep ederler ona yönelirler (Wolfsfeld, 1997; Hanitzsch, 2007:5).

Luostarinen (2002), gazeteciliği barış gazeteciliği olarak adlandırmanın bile gereksiz olduğunu ileri sürer. İlkelerinin çoğu, gazetecilikteki mükemmelliğin özüdür ve iyi bir gazetecilikle tümleşiktir. Barış gazeteciliği öğelerinin çoğu, haber yapımlarının olağan pratiklerine ve gazeteciliğin rutin işlevlerine uymamaktadır. Bu ayrımlara bakıldığında bazı gazetecilerin, şiddet içermeyen bir yaklaşımla uyuşmazlık çözümünün savunuculuğunu yapan müdahaleci yaklaşımı tercih ettikleri görülmektedir (Becker, 2002).

3.2. BARIŞ VE SAVAŞ GAZETECİLİĞİ ARASINDAKİ FARKLAR

Savaş ve barış gazeteciliği hipotezleri Norveçli akademisyen Johan Galtung'a aittir demiştik. Bu iki yaklaşım, çatışma haberleştirmeye farklı perspektiflerden yaklaşır (Hällgren, 2012: 6). Savaş gazeteciliğinde Galtung, çatışmanın kendi bağlamından hem zaman, hem de mekân olarak uzaklaştırıldığını savunur. Sonuç olarak nedenler ve çözümler çatışma alanında bulunmalıdır. Savaş; iki oyuncu arasında “biz” ve “onlar” gibi keskin bir ayrım yapan, toplamı sıfır eden bir oyundur ve sorun buradan başlar.

Norveçli akademisyen, bu tür haberleştirmenin başka bir önemli özelliğinin de “öteki”ni insani yanlarından ayırmak olduğunu söyler. Savaşın görünür etkilerinin aktarımında odak dardır. Nihayetinde, haberleştirme genellikle tepki içerir, ilgiyi yalnızca bir şey olduktan sonra gösterir. Savaş gazeteciliği, diğerinin yalanları ve sırlarını teşhir eden propaganda hedefiyle kendisinininkini korur, gazeteciliği bir sunum biçimi olarak kullanır. Savaş gazeteciliğinin elit yönelimli olduğu söylenebilir, çünkü büyük ölçüde beyaz erkek tarafından temsil edilir ve herhangi bir olanağa sahip olan tek barışçı güç elitlere aittir. Galtung, savaş gazeteciliğinin zafer odaklı olduğunu söyler. Galtung'a göre zafere diğer söylemler dışarıda bırakılarak, bir ateşkesle ulaşılır. Dahası, anlaşma ve kurum üzerindeki odak, savaş biter bitmez silikleşir (a.g.e.).

Aksine (s.7), barış gazeteciliği barış/çatışma odaklıdır. Çatışma sahasına değil, çatışmanın ilk nereden çıkışını alıyor olduğuna odaklanır. Çatışmada genellikle ikiden fazla taraf olduğunu ve herkesin kazanacağı olumlu bir çözümün mevcudiyetini kabul eder. Bağlam aynı zamanda çatışmanın nasıl başladığı hususunda da önem taşır ve izole bir hadise olarak görülmez. Tarih boyunca nedenler, hadiseler ve amaçların izleri sürülebilir. Süregelen çatışmaya odaklanmak, onu daha da şiddet içeren bir şekilde haberleştirmeye neden olabilir. Kültür de bu hususta önemli bir faktördür. Daha iyi kavranabilen bir kültürel bağlam adına haberleştirmeye yer açar. Bir tarafın yaptığı “tuhaf” davranış, kültürel bağlam da habere dahil edildiğinde çok daha iyi kavranabilir.

Galtung’un habercilik türü bu şekildedir. İleriye dönük olarak şiddetin patlak verme riskini azaltmak, haber yapmak için bir şeylerin olmasını beklemeye yeğlenir. Ayrıca savaş odaklı gazetecilerin göz ardı ettikleri kültürel hasar ve duygusal travma gibi savaşın görünür etkilerine oldukça duyarlıdır. Savaş gazeteciliği çoğunlukla çelişki yaratmaya hizmet ederken, Galtung, barış gazeteciliğinin savaşı şeffaflaştırmak istediğini savunur. Çatışmanın tüm taraflarına haberde yer verildiğini ve gruplar arasında empati anlayışını kolaylaştırmak ve teşvik etmek için çaba gösterildiğini belirtir. Bir tarafı insanlıktan çıkarmak yerine tüm tarafları insanlaştırmayı hedefler.

Savaş gazeteciliği, insanlıktan çıkarılma stratejilerini algılanan tehdit seviyelerine karşılık olarak yoğunlaştırırken, barış gazeteciliği, aktörleri insanlıktan uzaklaştıran etmenleri gözler önüne serer ve insanlıktan çıkma tehdidini azaltmaya çalışır. Galtung, yalanları teşhir etme ve her yandaki örtüşmeleri çözme çabalarının barış gazeteciliğini gerçeklik odaklı kıldığını savunur. Aynı zamanda, toplumun her düzeyinden insanlara yönelik acının vurgulanması ön plandadır. Yanı sıra kötü niyetli kişiler hangi taraf olduğuna bakılmaksızın teşhir edilir (Hällgren, 2012).

3.3. BARIŞ GAZETECİLİĞİ NASIL İŞLER?

Lynch ve McGoldrick (2005), barış gazeteciliğinin nasıl işlediğini belli ilkeler altında madde madde toplamışlardır. Bu maddeler barış gazeteciliğinin nasıl uygulanacağını anlatmanın yanı sıra, savaş gazeteciliğinin nasıl alaşağı edilebileceğine dair de bir dizi öneri içerir. Bu ilkeler şunlardır:

- Çatışmayı iki tarafın da aynı hedef için yarıştıkları bir durum gibi çizmekten kaçının. Mantıksal sonuç, bir tarafın kazanıp diğerinin kaybetmesidir. Bunun yerine iki tarafı da birçok ihtiyaç ve ilgi alanlarına sahip, farklı kültür gruplarına ayırmaya çalışın, pek çok hedefe ulaşmak, sonuçların yelpazesi için daha yaratıcı bir potansiyel sağlar. Kendinize başka kimin, nasıl dâhil olduğunu sorun.

- Kendiniz ve öteki gibi keskin ayrımları kabul etmeyin. Bu, diğer tarafı bir tehdit olarak görmeye yol açtığı gibi medeniyet dışı da bir tutumdur. İki durum da şiddeti meşrulaştıran hallerdir. Bunun yerine, karşılıklılık daha uygundur. Kendini iyilik timsali olarak gören taraf varsa, her şeyi diğer tarafa yüklemenin ne kadar farklı tutumlar yarattığı konusunda kendinize “bu kişiye utanç veriyor mu?” gibi sorular sorun.

- Bir çatışmanın yalnızca şiddetin meydana geldiği yerde gerçekleşiyor olduğu anlayış darlığından kaçının. Bunun yerine, şimdi ve gelecekte başka yerlerde bulunan kişilerin bağlantılarını ve sonuçlarını izlemeyi deneyin. Şunu sorun: Sonuçta çatışmada payı olan bu insanlar kim? Bu paydaşlar birbirleriyle nasıl ilişkili? Çatışmadan kim kazançlı çıkıyor? Çatışmayı etkilemek için ne yapıyorlar? Eğer şöyle olursa ne olur? Küresel izleyiciye ulaşan çatışma görüntüleri hangi amaçlara hizmet eder? Burada tasarlanan nedir? Taraflar yakında ya da uzakta bir çatışmayı nasıl hesaplarlar?

- Şiddet içeren bir eylemin ya da şiddet politikasının esaslarını yalnızca görünen etkileri açısından değerlendirmekten kaçının. Bunun yerine, görünmeyen

etkilere odaklanmanın yollarını deneyin. Mesela psikolojik hasar ve travmanın uzun vadede sonuçları, belki de etkilenenlerin gelecekte diğer insanlara karşı ya da bir grup olarak diğer gruplara, diğer ülkelere karşı şiddete yönelmeleri olasılığını arttırabilir.

- Taraflardan, lider taleplerini veya konumlarını yeniden ifade etmelerini istemekten ve kendilerini bu sabit durum içinden tanımlamalarına yol açacak durumlardan kaçının. Bunun yerine, kendinizi hedeflere, ihtiyaçlara ve ilgilere göre sorgulayın: Çatışmadan etkilenen insanların gündelik hayatları nasıl? Neyi değiştirmek istiyorlar? Siyasi liderlerinin yanı sıra, başka kimlerle konuşuyorlar? Artık bu soruların cevaplarına ulaşmak çok kolay. Örgütlerin bugün web siteleri mevcut. Liderleri tarafından belirtilen pozisyon, istedikleri değişiklikleri elde etmenin tek ya da en iyi yolu mudur? Bunlar, tarafların ihtiyaçlarını ve çıkarlarını açıklığa kavuşturmaları, hedeflerini ifade etmeleri için yaratıcı sonuçların daha mümkün hale getirilmesine yardımcı olabilir.

- Tarafları ayıran unsuru, her birinin ne istediğini dile getirişlerindeki farklılık olarak görmekten sakının. Bunun yerine, ortak zemine varılabilecek sorular sormayı deneyin. Haberinizde en azından kimi hedeflerin, ihtiyaçların ve ilgi alanlarının uyumlu olabileceğini veya paylaşılabileceğini belirten cevaplara yönelin.

- Yalnızca şiddet içeren eylemleri bildirmekten ve dehşeti açıklamaktan kaçının. Başka her şeyi hariç tutarsanız, şiddete yönelik tek açıklama, önceki şiddet -intikam- tek çözüm de daha fazla şiddet -zorlama/cezalandırma- olur. Bunun yerine, insanların şiddet olaylarının nasıl üretildiğini açıklamanın bir yolu olarak, günlük hayatlarında nasıl engellendiklerini ve uğradıkları hayal kırıklıklarını ve birçok şeyden nasıl yoksun bırakıldıklarını gösterin.

- Taraflardan birini çatışmayı “başlatan” olarak suçlamaktan kaçının. Bunun yerine, paylaşılan sorunlara ve tarafların niyetleri olmadığını söyledikleri noktalara dikkat kesilerek, sonuçların nedenlerine bakmayı deneyin.

- Yalnızca bir tarafın acı korku ve şikâyetlerine odaklanmaktan kaçının. Bu, tarafları kötüler ve mağdurlar olmak üzere gruplara ayırır. Taraflar kötü olanın cezalandırılmasının çözümü gerçekleştireceğini öne sürerler. Bunun yerine, tüm tarafların acılarını, korkularını ve şikâyetlerini adil bir şekilde haber olarak ele alın.

- “Kurban etme”, “harap edilmiş”, “savunmasız”, “acınası”, “trajedi” gibi kelimeleri kullanmaktan kaçının. Bunlar, bir grup insana diğerleri tarafından yapılanları açıklar. Güçsüzleştirir ve değişim seçeneklerini kısıtlar. Bunun yerine, insanlar tarafından yapılan ve yapılabilecekler hakkında haber yazın. Sadece onlara nasıl hissettiklerini sormayın; aynı zamanda onlarla nasıl başa çıktıklarını ve ne düşündüklerini sorun. Herhangi bir çözüm önerebiliyorlar mı?

- İnsanlara neler olduğunu açıklarken aşağıdaki uygunsuz kullanımlardan kaçının:

- “Soykırım”, tam anlamıyla insanları yok etmek demek, BM terminolojinden bugün, yarım milyon insan öldürmek anlamına geliyor.

- “Trajedi” bir drama biçimidir, kökeni Yunancadır. Bir kimsenin hatasının ve ya zayıflığının felakete gidişini anlatır.

- “Suikast”, devletin başındakileri öldürmektir.

- ‘Katliam’ silahsız ve savunmasız insanları kasti olarak öldürmektir. Emin miyiz? Biliyor muyuz? Bu insanlar savaşta mı öldü?

- ‘Sistematik’ - mesela tecavüz ya da insanları evlerinden çıkmaya zorlamak. Gerçekten kasten mi düzenlenmiş yoksa ilgisi olmayan, son derece nahoş rastlantısal bir hadise mi olmuştur? Bunun yerine, her zaman bildiğiniz şey hakkında kesin olun. Acıyı en alt seviyeye indirmeyin, dilinizi en ağır durumlara saklayın. Aksi takdirde bu, sadece şiddete yol açacaktır.

- "Kötü", "zalim", "acımasız" ve "barbar" gibi sıfatları şeytanlaştırmaktan kaçının. Bunlar her zaman bir tarafın diğerinin yaptıklarına dair görüşünü tanımlar.

Onları kullanmak gazeteciyi o tarafa konumlandırır ve şiddetin tırmanmasını haklı çıkarmaya yardımcı olur. Bunun yerine, yanlış davranış hakkında bildiklerinizi haberleştirin ve diğer insanların haberlerinin güvenilirliği veya bu konudaki açıklamaları hakkında mümkün olduğunca fazla bilgi verin. Hala araştırılıyorsa, öyle söyleyin ki, gerçeğin henüz bilinemeyeceği konusunda dikkatli olun.

- "Terörist", "aşırılıkçı", "fanatik" ve "köktenci" gibi etiketleri göstermekten kaçının. Bunlar her zaman "bize" "onlar" tarafından verilir. Kimse kendini tanımlamak için bu kelimeleri kullanmaz. Ve imkânsız olmasalar da, garanti altına alınacakları her durumda tarafsız bir şekilde uygulanmaları zordur. Örneğin, "köktenci bir rejim" nedir? Bir çalışma tanımı olabilir - seçmenler tarafından dini inancın yönlendirdiği liderlerin, seçilmemiş bir hükümeti olabilir. Ama pek çok gazeteci pratikte zorlanmıştır, bu yüzden çalı yönetimini tanımlamak, Demokrat Al Gore'dan yarım milyon daha az oy toplamasına rağmen, 2000 yılında ABD Anayasa Mahkemesi tarafından iktidara. Bu nedenle, bu tür etiketleri kullanmak, her zaman taraf tutmaktır. Ayrıca, genel olarak mantıksız olanların mantıksız olduğu ve bu nedenle onlarla akıl yürütme (müzakere etme) konusunun zor olduğu akıllardan çıkartılmamalıdır.

- İnsanları kendilerine verdikleri isimlerle anmayı deneyin. Ya da açıklamanızda daha kesin olabilirsiniz. Örneğin "Bombacı" ve 11 Eylül saldırıları için "intihar korsanları" yerine partizan demek, "terörist" demekten daha fazla bilgi sağlayabilmektedir. Sadece insan hakları ihlallerine, kabahatlerine ve yalnızca tek tarafın yanlış yönlendirilmiş olduğuna odaklanmaktan kaçının. Bunun yerine, tüm yanlışları adlandırmaya çalışın ve bir çatışma içinde olan tarafların dile getirdikleri iddiaları adil bir şekilde dinleyin. Bu, yüzeydeki değerler yerine onları desteklemek için herhangi bir kanıtın varlığını tespit etmek, mağdurlara eşit düzeyde saygı göstermek ve tüm suçluların cezalandırılmasını istemek ile aynı ölçüde adildir.

- Görüş ya da iddialarınızı kurulu gerçeklermiş gibi göstermekten kaçının. Propaganda tam da böyle işler. Mesela İngiltere medyasını hedefleyen bir kampanya, Saddam Hüseyin'i "uluslararası terörizm"e bağladı. Irak'ı Taliban ve El Kaide'ye ilişkilleyen bir başlık altında, Irak ordusunun istihbarat subaylarının İsrail'e saldırılarda fanatik Filistinli grupların yardım ettiği söylenmiştir.

- "Söyleniyor" kalıbı, kimin söylediğini gizler. "Düşünüyor" da öyle. Bunun yerine izleyicinize - alıcınıza kimin ne söylediğini anlatın. Böylece çatışmada bir tarafın iddialarına karşı kendinizi ve haber servisinizi onların gizli ortağı olarak göstermekten ve/ya bu biçimde algılanmaktan kaçınmış olursunuz.

- Askeri zafer üzerinden yaratılan ateşkes ve barış sürecinde liderler tarafından belgelerin imzalanmasını kutlamaktan kaçının. Bunun yerine, gündem dışı tutulan diğer konular ve söz konusu çatışma sürecinden etkilenenlerin ihtiyaçları ve çıkarları hakkında haber vermeye çalışın. Daha sonraki şiddet eylemlerinin teşvikini önlemek için neler yapılması gerekiyor? Çatışmayı çözmek, toplumda kalkınmaya yönelik yapısal ihtiyaçları gidermek ve barış kültürünü oluşturmak için zemindeki araçları güçlendirmek için neler yapılabilir?

- Çözüm önermek veya sunmak için liderler odaklı olmaktan kaçının. Bunun yerine, nereden gelirse gelsin, barış girişimlerini derleyin ve araştırın. Politikacılarla ilgili sorular sorun. Tabandaki sivil örgütler tarafından ortaya konan fikirlere yer açın. Tarafların mevcut kendi gündemleri ve dile getirmeye çalıştıkları konular üzerine eğilin, onların eğer varsa barış perspektiflerini değerlendirin; bunu basitçe görmezden gelemeyin çünkü bu yerleşik konumlarını sorgulayacaktır. Bir çözümün görüntülerini, kısmi veya parçalı olarak habere dahil edin; bunlar, diyalogu teşvik etmeye yardımcı olabilirler.

3.4. SONUÇ

Yukarıda belirtilen argümanların ışığında, barış gazeteciliğinin teorik çerçeve ve uygulama rehberliği bağlamında son derece tutarlı bir biçimde inşa edildiği ileri sürülebilir. Barış gazeteciliği alanındaki araştırmaların çoğu, araştırmalardaki barış ve şiddet çerçevelerinin mevcudiyetine ve eksikliğine odaklanmış olsa da, bu teori aynı zamanda medyanın çatışmaları arttırıp arttıramayacağını belirleme potansiyeline sahiptir.

Bu temelde, barış gazeteciliğine ilişkin bu kavramsal çerçeve ve teori, 2013 yılındaki Güney Sudan'da gerçekleşen silahlı çatışmada medyanın rolünü analiz etmek için uygun bulunmuştur. Barış gazeteciliği vasıtasıyla, kullanılan mesajların aslında çatışmanın devamına yönelik olup olmadığını ortaya çıkarmak görece daha kolaydır; çünkü savaş ve çatışma süreçlerinde tüm olayların örtüsü siyah beyaz olarak göstermektedir. Barış gazeteciliği çatışmaya karşı şiddet içermeyen tepkileri teşvik eder ve bunu insanların bakış açıları içine yerleştirir. Toplumsal kumaşın tahribata uğramasını ve kan dökülmesini engelleyebilir. Bu çalışmamız, bu umuda dayanmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MEDYANIN GÜNEY SUDAN 2013 SİLAHLI ÇATIŞMASINDAKİ ROLÜ

4.1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmada gerçekleştirilen online röportajların sonuçları yer almaktadır. Mülakatlar hem yerli hem de yabancı olmak üzere, Güney Sudan Cumhuriyeti'nde çalışan gazetecilerle yapılmıştır. Bu gazetecilerin seçiminde, yalnızca alanlarında kıdemli olmaları değil, aynı zamanda eğitilmiş ve 2014'e kadar olan çatışmalarda, o dönemde medya kuruluşlarında önemli pozisyonlarda bulunmalarının rolü büyüktür. Katılımcıların pek çoğu, Güney Sudan dışındaki üniversitelerde medya, uluslararası iletişim ve güvenlik gibi alanlarda master yapmış gazetecilerden oluşmaktadır. Çoğunun yaşı 30'un üzerindedir.

Bu gazeteciler, çatışma boyunca hükümet medyası, BM'nin desteklediği özel ve yerel medyalardan Miraya radyosu, Katolik radyo ağı, Bakhita radyosu, Juba Monitor ve Amerika'nın Sesi, The BBC, Reuters News Agency, and Al Jazeera English gibi yerli ve yabancı medya kuruluşlarında görev yapmış kişilerdir. Hükümetle birlikte çalışanlar (uzman muhabirler), aslında hükümet işlerini yürüten özel görevlerde bulunmaktaydılar. Hükümet kararlarının çoğunun içinde yer almaları itibariyle o dönemde hükümetin aynı zamanda sözcüsü pozisyonundaydılar. Aşağıdaki tabloda mülakat yapılan gazetecilerin demografik dağılımına ilişkin temel bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerinin dağılımı

S/NO	İSİM	EĞİTİM	YAŞ	CİNSİYET	MEDYA KURUMU	Kaç yıldır meslekte
01	JOHN TANZA	MA.	45	E1	VOA/IM	15
02	PEACE CLEMENT	MA.	29	K1	MIRAYA FM/LM	6
03	HANNAH NYONGALE	BA.	32	K2	BAKHITA FM/LM	8
04	FRANCIS OLIVER	MA.	34	E2	SSBC	10
05	ANET YOBU	BA.	33	K3	JUBA POST/LM	13
06	AJOU LUOL	BA.	32	E3	ALMUSIR/LM	8
07	ALNOUR ANGO	BA.	30	E4	SSBC/R/LM	9
08	DENIS DUMO	BA.	29	E5	REUTERS/IM	6
09	PETER LOUIS	BA.	32	E6	ALJAZEERA/IM	10
10	ANNA NIMIRIANO	BA.	32	K4	JUBA MONITOR/LM	16
11	ROGER YORON	BA.	26	E7	SCRN/LM	8
12	ABDULRAZIG JUMA	MA.	33	E8	NASS/LM	9
13	NYAMBURA	MA.	35	K5	BBC/IM	12
14	TONY GWORIT	BA.	32	E9	SCRN/LM	11
15	DAVID LADU	PHD.	33	E10	EBC/LM	4
16	RAPHAEL ATIOL	BA.	25	E11	VOP/LM	5

4.2. MEDYADAKİ HABERLER VE GERÇEKLER

Mülakatlara yanıt veren çoğu katılımcı, 2013 Güney Sudan çatışmasında televizyon, radyo, gazete ve online medyanın oldukça yoğun şiddet içeren haberler ürettiğini düşünmektedirler. Şiddet içeren mesajlar burada çatışmayı daha da derinleştirecek ölçüde nefret, kan ve gözyaşı üreten ve düşmanlığı arttıran mesajlardır. Tek bir tarafın kayıplarını, ölümlerini ve çatışmadaki tarafların insanlık dışı yönlerini gösteren tüm haber içeriklerini bu kategoriye dahil edebiliriz. Örneğin E7 bütün haberlerin savaş ve etnik temizlik üzerine olduğu görüşündedir:

“Savaşın başladığını medyanın kendisinden okuyup öğrendim, etnik boyutları olduğunu da medyadan öğrendim. Ayrıca insan hakları ihlalleri savaş suçlarına dair savaşan tarafların yaptıklarını da medyadan gördüm”

Televizyon, radyo ya da online medya olsun E4’e göre tamamı nefret, saldırı, tecavüzler ve cinayetlerle doluydu. Nefret sözcüğünü M4 kendisi sözcük olarak ifade etmese de çatışmada birbirine saldıran kişi ya da toplulukların suiistimal ve yanlış tutum ve davranışlarının tümünü kapsayan bir kavram olarak anlaşılmaktadır.

Ayrıca başkent Juba’da kim olduğu bilinmeyen silahlı insanların varlığı gibi bir olgu da karşımıza çıkmaktadır. K3, çatışma boyunca insanların açlıktan ve yoksulluktan öldüğünü ve ekonomik durumun olağanüstü kötü olduğunu hatırlatmaktadır. Herkesin bir parça ekmek için mücadele ettiği koşullarda bu silahlı kişilerce yapılan rastgele öldürmeler de açıklık kazanmaktadır: şiddetin bir bölümü de gün sonunda açlığın üstesinden gelmek içindi. Kendi ailesini açlıktan korumak için silahlı zorbalıkla yiyecek teminin kişilere kalması, çatışmada hükümetin bunu yapanlara sessiz kalmasının bir başka nedeni olarak düşünülebilir. Buna ek olarak E4, medyada yiyecek kıtlığının, yetersiz beslenmenin ve insanların yer değiştirmek ve göç etmek konusunda kamasının da sıklıkla haber yapıldığını hatırlatmaktadır.

Mülakat katılımcılarından birkaç kişi, topluluk radyolarından bazılarının kırsal alanda yaşayan halka çatışmanın nedenlerini açıklamak için gayret sarfettiğini ve böylelikle görece daha barışçı mesajlara da yer açtığını iddia etmektedirler. E2’ye göre *“Yerel radyolar, özellikle Bakhita radyosu özellikle çatışma başladıktan sonra, yurttaşların ihtiyaç duyulan hizmetlere suya vb... nasıl erişebilecekleri ile ilgili bilgiler yayınlamışlardır”*

Böylelikle bu açıklamalar ışığında denilebilir ki medya çatışma çıkmadan önce hazırlıklı olarak ya da bir duyarlılık üzerinden değil, birşeyler olduğu için ve sadece olup bitenlerin haberleştirilmesi gereğinden dolayı davranmıştır. Eğer durum böyleyse, Galtung Lynch ve McGoldrick’in öne sürdüğü gibi, böyle haberler sadece çatımayla bağlantılı şiddet içeriklerini sunduğu için, çatışmaları ateşler.

4.3. ÇATIŞMA SÜRECİNDE MEDYA ERİŞİMİ

Gazetecilerin çoğu, 16 gazeteciden 10'u, 2013'teki silahlı çatışmada erişim problemine tepki göstermişlerdir. Bunu K3 şöyle ifade etmektedir:

“İşin içine radyo girdiğinde bazı şeylerden çok da emin değildim. Ama gazeteler açısından geniş kitlelere ulaşmak çatışmanın öncesinde de çok güçlü değildi. Çatışma gazetelerin işini ayrıca zorlaştırdı, çünkü çatışmadan etkilenen bölgelerdeki insanlara ulaşamıyorlardı”.

K1'e göre bazı nedenler durumun yarattığı acizlikle alakalıydı: “Gazeteciler özgürce hareket edemiyordu. Güvenlik görevlileri her işe karışıyordu. Medyaya kısıtlama olmaksızın haber yapmasına izin vermiyorlardı. Gazetelere gelince, kimi gazetelerin yayını zaten durduruldu. Juba havaalanı da bir süre kapatıldı”.

K1 gazetecilerin özgürce hareket edemediğini neden olarak sunarken, E1, hükümetin tüm yerel medyayı kontrolü altına aldığını ve bundan dolayı çatışma hikâyelerinin anlatımına izin verilmediğini söylemektedir. K3: “Radyolar söz konusu olduğunda bazı şeylerden emin değilim. Ama gazeteler çatışmadan önce de zor durumdaydı. Çatışma gazetelerin insanlara ulaşmasını iyice zorlaştırmıştı”. E2 aynı görüştedir, çatışmadan etkilenen bölgelere gazetelerin ulaşmasının zorlaştığını belirtmektedir.

E3, haberlerin yapılamamasına bir başka neden olarak tedarikçilerin gazetelerin asilerin kontrolüne gireceğinden korkmalarını belirtmiştir. E4 ise, elektriğin önemli bir neden olduğu görüşündedir. Başka bir katılımcı E6 şöyle demektedir:

“Çatışma boyunca, Güney Sudanlıların yalnızca radyoya erişimi vardı, çünkü şehirde elektrik yoktu, jeneratörler olsa da, bu jeneratörleri çalıştıracak güç eksikti. Gazetelere gelince, zaten çok az sayıda insan gazete okuyabiliyordu ve pek çok gazete maliyet ve dağıtım sorunları yüzünden kapatılmıştı”.

Bununla beraber K4 haber yapılamayışını alt yapının erişimi zorlaştırmasıyla bağlantılı görüp durumu, “Uluslararası gazeteler, çatışma boyunca ülkeye girememiştir.

Ancak radyolar, belli bölgelerde ulaşılabilirdi. Ama etkilenen bölgelerde böyle miydi, emin değilim” diye açıklamaktadır.

E7, savaş yüzünden kimi radyoların etkilendiğini, hatta kapanmak zorunda kaldığını, gazetelerin ise ülkenin pek çok yerine zaten savaş öncesinde de ulaşamadığını belirtmektedir. Gazetelerin çatışma alanlarına basım tarihlerinden çok sonra ulaştığını belirtmektedir. Ancak E8 gibi katılımcıların çoğu, radyonun tüm ülkede erişilir olduğunu düşüncesindedir. E9, radyo istasyonlarının, mesela Miraya’nın ve Eye Radyo’nun çatışma bölgelerine erişmekte zorlukla karşılaşmadığını, bunların çatışmadan önce de kırsal bölgeler dahil olmak üzere zaten nüfusun çoğuna erişilebilir olduğunu, ancak gazetelerin güvensizlik nedeniyle sorun olduğunu belirtmektedir.

Dolayısıyla, geniş kitlelerin ve halkın büyük bir bölümü medyayı radyo dışında kullanamamıştır. Bu da bilgilerin sadece Miraya ve Eye Radyo’dan alındığını göstermektedir ki bu radyolar Güney Sudan’da çoğunlukla basit Arapça yayınları da yapan radyolardır.

4.4. 2013 ÇATIŞMASINDA EN YOĞUN KULLANILAN MEDYA VE NEDENLERİ

2013 yılındaki çatışmada, Güney Sudan’da en çok kullanılan medya türü radyodur. Bu araştırmaya katılan gazetecilerin yarısından çoğuna göre online tv ve radyo dahil radyo, en çok kullanılan medya olmuştur. Ancak, yerinde bir ekleme yapacak olursak, radyo kullanan gazetecilerin online medya kullandıkları bir gerçektir. Bunun nedeni ise, çatışma boyunca radyonun ve online medya hizmetlerinin daha erişilebilir konumlarda bulunmalarıdır. Gazetecilerin yarısından çoğu kendileri için gündelik bilgiye ulaşmanın zor olmadığını belirttiler.

İletişim ortamı olarak, Birleşmiş Milletler (BM) Radyosu - Miraya FM- ve Amerika'nın finanse ettiği çatışma süresince sansürlenen bir şekilde ya da hükümet müdahalesi olmaksızın, neredeyse her yerden ulaşılabilen radyolar olmuşlardır. Katılımcılardan Eye Radyo'dan E9 şunları dedi: *“Miraya gibi radyolar güvenilirdir, rekabete girmezler ancak gazeteler için her köşede bir güvensizlik sorunu vardır”*.

Bu beyanat, Güney Sudan'da medya altyapısının henüz bir bebek olduğunu gösteren iyi bir örnek. İnternet ve televizyon elektrik gerektirdiğinden, Güney Sudan'da zordur. Pek çok evde elektrik yoktur. Gazeteci olan bu katılımcıların online yeni medyaya erişimlerini çalışma ofislerinden mi yoksa kendi olanaklarıyla mı sağlayabildikleri tartışılır, belirsiz bir noktadır. Çünkü katılımcıların bazıları iyi ücret alan kıdemli ve ayrıcalıklı bir konumdadırlar. Uluslararası medyanın ve medya ağının bu gazetecilere iyi ödeme yapıyor olduğu da yadsınamaz bir gerçektir.

4.5. MEDYA GÜVENİRLİĞİ VE KULLANIM SIKLIĞI

Mülakat katılımcısı olan gazetecilerin çoğu medyayı günde en az altı saat kullandığını söylemiştir Elbette gazetecilerin meşgul insanlar olmalarından dolayı bu durum mantıklı. Katılımcıların birçoğu internet medyasını çoğunlukla işe gitmeden önce -sabahları ve akşamları- müsait olduklarında kullanabildiklerini ifade etmektedir. Bazıları ise medyayı yalnızca haber saatlerinde kullanmıştır.

Ancak Güney Sudan işsizlikten mustarip olduğu için internet medyasının kullanımı birçok nedenden ötürü kısıtlı haldedir. İnsanların işsiz oldukları bir durumda, hayatlarını meşgul ve canlı tutan aktiviteler arama eğiliminde olmaları “normal” sayılabilir. Bu durumda radyo, kamuya ilgili haber, eğlence, müzik ve bilgi sağladığından dolayı kritik bir role sahiptir. İşsiz insanlar tüm gün ve saatler boyunca müzik dinleyebilirler. Bu yoğun kullanım, medyadan gelen mesajların, barışı ve ya şiddeti teşvik eden mesajlar olmasını zorlaştırabilir bir etkiye sahiptir. Bu mesajlar,

Galtung ve çalışma arkadaşlarının bahsettiği türden bir şiddet olsaydı, şiddetin çoğalmaması ve yoğunlaşmaması için bir sebep bulunamazdı.

4.6. ÇATIŞMA SÜRESİNCE YEREL VE ULUSLARARASI MEDYA KARŞILAŞTIRMASI

2013 silahlı çatışması boyunca hem yerel yani Güney Sudan medyası hem de uluslararası medya gerçekleşmekte olan kanlı çatışmayı haberleştirmek için uğraştı. Ancak bu çalışma için seçilen gazetecilerin çoğu, uluslararası ve yerel medyanın çalışma biçimi arasında, benzerlikten ziyade çok fazla fark olduğu görüşündeler.

E3, uluslararası ve yerel medyanın çatışmanın kökenleri bakımında benzer haberleştirimler yaptığını, ancak insan hakları açısından farklılıklar taşıdığını belirtmektedir. İkisinin de haberleştirme konusunda oldukça yetersiz olduğu ve farklı yükümlülüklerle haber yaptıklarını belirtmektedir. E4 ise uluslararası ve yerel medyanın, elit haber kaynakları yönelimli olduğu ve acı çekenlere çok az yer verdiği düşüncesindedir. Öte yandan E4 uluslararası medyanın yerel medyadan farklı olarak hikâyeler arası denge kurabildiğini ancak yerel medyadaki haberlerin çoğunun tek taraflı olduğunu ifade etmektedir.

E6, uluslararası medyanın olayları yerel medyadan daha fazla haberleştirdiğini, çünkü uluslararası medyanın, çatışmayı ülkenin her yanında Birleşmiş Milletler (BM) görevlileri ya da uluslararası STK'lar (Sivil Toplum Kuruluşları) üzerinden yapabildiği düşüncesindedir. *“Bu nedenle Sivil Toplum Kuruluşları, çatışma bölgesindeki muhalif saldırıları önlemek için kabileler nedeniyle çarpışma alanındaki yerel gazetecilerden çekiniyorlardı. Bundan dolayı, uluslararası gazeteciler yerel meslektaşlarına göre erişilemeyen yerleri kapsamak konusunda daha fazla şansa sahiptiler”* diye belirtmektedir E6.

Yerel medya çatışmadan etkilenen bölgelere erişim zorluğu çekerken, E7, yerel medyanın önemli hususlarda dikkatleri çekmek için etkili olabileceğinden bahsetmektedir. Uluslararası medyanın bu meseleleri Güney Sudan sınırları dışında etkili ve güçlü bir şekilde yayabileceğini söylemektedir.

Ülke içindeki pek çok Güney Sudanlı, E7'ye göre yerel medyaya güvenirken, ülke dışındaki Güney Sudanlılar, uluslararası medyaya güveniyordu. Bu, kulağa hoş gelse de, eleştirel bir süzgeçten geçirilerek dikkate alınmalı. Tam aksine K2, uluslararası medyanın çatışma boyunca sadece başlıkları alarak, detaylara yer vermediği fikrindedir.

E2'ye göre, uluslararası medya, çatışmayı kendi ilgi alanları dâhilinde veriyordu, sadece manşetleri verirken ayrıntıya az yer ayırıyordu. Bu ise E2'ye göre uluslararası medyanın izleyici profili ile uyumlu bir sunum biçimiydi çünkü heterojen ileyiciler için çatışmanın hakikatnin çok dertaylı bilinmesi gerekmiyordu: *“Uluslararası medya, sadece destekçilerinin çatışma hakkında ne söylediğini ve hatta diğerlerinin de haberlerde gözlemlenebileceği gibi, çatışmaya uzatmaya çalıştıkları, hatta diğerlerinin Güney Sudan'daki 2013 silahlı çatışmasını, kabileler arası savaşa dönüştürmeye çalıştıklarını gösteriyor. Dinka ve Dr. Riek Machar ile de Nuer'i muhalif olarak veriyorlardı. Gen. Thomas Cirillo bu hareketi 2017'de Ekvator hareketi olarak anıyor”*. Çatışmanın kabileyle ilgili olmadığını, ülkelerinde barışı kurmak için haber yaptıkları düşüncesindedir.

M1 yerel medyanın çatışma boyunca oto sansür uyguladığını söylese de, hükümet medyasının 2013 silahlı çatışmasında yanlış gündem belirlemesi sertçe eleştirilmiştir. Ona göre, hükümet medyası için çalışan Güney Sudanlı gazeteciler, etik konulara pek önem vermemişler, hükümetin medyası olan SSBC'de çalışan gazetecilerin çoğunun yalan söylediğini ve Güney Sudan'da bir darbe olduğu mesajını göstermek için çatışmayı propaganda aracı olarak kullandıklarını belirtmektedir. Ülkede

çatışma ahns böyle kuruluyordu. E1, “*Eğer Güney Sudanlı hükümeti için çalışan gazeteciler darbe olmadığını söylüyorsa, hükümet ve hükümetin lideri ile bir ilgisi olduğuna eminim*” değerlendirmesi yapmaktadır. K3, uluslararası medyanın dengeleme, adillik, tarafsızlık gibi gazetecilik prensiplerini kullandığı düşüncesinde. Bu yerel medyada kesinlikle eksikti.

4.6.1. Medya Etkisi

Araştırmanın katılımcılarının yarısından çoğuna göre, medya, hayatlarını fazlasıyla etkilemektedir. İçerik, haberler, eğlence ve çeşitli hikâyeler genellikle buradan çıkıyor ve bu iletişim, bilgi anlamına gelmektedir. Örneğin K4 “*Medya sayesinde işimi düzgün yapabiliyorum, bir gazeteci olarak, bana bir gündem belirliyor*” demektedir. E11, medya aracılığıyla yerel, bölgesel ve uluslararası ilişkilerden haberdar olduğunu belirtti: “*Medya sayesinde çoğu zaman dünyadan yeni hikâyeler ve teknolojik gelişmeleri öğreniyorum.*”

Katılımcıların üçte ikisi, medyanın bilgilerini arttırdığını, onları eğittiğini söylerken, E7 gibi bazıları da olumsuz yönde etkilediği görüşündedir. “*Evet. İnternette gezerken en son gelişmelere bakıyorum ve bazen kendimi asıl yapmam gereken işleri ihmal ederken buluyorum.*”

Katılımcıların çoğunluğu, medyanın kendilerini doğrudan etkilediğini söylese de, bazı katılımcılar farklı tepki de göstermektedir. Örneğin K1 “*Medya özellikle Güney Sudan medyası, hayatımı etkilemiyor. Ancak, bilgi almak için tek kaynağın o olduğunu söyleyebilirim.*” demektedir. Bu, medya sektörünün henüz iyi ve nitelikli hizmet sunmaya hazır olmayışından kaynaklanıyor olabilir.

Medya sektöründe çalışan birçok gazeteci, önceki bölümlerde belirtildiği üzere mesleki eğitimlerini tamamlamamış, gazetecilik temel dersleri almamış olduklarında, içeriklerin zayıflığı bu açıdan kaçınılmaz bir sonuç oluşturmaktadır. Medya sektörü

alışanlarının sektördeki işleyişi bilmeleri, iletişim sorunlarını veya amaçların ele alınma biçimlerini büyük oranda farklılaştıran bir etmendir. Siyasi yönelim ya da ideolojilerden dolayı, nitelikli içerik olsa bile tersi yönde anlaşılabilmektedir.

Ne var ki Güney Sudan halkının çoğunluğunun okuma yazma bilmemesi ve buna bağlı olarak yorumlama yeteneklerindeki zayıflık, medyadan gelen mesajlara savunmasız olmalarına neden olabilmektedir. Medyadan gelen mesajlardan doğrudan etkilenilebilmektedir.

Bu nedenle, 2013 Silahlı atışması sırasında halka yöneltilen mesajların Güney Sudan'lıları hedeflenenlere doğru hareket ettirmiş olması yüksek bir ihtimaldir.

4.6.2. Savaşan Tarafların Medyadaki Sunumu

Savaşan taraflar, özellikle 2013 yılındaki silahlı çatışmada, adil bir şekilde temsil edilmediler. Mülakat katılımcılarının yarısından fazlası, hem yerel hem de ulusal medyada muhalif tarafların ve partilerin çatışma süresince adil bir şekilde temsil edilmedikleri görüşündedir. Bu ounluk, karşıt tarafların iyi temsil edilmediğini ve hatta yerel medyada neredeyse gözden kaçırdığı görüşündedir. K1, muhalif tarafları özellikle de ordunun silahlı çatışmalarını haberleştiren gazetecilerin tutuklanmalarının da bu adaletsiz sunumda rol oynadığını belirtmekte.

Yerel medya, çatışmaya dâhil olan taraflara adil temsil tanımaya çalışsa da, K3 bunun oldukça zor olduğunu belirtmektedir: *“Bakhita gibi radyolar kapatıldı, yurttaş gazeteleri kapatıldı ve başeditrler silahla tehdit edildi. Dolayısıyla yerel medyanın asilere radyo üzerinden yer vermesi, uluslararası medyalar -BBC ve Reuters- kadar kolay değildi. Bu medya kuruluşları hem hükümeti hem de asi grupları kendi perspektiflerinden sunmuşlardır.”*.

E7, bu durumun, yerel medyanın hükümet tarafından sansürlenmesinden kaynaklandığı ileri sürmüştür. K1, “*Milli güvenlik yetkilileri her yerdeydiler ve neredeyse her şeye müdahale ediyorlardı*” diye eklemektedir.

Önemli sayıda gazeteci, çatışmanın en çok uluslararası ve yabancı medya sunulabildiğini çünkü onların savaş bölgelerine daha kolay ulaştığını ve haber yaparken de hem hükümet hem de hikayenn karşı tarafından haberde söz edebildiklerini belirtmektedir.

E2, ülkedeki insanların sosyal medya veya online medya ile fazla ilgilenmediklerinden dolayı, muhlipler kendilerini yoğunlukla online medyada ortaya koysalar bile güçlü bir etki yaratmadığını söylemektedir. Bu konuşma, temel haklardan olan ve Güney Sudan Anayasasında 24. Maddede garantiye alınan basın özgürlüğünün olmadığı bu durumda medyanın ifade özgürlüğüne sahip olmadığını güçlü bir biçimde belirtmektedir. Bu aynı zamanda 2013 çatımasının kökeni hakkında genellikle hiçbir bilgisi olmayan yurttaşlarının gözünde hükümetin kendi meşruluğunu propagandayla sağlamaya çalışmaktan başka bir şey yapmadığını da ifade etmektedir.

Dolayısıyla, Norveçli akademisyen Johan Galtung’un barış ve savaş gazeteciliğinde kavramaştırdığı ve savaş gazeteciliğine özgü “ONLAR” ve “BİZLER” karşıtlığı dediği örneğin en iyi görüldüğü noktadır tamamen savaş gazeteciliği örneğidir. Bu türden gazeteciliğin çatışmayı kızıştırdığını söylemektedir Galtung.

4.6.3. Topluluk Radyolarının Rolü

Topluluk radyolarının oynadığı rol, araştırmaya katılan gazeteciler tarafında ciddi bir şekilde eleştirilmektedir. Buna rağmen araştırmaya katılan gazetecilerin yine de önemli bir kısmı, çatışma süresince medyanın olumlu roller üstlendiği görüşündedirler.

E2, topluluk radyolarının çatışma sürecinin başlangıç aşamasını açıklamak adına hayati rolü olduğu düşüncesindedir. Çünkü insanların çoğu, İngilizce ve Arapça'ya çok uzaktı ve kendi anadillerinde yayın ile konuya vakıf olabilmekteydi.

E6 da, topluluk radyolarının mesajları yerel dillerde dağıtmada ve Dinka ile Nuer arasında ne olduğunu anlamada hayati önemi olduğunu söylemektedir. Topluluk radyoları aracılığıyla geniş kesimlerin eğitilebileceği görüşünde olan E6, bunun SPLM hükümetinin siyasi sorumluluğu olduğunu belirtmektedir. Ancak K3, topluluk radyolarının özellikle de çatışmadan etkilenen bölgelerdeki insanlara yönelik güvenlik nedenleriyle hiçbir şey yapmadıkları görüşünde. Topluluk radyoları, K4'e göre, aynı olumsuz mesajları tekrar tekrar yayınlamak dışında bir şey yapmamıştır.

Pek çok topluluk radyosunun ağız adeta kilitliydi ve bu istasyondaki haberciler, hükümetin baskıları sonucu kendi kendilerine sansür uyguladılar. E8 E1'e katılarak, topluluk radyolarının hükümetin kontrolünde olmalarından dolayı çok küçük bir rollerinin olduğu görüşündedir.

E9 da durumu *“Topluluk radyoları ellerinden gelenin en iyisini yaptı. Hükümet onların adil ölçüde yayın yapmalarına izin vermiyordu. Ancak hükümet medyanın kendisinin yanında olduğunu düşünüyordu, farklılık buradan doğdu”* diye açıklamaktadır. E4 gibi diğerleri, topluluk radyolarının bazılarının barış avukatlığı yaparak çatışmanın kökenlerini anlattığını düşünürken, diğer bazı topluluk radyolarının çatışmayı körüklediği görüşüne sahiptir.

4.6.4. Medya ve Etnik Yapı

2013 silahlı çatışmasında medya ve etnik yapı arasındaki ilişki, gazetecilik etiği açısından çok iyi bir sınav veremedi. Bu araştırmaya katılan gazetecilerin çoğu, etnik yapıyla ilgili meseleler söz konusu olduğunda medyanın başarılı olamadığı görüşündedir.

K3, örneğin çatışma boyunca Dinka'lı gazetecilerin yer değiştirmiş Nuer insanların oldukları bölgelere ulaşamadıklarını vurgulamaktadır. Dolayısıyla işlerini yapmakta zorlanıyorlardı. Aynı durum Nuer'li gazeteciler için de geçerliydi. K3 ayrıca, Dinka topluluğundan bazı hükümet görevlilerinin Nuer'li gazetecilerle konuşmalarının zor olduğunu belirtmektedir: *“Çok emin olmamakla birlikte gazeteciliğinin etnik dokudan etkilendiğini düşünüyorum. O gazeteciler, kendilerinden olanların öldürülmesiyle ilgili kendilerini kontrol edememiş olabilirler ve bunu bir propagandaya dönüştürdüler”*.

E7'ye göre Güney Sudan'daki topluluklar arasında süregelen ihtilafın yarattığı bölünmeler ve güvensizlikler nedenleriyle Güney Sudanlılar, kendi etnik kökenlerinden olan gazeteci ve editörlere daha çok inanmışlardır. Okuyucular, yazarların kendi etnik kimliklerinden ya da bölgelerinden yazdıkları yazılara, diğer etnik gruplardan gelenlerden daha çok güven duyuyorlardı. Bunun yanında, diğer gazetecilerle karşılaştırıldığında, aynı etnik kökteninden olan gazetecilere daha rahat bilgi verilmesi de söz konusuydu.

Etnik yapı problemi, özellikle 2013 silahlı çatışmasında çok önemliydi. E2'ye göre, medyadaki etnik politikalar, taraftar toplamanın en kolay yoluydu: *“Bence online medya, Güney Sudan'ın karşı karşıya olduğu mevcut krizlerde bir propaganda olarak kabile mensuplarına ait dili kullanmışlardır Ancak, sorunun kabilelerle hiçbir ilgisi yok, esas olarak iktidar ve ülkenin yönetimi ile ilgili politik farklar mevcut”* demektedir. K2 ise bu sorunun medyadaki etnik kimlik politikalarını teşvik ettiği düşüncesindedir.

Hükümet medyası, E1'e göre, 2013 silahlı çatışması boyunca bir etnik grubu kayırıyor ve kışkırtıyordu. Ancak, azınlık da olsa, medyanın tarafsız olduğunu düşünenler gazeteciler de vardı katılımcılarımız arasında.

Bu türden bir haberleştirme, Galtung'a göre, çatışmayı etkileme eğilimi, toplumun medyada kendilerinin yeterince yer imadığı düşüncesiyle temsil edilme

ihtiyacından gelmektedir. Bazen çatışma doğrudan olmayabilir, ancak bu, kültürel açıdan sorunu doğrudan şiddete dönüşebilir.

4.6.5. Çatışma Öncesinde ve Sonrasında Mesajların Doğası

2013 yılındaki silahlı çatışmanın öncesinde gelen mesajlar, 15 Aralık'la karşılaştırıldığında tamamen farklıydı. 16 gazeteciden 13'ü, çatışma öncesinde ve çatışma sonrasında mesajların aynı olmadığını düşünmektedir. Katılımcılardan sadece 1 kişi çatışma öncesinde ve çatışma sonrasında mesajların değişmediği, aynı olduğunu görüşündedir.

K11, silahlı çatışmadan önce mesajların başkan, vekil başkan ve yönetimdeki parti hakkında olduğunu belirtmektedir: *“Başkan, vekil başkan Rick Machar'ı görevden aldığı gibi, SPLM Genel Sekreterini de askıya almıştı. Eski vekil başkan, Kiir'in eylemlerinin diktatörlüğe doğru ilerlediğini iddia etti. Onu yolsuzlukla suçladı ve kendisiyle 2015 seçimlerinde rekabete gireceğini söyledi.”*

Aynı notta K2, ağır ekonomik düşüşten ve bebek ölümlerindeki artıştan bahsetmektedir. K1 gibi K3 de mesajların yolsuzlukla ilgili olduğunu ifade etmektedir: *“Mesajların tümü yolsuzluklarla ve rejimin ulusal başarısızlıklarıyla ve eğitim, adam kayırma, sağlık ve gıda güvenliği ile ilgiliydi.”*

Genellikle cevapların çoğu, reformlar, 2013 yılındaki sert çatışma ve bu çatışmada kimlerin sorumlu olduğu ile ilgiliydi. Tüm fikir ayrılıkları yönetimdeki partide başlıyordu. Çatışmanın buradan başladığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Katılımcıların söylediklerinden hareketle medyada yer alan mesajların çatışmadan önce farklı olduğu belirtilmektedir. Ancak bu araştırmayı yapan araştırmacıya göre, Güney Sudan halkının pek görmediği ve alışık olmadığı kültürel ve yapısal şiddet, yönetimdeki parti ve hükümet tarafından çok önceden başlatılmış durumdadır. Bu nedenle, hükümetteki partiye yapılan suçlamalar, parti üyelerinin,

yapılan hataları açıkça tartışması, hükümet tarafından denetlenen bir medya ortamında pek mümkün değildi.

Hükümetin sorumluluğu ve siyasi hassasiyet, özellikle demokrasinin henüz yeni bir olgu olduğu Afrika bağlamında, her daim sır olarak tutulmuştur. Liderlerin kendi sorumluluklarını asla kabul etmemeleri ve birbirlerini suçlamaları çatışma döneminde en yüksek noktasına ulaştı. Bu, gücün kötüye kullanımının açık bir ifadesiydi. Bu açıdan, tarafların 2013'deki çatışmaya yol çacak ölçüde nasıl kolayca dağıldığını anlamak oldukça kolay.

4.6.6. Çatışma Süresince Dil ve Kavrama Sorunları

Araştırmadaki gazetecilerin yarısından çoğu, 2013 silahlı çatışması boyunca halka ulaşan mesajların anlaşılır olduğunu ve anlaşılabilirlik sorunu olmadığını belirtmektedir. Katılımcıların ancak beşte biri haberlerde bir anlaşılabilirlik sorunu olduğunu belirtmektedirler.

Juba Arapçası, K2'ye göre, Güney Sudan'da kullanılan en yaygın dil. Nüfusun neredeyse yarısı bu dili anlıyor. E3, yukarıdaki argümanı tamamen destekliyor ve medyada kullanılan dille ilgili bir sorun olmadığını düşünüyor. Güney Sudan'daki en büyük problemin eğitimsizlik olduğunu söylüyor. E9, okuryazarlık sorunundan dolayı nüfusun çoğunluğunun yalnızca Juba Arapçasını anladığını, İngilizce ya da Klasik Arapçayı zor anladıklarını belirtmektedir.

Okuma yazma probleminden dolayı E1, Güney Sudanlı elitlerin, bilgiyi halka ulaşmadan önce kolayca manipüle edebildikleri fikrindedir. E1 bunu şöyle belirtiyor: *“Güney Sudan'da okuma yazma problemi var. Medya İngilizce ve Arapça yoluyla elitlere ulaşıyor. Nüfusun çoğunluğu ise ikinci elden, manipüle edilmiş bilgiye ulaşıyor”*.

E7'ye göre diğerk bir problem de, çoğı gazetecinin de resmi dillerden bazılarını konuşamamasıdır. *“Hükümet görevlileri İngilizce konuşuyor ya da İngilizce konuşmayı tercih ediyorlar. Bazıları sorulduğunda aynı haberlerin bir özetini Arapça haber kuruluşlarına iletmektedir. Ancak kimi yetkililer ülkenin resmi dilinin İngilizce olduğunu savunarak, Arapça konuşmayı reddediyorlar. Gazeteciler haberleri İngilizce'ye de çeviremediklerinden dolayı, okuyucu bilginin çok gerisinde kalıyor”*.

Araştırmaya katılan gazetecilerin birçoğı “dil problemi yok” dese de, Güney Sudan'daki %27'lik okuryazarlık oranı hesaba katıldığında “dil sorunu”nun gerçekte olup olmadığı tartışmaya gerek bırakmamaktadır.

4.6.7. Barış Gazeteciliğı Bir Alternatif Olabilir Mi?

Bu çalışmaya katılan her 16 medya profesyonelinden 12'si barış gazeteciliğinin kullanılarak, hem ülkede hem de küresel anlamda çatışmayı bastırmada önemli rol oynayacağı görüşündedir. E1, Barış Gazeteciliğinin ilgili olduğunu ve gazetecilerin militan olmadığını belirtmekteir. Bu kavramın hem çelişkili hem de mükemmel olduğunu söyleyen E7: *“Savaşanların herhangi bir medya organına erişimi yok gibi görünüyor. Belki arkadaşları medyaya ulaşırsa barış gazeteciliğı mesajları ulaşabilir”* görüşündedir.

Aksine, E10, barış gazeteciliğinin yalnızca farkındalığı arttırdığını ve barışı savunduğunu, ama kendi başına çatışmayı bastıracak güçte olmadığını belirtmiştir. K3, Güney Sudan medya otoritesi, kültürel olarak da şiddet içeren içeriklerin insanlara ulaşmasını engelleyebileceğı görüşündedir.

4.6.8. Çatışmaya Dair En Çok Habeleştirilen Konular

2013 silahlı çatışması sırasında geniş bir nüfusa karşı medyanın mesajları şiddet yüklüydü. Gazetecilerin 2/3'ü 2013 silahlı çatışması sırasında izledikleri, okudukları ve duydukları her şeyin kültürel ve yapısal açıdan doğrudan şiddet olduğunu vurgulamaktadırlar.

Örneğin E1, 2013 silahlı çatışmasında medyanın en sık verdiği haberlerin sivillere yönelik yapılan saldırılar olduğunu ifade etmektedir. Ona göre bu durum, gözler uluslararası mecralara kaymadan önce hükümetin güven kaybetmesine neden oldu. Çünkü hükümet, öldürülen insanları koruyamadığı gibi, herhangi bir şey yapmadı.

K3'e göre güvensizlik ülkenin her yerindeydi, özellikle de başkent Juba'da çok yayılmıştı. Halkın bilinmeyen silahlı kişiler tarafından öldürüldüğü haberleştirilmiştir. Genç ve yaşlı insanlar açlıktan ölüyor, ekonomide yüksek enflasyon ve sistemdeki yaygın yolsuzluklar artıyor haberleri de sıkça yapılmaktaydı.

E4'e göre medya, televizyon, radyo ve online mecralarda en belirgin şekilde dikkat çeken haberler, nefret, saldırı, tecavüz ve cinayet gibi her türlü şiddet ve vahşet haberleriyle doluydu. E4 sözlerini şöyle sürdürdü: *“Buna ek olarak, halkta büyük çapta bir göç oldu, zorla evlerinden çıkarıldılar, yetersiz beslenme ve söz konusu yıkımından en çok çocuklar acı çekti”*.

Görüşülen gazetecilerin birçoğu, medya üzerinden şiddet içeren mesajlar gönderildiğini iddia etse de, E9, bazı gazetecilerin ve medya kuruluşlarının özellikle topluluk telsizleri tarafından çatışmanın nedenlerini kırsal alanlardaki topluluklara açıklamak için çaba sarfettiğini ifade etmiş, medya organlarının bir kısmının, tek taraflı bir yayıncılığa rağmen çatışmanın temel nedenleri hakkında daha fazla bilgi vermeye odaklandığını söylemiştir. Ancak bu görüş, diğer katılımcıların görüşlerine oranla oldukça ayıf dile getirilmiştir. Atılımcıların çok azı, medyanın çatışmanın temel nedenlerini açıklamak için zaman verdiğini ileri sürmüştür. Yukarıdaki argümanların

ışığında, medyanın 2013 çatışması sırasında çatışmaların şiddetlenmesine kendiliğinden etkide bulunduğu tartışmalı bu durum oluşturmaktadır.

Yukarıdaki argümanlardan hareketle medyanın 2015'teki çatışmanın patlak vermeden önce hazırlanmadığı veya bu çatışmayı hazırlamaya teşebbüs etmediğini söylenebilir. Diğer bir unsur da medyanın çatışmanın temel nedenlerini ortaya çıkarmaması ya da çatışmayı tartışmamasıdır. Eğer durum buysa, Galtung, Lynch ve McGoldrick tarafından öne sürülen bu türden hipotezler, bu türdeki mevcut unsurların çoğunun, örneğin röportajı bile çatışmayla ilişkilendirilebilir kılmaktadır.

4.6.9. 2013 Yılındaki Silahlı Çatışmada Medyanın Rolü Üzerine Görüşler

Yukarıda görüşler 2013'deki silahlı çatışmada farklı ve karışık görüşler ortaya koysa da, röportaja katılan gazetecilerin çoğu, medyadaki mesajların oldukça kötü olduğu düşünesindeler. Çatışmanın başlangıcında barış ve birlik odaklı mesajlar olsa da, E9'un söylediği üzere, zaman içinde başka bir şekle bürünmüştür: *“Medya, çatışmanın seyrini değiştirmek istedi ancak insanların kalbinde öfke vardı.”*.

K3 ise *“Kişisel olarak bu mesajlarla ilgili rahat değildim ve çatışmadan etkilenen insanların bu mesajlarla etkilenecek onları öldürenlere karşı harekete geçeceklerinden korkuyordum”* demiştir. Tıpkı yukarıda olduğu gibi, E2, E4 ve E8 de mesajların güçlü ve insanların silahlara sarılmasını sağlayacak kadar cesaret verici olduğu görüşündeler.

K4 bu mesajların kültürel açıdan şiddet, nefret ve kışkırtma dolu olduğunu söylemektedir: *“Acılı bir korkuyla insanların, özellikle de BM kampları ya da sivillerin -çoğunlukla Nuer- hükümete ya da asilere katılarak çarpışacaklarını hissediyordum.”*. E10 gibi hissedenerler, mesajların abartıldığı görüşündeydiler. *“Mesajlar çatışmayı çok ciddi gösteriyordu ve çatışmanın ağırlığın dayanmak zorunda olanları anlıyordum”*.

Ancak bu, 2013 silahlı çatışmasında, medyanın barışın kurucusu değil savaşın kurucusu olduğu yıkıcı rolünü açıkça gözler önüne sermektedir.

4.6.10. 2013 Silahlı Çatışmasında Mesajların Yönetimi

Röportaj yapılan gazetecilerin neredeyse yarısı, medyadan aldıkları şiddet mesajlarını aileleriyle ya da arkadaşlarıyla paylaşmamadıklarını ifade etmektedir. Röportaj yapılan gazetecilerin ¼'ü mesajları görmezden geldiklerini söylemektedir.

Örneğin E3: *“Bu mesajları biriyle paylaşmadan evvel kaynaklarını belirlemeye çalıştım çünkü kimi mesajlar doğrudan propaganda amaçlıydı, yalan ve yanıltıcıydı”* açıklamasını yapmıştır.

Diğerleri ise mesajların hayatlarını tehdit ettiğini hissetmemiş ve paylaşmıştır. M6: *“Evet, bazen bu bilgileri yakın arkadaşlarımla paylaştım. Hayatım için bir tehdit hissetseydim, hayatımı düşündüğüm için paylaşmazdım”*.

E6'nın aksine, E7, bu mesajların doğru olup olmadığını anlamak için paylaştığını ifade etmektedir: *“Bu mesajları gazeteci meslektaşlarımla paylaştım ve doğruluğunu tartıştım. Açıkça sahte olanları eledim.”*. Nüfusun bu kısmı medya konusunda eğitilmiş ve deneyimli olduğundan ve bu mesajların medyada hassas konular olduğunu bilmelerinden ötürü mesajların anlamının ve etkisinin kavrandığı görülmektedir.

Bu çalışmanın diğer bir konusu olan, mesajların etkilerini anlayamayan, özellikle de toplumumuzun hassas grubunu oluşturan genç insanların tutumlarına daha yakından bakacağız. Medyadaki söz konusu mesajları hiç düşünmeden alan, Güney Sudan'ın yalanla, kanla ve çatışmayla dolu olduğu zamanlarda sürecin nüfusun daha büyük kesimleri üzerindeki olumsuz etkilerine değineceğiz.

4.6.11. Çatışma Mesajlarının Sonuçları

2013 silahlı çatışmasında dolaşıma giren mesajların hissedilen en ciddi etkisi, Güney Sudan'da rahatça görülen ayrılıkların gittikçe daha fazla derinleşmesidir. Bu ayrılık, E1'e göre, yalnızca çatışmanın başladığı Güney Sudan'da değil, dünyadaki tüm Güney Sudanlı toplulukları etkilemiştir. E3, çatışmanın artık kabileler arasında bile hissedildiğini eklemektedir: *"Güney Sudan'daki kabileler arasında şiddetli bir nefret vardı."*

K3, bu mesajların eski Güney Sudan devleti Bentiu'daki toplulukları olumsuz etkilediğini söylemektedir. Ona göre, Birleşmiş Milletler yardım koordinatörü Toby Lanzer'in yaptığı alıntıyla, Nuer topluluklarını Bentiu'daki Nuer olmayanlara karşı kışkırtıp ayağa kaldıran süreçte çatışmanın gerçekleştiği Juba radyoların kapsam alanının çok dışındaydı. Medyada dolaşımda olan nefret söylemleri, Juba'daki pek çok Nuer'in canını aldı.

E2 şunları söylemektedir: *"2013 silahlı çatışmasının başlamasıyla, yabancı medya, -özellikle de BBC ve BM radyo istasyonları- yaptıkları yayınlarla dünyaya çatışmanın kabile çatışmasına dönüştüğünü, Nuer'lerin hedef alındığını ve çoğunlukla Dinka olan hükümet görevlilerince öldürüldüğünü açıklamışlardır"*.

E9, bu mesajların hiçbir şekilde süreci durdurmaya yardımcı dokunmadığını, diğerlerinin öldürüleceklerini hissettiklerini ve onlara göre en iyi yolun, 15 Aralık 2013'teki çatışmada öldürülen kardeşlerinin intikamını almak olduğunu belirtmektedir.

Katılımcılardan bazıları medyanın Güney Sudan'ı korkuya maruz bıraktığını söylemektedir. Mesela, E6, insanların 2013'teki bu çatışmadan sonra, artık hükümetten korktuklarını söylemektedir: *"İnsanlar sessiz kalmaya karar verdi, çünkü hükümetin yolsuzlukları hakkında yorum yapacak olsalar, evlerine kadar takip edileceklerini biliyorlardı"*. Bu korku nedeniyle M4, insanların Birleşmiş Milletler'in açtığı sivil bölgeleri gittiklerini belirtmektedir.

Bunların üzerinde düşünülecek olursa çatışmanın neden Güney Sudan'ının farklı bölgelerine hızla yayıldığı daha iyi anlaşılabilir.

4.6.12. 2013 Silahlı Çatışmasının Haberleri Hakkında Görüşler

Araştırmaya katılan gazetecilerin 4/3'ü, medya kapsam ve etkisinin 2013 silahlı çatışmasında olduğundan çok daha farklı olması gerektiği görüşündedir. E1, medyanın, -özellikle de uluslararası medyanın- çatışmaya hassasiyetle yaklaşmadığı düşüncesinde. Hâlbuki yaklaşmakta olan büyük çatışma 2013 çatışmasına oranla çok daha büyük acılara ve sonuçlara neden olacaktı.

K3: *“Gazetecilik değerlerine karşı değilim. Ancak Dinka'lar tarafından öldürelen Nuer'lerin olduğu bilgisi yayıldıkça hükümetin öfkeli Nuer'leri inandırması daha kolay olmuştur”* demektedir.

E8, medyanın ülkenin doğasını hesaba katarak yapıcı olması gerektiğinden bahsetmektedir. Hassas ve etnik haberleştirmeye engel olunması gerekiyordu. F4: *“Bence medyanın çatışmadan bahsetmesi toplumlarımıza karşı olan bir sorumluluğu. Ama özgürlük adına pek bir şey yapamamıştır”* diye belirtiyor. Medya Güney Sudan insanları arasında barış ve birlik mesajları yayınlamalıydı. Ama aksine, gazeteciler içinde oldukları kabilelerini savunmaya başladı. E6: *“Gazeteciler kendi kabilelerine karşı tarafsız olmalıydılar”* demektedir.

E11 ise medyanın çoğunlukla önyargılı olduğunu belirtmektedir. E11: *“Çatışma içinde olan tarafların hikâyeleri eşit oranda verilmeliydi”* demektedir. K5 ise medyanın insanların çektiği acıya odaklanması gerektiği görüşünde: *“Medya, yalnızca hükümetin hikâyelerinin boyunduruğu altındaydı. Hatta uluslararası medya da zayıf insanlara, çocuklara ve yaşlılara yer vermedi”*.

Ancak E7, medya akışının özgürlük ve demokrasinin olmadığı bir durumda doğru olduğu düşüncesinde. E7 ve E9'un söylediği gibi, medya, çatışmayı durdurmak

adına elinden gelenin en iyisini denedi, ancak insanların içindeki öfkeden dolayı bu mümkün olmadı. k1 ise problemin özgürlük eksikliği olduğu düşüncesinde. K1: *“Bana göre medya, çatışma süresince ve sonrasında, farklı mesajları, farklı yollarla dağıtabilirdi. Ancak Güney Sudan’da, medyanın bunu yapacak türden bir ifade özgürlüğü yoktu. Dolayısıyla gazeteciler hayatlarını kaybetmekten korkuyorlardı. Medya gerçekleri haberleştirmeliydi düşüncesindeyim.”*.

Bununla beraber E2, medyanın olumsuz kullanımının dikkat dağıtıcı olduğu, ancak olumlu kullanılırsa insanlara çözüm sunabileceği görüşündedir: *“İnanıyorum ki çatışmayla ilgili gerçekler söylenecekti durum biraz olsun hafifleyip şiddete dönüşmeyebilirdi. Eski vekil başkan Dr. Riek Machar’ın Juba’da toplantı düzenlemesi farklılıkların başlangıcı oldu”* diye vurgulamaktadır E2.

4.6.13. Medya Haberlerinde Etnik Yapının Etkisi

Katılımcılara, “Medya yeni haberleri güç pozisyonlarına ve Güney Sudan’daki farklı etnik yapılara göre mi üretiyor?” diye sorulduğunda birçok gazeteci medyanın aslında kendi yeni hikâyelerini, farklı etnik yapıların güç pozisyonlarına göre ürettiğini ifade etmektedir.

K1, Güney Sudan Yayın Kurumu’nun (SSBC), televizyonda her gün yalnızca bir kabilenin gösterildiğini, diğerlerine olanak tanınmadığı fikrinde: *“Geri kalan kabileler televizyonun Dinka televizyonu olduğunu söylüyorlar. Hatta annem bile televizyonda yalnızca Dinka kabilesini izliyor”*.

Bu görüşü M1 de paylaşmaktadır, ona göre, hükümet medyası çatışma boyunca yalnızca bir etnik grubu kayırarak, geri kalan 64 farklı grubu hesaba katmamıştır. Hükümet diğer bütün etnik toplulukları birbirine karşı kışkırtmıştır. Ancak E1, yalnızca hükümet medyasının değil, topluluk radyolarının da aynı şeyi yaptığı görüşündedir. Ona

göre radyolar, özellikle de savaştan etkilenmiş bölgelerde etnik yapıyı şiddetin başlangıcı olarak kullanmıştır.

E2, hükümet medyasının kamuya yönelik barışçıl çabalar gösterdiği fikrinde: “Haberler yönetsel yapıya dayanıyordu, kabilelere değil.” E2 asilerin medyayı kabile çıkarına göre kullandığını düşünmektedir: *“Asiler sosyal medyada etnik yapıyı, Nuerler’in kalbini kazanmak için kullanacakları söylediler, ancak bu gerçekleşmedi”*.

E3, medyanın özellikle kapatılma ve durdurma nedenlerinden ötürü güç pozisyonlarına ve farklı etnik yapılara göre haber vermenin kolay olmadığını dile getirmektedir. E7, haberlerin rastgele bir araya getirildiği çoğu durumda azınlık ve etnik yapılara yer verildiğini ancak bunun izleyici tarafından ok da fark edilmediği görüşündedir. Önceden de belirtildiği üzere, yanlış yorumlama, çoğu kez yüzleşmeye neden olan nefrete yol açmaktadır. Bu araştırma, savaşın ve çatışmanın haberleştirilmesinin çatışmayı kızıştırmak dışında bir şey yapmadığını iddia etmekte ve göstermeye çalışmaktadır.

4.6.14. Çatışmaların Kışkırtılması Yönüyle Medyanın Etkisi

E7, medya akışının, insanların kendi seçimlerini yapabilmeleri için gerçekleri göstermekten başka seçeceği olmadığı düşüncesinde: *“Medya akışı, hikâyelerini dengeler, çatışma hakkındaki haberlerinde en iyisini yapmaya çalışırlar. En büyük sorun, çatışma hakkında sayısız yalan haberin nefret propagandası yapması”*.

Yabancı medyada çalışan gazetecilerin bir bölümü, yukarıdaki argümanlarla aynı doğrultudaymış gibi görünse de, bir kısmı somut temellerin yetersiz kaldığı görüşünde. E1’e göre, *“Hükümet medyası tek grubu kayırdı. Uluslararası medya bu hikâyeyi dengeleyerek aktardı. Kimi hükümet görevlileri uluslararası medyaya gerçeği aktardıklarından dolayı öfkелendi”*.

K1'in daha önce söylediği gibi, 2013 silahlı çatışması boyunca medya grupları birbirine düşürüldü. Ancak K1 yukarıdaki argümana katılmamaktadır. Bunun yerine, Güney Sudan'daki farklı topluluklar ve toplumlar arasındaki farkların ilişkisine zarar verdiği görüşündedir. Diğerleri bu argümanların araştırılması gerektiğini düşünürken, M8: “Bence medya duygusal olarak bir rol oynadı, gerçekse, gerçekliği bilmek ve medyayı yargılamak için sorunun temel nedenlerinin ne olduğunun araştırılması gerekir”.

E10 şu görüştedir: “*Güney Sudan'daki çatışma ve ayrılık siyasi bir sorundur ve kötü yönetimle sonuçlanmıştır*”. Medyanın çatışmayı kızıştırmada önemli rol oynadığı fikrine ise katılmamıştır. K4 bunların deneysel kanıtlar olduğunu söylese de, bir sorunu olmadığını belirterek kabul etmektedir. Dolayısıyla, medyanın çatışmanın yer değiştirme, kışkırtma ve yayılmanın arkasında olduğu, kimi yabancı gazeteciler ile yerel gazetecilerin çoğunun yukarıdaki argümanlara katılmasıyla açık hale geldi anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Sonuç olarak, bu araştırma, Güney Sudan 2013 silahlı çatışmasının, medyanın çatışma içinde oynaması mümkün olan bir rolü olduğu varsayımıyla başladı. Amaç, Güney Sudan silahlı çatışmasında medyanın hangi rolü oynadığını, motivasyonlarını, ülkedeki etkisini ve çatışma boyunca Güney Sudan'daki yetkililerin medyayı nasıl kullandığını açıklamaktır.

Araştırma, medyanın 2013 silahlı çatışmasının ve medya mesajlarının yayılmasında çok katkısı olduğu, barış gazeteciliği yerine savaş gazeteciliği zihniyetini rol oynadığını ortaya koymuştur.

Bu araştırmada bulgularanan önemli hususlar:

- 2013 silahlı çatışmasında en yoğun kullanılan medya türü radyo olmuştur.
- Dil sorunu vardır. Hükümetin kullandığı resmi dil, anlaşılılmamaktaydı.
- Kırsalda yaşayan Güney Sudanlılar, genellikle, hükümetin, muhalif tarafların meşru kıldığı ikinci elden bilgiye ulaşmışlardır.
- Medya ayırıcıydı.
- Medya, 2013 silahlı çatışmasında Dinka ve Nuer gibi ayrımlar yapmıştır. Hükümet Dinka'yken, karşıtı Nuer olarak belirlenmiştir.
- Gazeteciler 2013 silahlı çatışmasında taraf tutmuşlar, Nuerli gazeteciler Nuerlilerin, Dinkalı olanlar ise hükümetin yanında olmuşlardır.
- Medya, Nuerler'i Dinka ve Bentiu'daki Nuer olmayanlara karşı kışkırtmıştır. Bentiu'daki Nuer topluluğunu Dinka ve Nuer olmayan topluluklara karşı kışkırtmış ve Bentiu'daki konutlarını yakılıp yıkılması konusunda tetiklemiştir.
- Medya elit tabanlıydı ve hükümet tehditindeydi.
- Hükümet medyası yalnızca bir grubu -Dinka kabilesi- kayırıyordu. Geri kalan 64 etnik grubu hesaba katmıyordu.

- Medya, özellikle yerel medya, tek taraflıydı ve 20113 silahlı çatışmasında hükümet tarafından yönetilmekteydi.

- Uluslararası medya, büyük kısıtlamalar altında çalışan yerel medyadan yalnızca başlıkları kopyaladı. Detay vermedi.

- Gazeteciler tehdit edildi, medya kuruluşları kapatıldı ve ağır sansüre maruz kaldılar.

Bu araştırma, Güney Sudan'da çatışma söz konusu olduğundan bu yana yapılan birçok araştırmadan farklı yönleri bulunmaktadır. Metot kullanıldı ve önceki çalışmalardan farklı olarak örneklem tekniği kullanıldı. Önceki çalışmalarda yalnızca bir kaç medya kuruluşunun içeriği analiz edildi. Ki bu daha kapsamlı ve doğru sonuçlara ulaşabilmek adına yeterli değildir.

Araştırmacı (röportaj tekniği kullanarak) yalnızca alandaki ayrıcalıklı gazetecilerle değil, Güney Sudan'da çalışmış, etkileyici eğitimlere sahip, deneyimli, hem yerel hem de uluslararası gazetecilerle röportaj yapmıştır.

Araştırmacı konu üzerine çeşitli spekülasyonlar yaparak, geleneksel gazetecilik prensipleri yerine, barış gazeteciliği perspektifiyle yaklaşmıştır.

2013 çatışmasındaki kapsam, tamamen savaş gazeteciliği anlayışıyla yürütülmüş ve insanlar düşmanlık, nefret ve yalan dolu bir durum içine konumlandırmıştır.

Bu araştırma, Güney Sudan gazetecilerinin temel gazetecilik eğitimi alması gerektiğini önermektedir. İkinci olarak, ilgili yetkililer medya içeriklerinin sorumluluğunu almalı, ülkeyi ayıran, nefret propagandası yapan medya kuruluşları cezalandırılmalıdır.

Son olarak, araştırmacı, gelecek araştırmacılara daha derine inmeleri için 2013 silahlı çatışmasının kurbanlarıyla röportaj yapmayı önermektedir. Bu çalışmanın en önemli problemi, araştırılan bölgeye erişimin olmayışydı.

KAYNAKÇA

- Akile, E. (2018, April. 26). South Sudan Moves A Step Forward In Freedom Index. *The Eye Radio*. Retrieved from. <http://www.eyeradio.org/sudan-moves-step-freedom-index/>
- Al-Sayed, I. S. (2015). Framing of the 2006 Lebanon war in Egyptian press (Doctoral dissertation) retrieved from. http://www.diss.fu-berlin.de/diss/servlets/MCRFileNodeServlet/FUDISS_derivate_000000020409/Dissertation_Al-Sayed.pdf
- Albany. (2014). South Sudan: Media Development Challenges And Opportunities In A Nascent Country. Retrieved from. <http://www.albanyassociates.com/notebook/2014/11/south-sudan-media-development-challenges-and-opportunities-in-a-nascent-country/>
- Alkasim, S. (2013). Analysis Of South Sudan Media Laws. *International Press Institute*. Retrieved from. <https://ipi.media/analysis-south-sudans-draft-media-law/>
- Baxter, L. & Babbie, E. (2003). The Basics of Communication Research. Wadsworth Cengage Learning, Stanford.
- Bratic, V. (2008). Examining peace oriented media in areas of violent conflicts. *The international communication gazette*, 70(6), 487-503. doi: 10.1177/1748048508096397
- Bui, N. (2012). *War/Peace Journalism Approach In Vietnamese Online Media Coverage Of South China Sea Dispute: An Analysis Of Mediated Vietnamese Public Diplomacy Message* (Masters thesis). Retrieved from. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:528572/FULLTEXT02.pdf>
- Chebii, K. (2015). The role of media in conflict management: the case of electoral conflicts in Kenya. *Journal of global peace and conflict*, 3(2), 39-61. doi: 10.15640/jgpc.v3n2a3
- Christians et al. (2009). Normative Theories of the Media: Journalism in Democratic Societies. Urbana, IL: Illinois University Press.
- Dumo, D. (2018, Feb.22). Media Rights Activists threatened in South Sudan: UN report. *Reuters News Agency*. Retrieved from. <https://www.reuters.com/article/southsudan-unrest-rights/media-rights-activists-threatened-in-south-sudan-u-n-report-idUSL8N1QC38K>
- Gilboa, E. (2009). Media and conflict resolution: A framework for analysis. *Marquette*

Law Review, Volume (93), pp.103.

- Gumba, D. E. O. (2011). The media in conflict: A case of Somali civil war (masters thesis) retrieved from. <http://erepository.uonbi.ac.ke/bitstream/handle/11295/3486/Abstract.pdf?sequence=1>
- Guta, H. A. (2011). Voices of the nation in a contested social space: radio and conflict transformation in Sudan (Doctoral dissertation). Retrieved from. https://etd.ohiolink.edu/rws_etd/document/get/ohiou1292265010/inline
- Hällgren, L. (2012). *Peace and war journalism: a critical discourse analysis of newspapers and editorials on the topic of Iran's nuclear program*. Retrieved from. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:540134/fulltext01.pdf>
- Hanitzsch, T. (2007). Situating Peace Journalism in Journalism Studies: A Critical Appraisal. *Conflict & Communication Online*, 6(2), p. 2-7.
- Holland, H. (2013). South Sudan President strips deputy of some powers. Retrieved January 24, 2018, from <https://www.reuters.com/article/us-southsudan-presidency/south-sudan-president-strips-deputy-of-some-powers-idUSBREF0OE20130416>
- Howard, S. (2009). Community radios and ethnic violence in Africa: the case of Kenya (masters thesis) retrieved from. http://iccforum.com/media/background/africa/2009-09_Sam_Howard-Community_Radio_and_Ethnic_Violence_in_Africa-The_Case_of_Kenya.pdf
- Infoasaid. (2012). South Sudan media and telecom landscape guide. Retrieved from. <https://reliefweb.int/report/south-sudan-republic/south-sudan-media-and-telecoms-landscape-guide-february-2012>
- Kempf, W. (2007). Peace Journalism: tightrope walk between advocacy journalism and constructive conflict coverage. *Conflict and Communication Online*, 6(2), p.2.
- Kumbo, P. J. (2015). The role-played by government and private radio stations in 2013 conflict in South Sudan (unpublished masters thesis). Juba University, Juba, South Sudan.
- Lindlof, R. & Taylor, B. (2002). *Qualitative Communication Research Methods* (2 Sage Publications, London).

- Lynch, J & McGoldrick, A. (2005). A 17-point plan for practical peace journalism. UK, Hawthorn Press. Retrieved from. http://www.grady.uga.edu/coxcenter/Activities/Act_2005_to_2006/Materials05-06/Print_Plan_Peace_Journ.pdf
- Lynch, J. et. al. (2005). *Peace Journalism*. Stroud: Hawthorn Press.
- Lynch, J. (2008). Peace Journalism for Journalists. Retrieved from. <https://www.transcend.org/tms/about-peace-journalism/2-peace-journalism-for-journalists/>
- Nwankwo, V. C. (2011). The role of media in promoting human rights: an analysis of the BBC documentary, 'chocolate: the bitter truth' (masters thesis) Retrieved from. <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/3500/thesis.pdf?sequence=1>
- Oduha, J. (2018, Jan.19). South Sudanese Media Regulator Accuses Media Of Bias. *The East African*. Retrieved from. <http://allafrica.com/stories/2018012000009.html>
- Peters, J. D. (2015). The marvelous clouds: towards a philosophy of elemental media. Chicago, US: University of Chicago Press.
- Poe, M. T. (2011). A history of communications: media and society from the evolution of speech to Internet. New York, US: Cambridge University Press.
- Radoli, O. L. (2011). *Press freedom and media role in conflict and peace building: A case of the post-2007 election crisis in Kenya* (Masters dissertation). Retrieved from.
- Simon, W. (2015, Sept.16). South Sudan Citizen Newspaper Lays Off Staff, Forced To Close. *The Niles*. Retrieved from. <http://www.theniles.org/en/articles/archive/20013/>
- South Sudan Media Authority Act. (2013). Retrieved from. <http://www.gurtong.net/LinkClick.aspx?fileticket=QMe9IPjCFps%3D&tabid=106>
- South Sudan president says coup attempt foiled (2013). Aljazeera. Retrieved from. <http://www.aljazeera.com/news/africa/2013/12/s-sudan-president-says-coup-attempt-foiled-2013121613417331572.html>
- Tisdall, S. (2013). South Sudan President sacks cabinet in a power struggle. Retrieved January 25, 2018 from. <https://www.theguardian.com/world/2013/jul/24/south-sudan-salva-kiir-sacks-cabinet>

- Wudu, W. S. (2018, Feb. 22). UN: Press Freedom Abuses By The Government Continues In South Sudan. *The Voice Of America*. Retrieved from. <https://www.voanews.com/a/united-nations-says-press-abuses-by-government-continue-in-south-sudan/4266509.html>
- Wudu, W. (2013). South Sudan literacy rate at 27%. Retrieved from. <http://www.gurtong.net/ECM/Editorial/tabid/124/ctl/ArticleView/mid/519/articleId/12827/South-Sudan-Literacy-Rate-At-27-Percent.aspx>

EKLER

EK-1. HÜKÜMET RADYOLARI

RADYO JUBA

Bu radyo artık SSBC olarak adlandırılıyor. Güney Sudan Radyo şebekesinin amiral gemisidir. FM, Medium Wave ve İngilizce, Arapça ve Basit Arapça yayınları da ayarlanabilmektedir. İstasyon ayrıca Zande, Madi, Muru, Bari Latuka, Toposa, Didinga ve Kuku'da da bazı programları yürütmektedir. Radyo Juba, Orta Dalga üzerindeki başkentin 400 km'lik yarıçapı içinde duyulabilir. Hedef kitlesi, esas olarak diğer istasyonların FM yayınlarının menzili dışında olan kişilerden oluşmaktadır. Radyo Juba, günde sekiz saat, sabah saat 06.45'ten 10.00'a ve yine akşam saatlerinde 15.45'ten 21.20'ye kadar yayın yapıyor. İstasyonda ayrıca 15 dakikalık bir haber bülteni yayınlanıyor, akşamları İngilizce, Arapça ve Basit Arapça yayınlanıyor ve ertesi sabah tekrarlanıyor. Ayrıca, her sabah bir saatlik bir telefon programı bulunmaktadır. SSBC, 2011 yılında yeni iletim kitleri aldıktan kısa bir süre sonra FM'de yayın yapmaya başladı.

RADIO WAU

Bağımsızlıktan önce radyo, Güney Sudan'ın yarı otonom hükümetinin yönetimi altındaydı. Ancak ülkenin ayrılmasından sonra eski Batı Bahr El Ghazal Devlet yönetiminin altında kaldı, daha sonra mevcut Wau Eyaletine taşındı. Hava durumuna bağlı eski Batı Bahr el Ghazal Devletinin başkenti Wau'nun 100 km'lik yarıçapında ayarlanabilir. Hem frekans modülasyonu hem de orta dalga üzerinde yayın yapmaktadır. Radyo Wau, çoğunlukla Arapça olmak üzere günde iki saat yayın yapmaktadır. Haber bültenleri hem Arapça hem de İngilizce olarak yayınlanmaktadır. Ayrıca bazı programlarını Balanda, Jur ve Dinka dilleri gibi yerel dillerde de yayınlamaktadır.

MALAKAL RADYO

Bu radyo başlangıçta eski Üst Nil Devleti'nin hâkimiyeti altındaydı. Bununla birlikte, 2016'da Yukarı Nil'in bölünmesiyle, bu önemli kurumun yönetimi değişti. Ancak bu değişim, hükümetin sahipliğini etkilemedi. Infoasaid'e (2012) göre, eski Üst Nil Devleti'nin başkenti olan Malakal'da dalgaları 100 km'lik bir yarıçapa ulaşabilir. Radyo günde beş saat, çoğunlukla Arapça yayın yapıyor. Hem FM hem de Orta Dalga yayınına sahiptir.

İstasyon, çoğunlukla yeni haber ve özel programlarda İngilizce kullanıyor. Aynı zamanda Shilluk, Nuer ve Dinka'da yayın programları yapmaktadır.

RUMBEK RADIO

Radyo, eski Göl Devlet Hükümeti tarafından 2016 yılında doğu ve batı göllerine ayrılmadan önce, eski Göller Devletinin başkenti Rumbek'ten 98.0 FM'de yayın yapmaktaydı. İngilizce, Güney Sudan Juba Arapçası, Dinka, Thokrel ve Gurdey Dilleri kullanılmaktadır. Dinka dilinin çoğu programda yaygın olarak kullanılması yerel halk tarafından en çok tercih edilen radio olmasını sağlamıştır. Bununla birlikte, Güney Sudan resmi dilleri sadece haber bültenlerinde ve diğer önemli sivil programlarda kullanılmaktadır. Radyo, Orta Dalga ve FM yayınları yapar ve Rumbek'in 130 km'lik yarıçapı içinde duyulabilir.

VOICE OF EASTERN EQUATORIA

Bu radyo 2011'de ülkenin bağımsızlığından üç yıl önce kurulmuştur. Ülkenin başkenti Juba'dan güneybatıda yer alan eski Doğu Ekvator eyaletinin başkenti Torit'ten yayın yapmaktadır. Ana vericisi 30 ila 50 km yarıçapı kapsar. Telsiz ayrıca, Kenya'nın batı sınırından çok uzak olmayan Kapoeta'da bir başka röleye de sahip. Doğu Equatoria'nın sesi genellikle Acholi ve Latuka'da yayınlanmaktadır. Toposa, Lango ve Ma'di gibi diğer diller de kullanılmaktadır. Radyonn yayınladığı gazetenin dili İngilizcedir.

BENTIU RADIO

Bu radyo ülkenin başkenti Juba'nın kuzeyinde yer almaktadır. Eski Birlik Devletinin başkenti Bentiu'dan 99.0 FM ve 558 KHz Orta Dalgalı yayın yapmaktadır. Nuer'de ana haber bültenleri için İngilizce ve Arapça dilleri kullanılmaktadır. FM yayınları, Bentiu kasabasından 60-100 km'lik bir yarıçap içinde duyulabilir, ancak istasyon, Birlik Devletinin çoğunda Orta Dalgada duyulabilmektedir. Radyo esas olarak yerel toplulukları hedefleyen eğitim programları yayınlamaktadır. Yanı sıra “Voice of America” (VOA) haber dergisi programı “Sudan in Focus” u yayınlamaktadır.

KWAJOK RADIO

Warmat Eyaletinin başkenti Kwajok'da 99.0 FM'de yayın yapmaktadır. Telsiz yaklaşık 200 km'lik bir yarıçap içinde duyularak, Birlik, Kuzey Bahr el Ghazal ve Göllerin bazı bölgelerine ulaşabilir. Radyo Kwajok çoğunlukla Dinka ve Bongo'da yayın yapıyor. İngilizce, haber bültenleri, duyurular ve bazı programlar için kullanılmaktadır.

YAMBIO RADIO

Bu radyo, eski batı Equatoria'dan 90.0 FM'de yayın yapmaktadır. 2009 yılında Western Equatoria Eyaleti hükümeti tarafından kurulmuştur.

RADIO JONGLEI

Radyonun geçmişi Jonglei Devletinin başkenti Bor'a dayanmaktadır. Radio Jonglei, Nisan 2010'da kuruldu ve 95.9 FM'de yayın yapmaktadır. Programların çoğu İngilizce ve Arapçadır. Bununla birlikte, Anyuak, Dinka ve Nuer dillerinde de yayınlanmaktadır. Yayınları büyük ölçüde eğitime odaklanmaktadır. İstasyon ayrıca 19:30 'da Amerika'nın sesini yayınlıyor ve 21.00'de yerel bir haber programı yayınlıyor.

EK-2. YABANCI VE ULUSLARARASI RADYOLAR

RADIO MIRAYA

Bu radyo istasyonu Güney Sudan Cumhuriyeti'ndeki diğer radyolardan daha geniş bir coğrafi kapsama sahiptir. Güney Sudan'daki Birleşmiş Milletler (BM) radyo istasyonuna aittir. Miraya, uydu ile bağlantılı 26 röle istasyonu ağı ile Juba'dan 101.0 FM'de yayın yapmaktadır. Aynı zamanda 9940 KHz Kısa Dalga yayınlar. Miraya, "Arapça'da ayna" anlamına geliyor. Radyo, 2006 yılında Sudan'daki Birleşmiş Milletler Misyonu (UNMIS) tarafından İsviçre merkezli Fondation Hirondelle ile ortaklaşa kuruldu. Varsayılan misyonu 2005 yılında, 2005 Kapsamlı Barış Anlaşması'nın ardından barış kampanyaları ve uzlaşmadır. Bu fonların çoğu Almanya, İsveç ve İsviçre'den gelmektedir. İlk kurulduğunda Hartum'da çalışıyordu ve kısa dalga boyunca tüm Sudan'a yayın yapıyordu. Daha sonra radyo, Güney Sudan'ın Temmuz 2011'de bağımsız olmasıyla kuzeydeki tüm faaliyetlerini durdurdu. Miraya, Wau, Malakal ve Rumbek'te kayıt stüdyoları ile bir büro kurdu. Bu istasyonlar şu anda Juba merkezden bölgesel haber ve bilgi toplamak için kullanılmaktadır. Radyo programlarında kullanılan dil çoğunlukla İngilizce, Arapça ve Basit Arapça'dır. Ayrıca Dinka, Nuer, Shilluk, Bari, Zande, Latuka, Mole ve Acholi'de programları da mevcut.

Juba'daki baz istasyon tekrarlayıcıları, Akobo, Aweil, Bentiu, Bor, Ezo, Gok Machar, Kajo Keji, Kapoeta, Koch, Kwajok, Malakal, Maridi, Melut, Mundri, Nasir, Nimule, Pibor, Raja, Renk.

EYE RADIO

Sudan Radyo Servisi (SRS FM) artık "Göz radyosu" olarak adlandırılmaktadır. Juba'nın eteklerinde bulunan geniş ve iyi donanımlı stüdyolardan her saatte 98.6 FM'de yayın yapmaktadır. İstasyon, Central Ekvator Eyaletinin çoğunu kapsayan Juba'da 2000 vatlık bir vericiye sahip. Radyo, Yei ve Nimule, güneye 150 km, bazen de 150 km

doğuda Torit'e kadar duyulabilir. Göz radyosu Temmuz 2010'da yayın hayatına başladı. İngilizce ve Juba Arapça yayın yapmaktadır. Ana organizasyonu Sudan Radyo Servisi (SRS), ABD merkezli STK Eğitim Geliştirme Merkezi www.edc.org (USAID) tarafından finanse edilerek kurulmuştur. Dinleyicilerine barış yapma, uzlaşma ve kalkınmada daha fazla katılım için gerekli bilgi ve araçları sağlamayı amaçlamaktadır. SRS'nin Juba ve Hartum'da haber odaları ve Sudan ve Güney Sudan'da bir muhabir ağı bulunmaktadır. Programlama haber ve güncel olaylar, yurttaşlık eğitimi, sağlık, tarım, hayvancılık ve iş konularına odaklanmaktadır. Yayınlarında müzik ve eğlence de bulunmaktadır. Saat 08.00, 13.00 ve 17.00'de haber bültenleri vardır.

VOICE OF AMERICA (VOA)

Güney Sudan halkının referanduma hazırlandığı 2010 yılında “Amerika'nın Sesi” tarafından kurulmuştur. ABD'nin dış yayın servisidir. Sudan ve Güney Sudan'a kısa dalgada yayınlanmaktadır. Haftada beş gün İngilizce ve Arapça olarak yayın yapmaktadır. Amerika'nın sesi, “Sudan'da odak noktası olarak adlandırılan günlük 30 dakikalık bir İngilizce haber dergisi programı yayınlamaktadır. Yayın temelde Güney Sudan dinleyicilerini hedeflemektedir. Her zaman saat 7.30'da 9675, 12015 ve 13825 KHz kısa dalgalarda bulunabilmektedir.

BBC

Juba, Malakal, Wau ve Yambio'da 88.2 FM'de yayın yapmaktadır. Ayrıca kısa dalga, Güney Fransa, Radyo Fransa, Uluslararası (RFI), Fransız hükümeti uluslararası Radyo, Radyo Montecarlo yayınlanmaktadır. Montecarlo, Juba'da 90,40 FM'de Fransızca, İngilizce ve Arapça yayınlanmaktadır.

KİLİSE RADYOLARI

RADIO BAKHITA

Juba'da 91.0 FM üzerinden yayın yapmaktadır. Bağımsızlık sürecini kolaylaştıran Güney Sudan'ın yarı otonom hükümetini doğuran kapsamlı barış

anlaşmasından bir yıl sonra kurulmuştur. İngilizce, Arapça ve Güney Sudan Pidgin (Arabi-Juba) dillerini kullanmaktadır. Bakhita Radyosu Güney Sudan'daki ilk katolik radyodur. Saat 07:00 ile 22:00 arasında 7/24 yayın yapmaktadır. Radyonun programları haberler, tartışma forumları, barışın inşası, yurttaşlık eğitimi, sağlık, kadın ve gençlerle ilgili konulardan oluşmaktadır. Bakhita'ya ülkenin başkenti Juba'nın yüz on kilometre yarıçapından ulaşılabilir. Bakhita

RADIO EMMANUEL

Bakhita Radyosu gibi 2009 yılında kurulmuştur. Uganda sınırına yakın, Doğu Ekvator Devleti'nin başkenti Torit'den 89.0 FM üzerinden yayın yapmaktadır. 72 metrelik bir direğin üzerinde 2000 wattlık bir vericiye sahiptir. Bu genellikle, 120 km kadar doğudaki Kapoeta'ya, Ikotos'a, Imatong Dağları ve Lafon'a 80 km, kuzeye 90 km. Ortalama günde 10,5 saat İngilizce, Juba Arapça ve Latuka, Didinga, Pari, Madi, Toposa ve Acholi gibi diğer yerel dillerde yayın yapmaktadır. Emmanuel Radio günde sekiz saat yayın yapmaktadır.

SAUT AL MAHABA

Nile Nehri üzerindeki Yukarı Nil Devleti'nin başkenti olan Malakal'dan 93.6 FM'de yayın yapmaktadır. 2000 vatlık vericisi yaklaşık 65 km'lik bir menzile sahip ve 650.000 kişiden oluşan potansiyel bir kitlesine ulaşmaktadır. İstasyon günde yedi saat, çoğunlukla Arapça ve İngilizce olarak yayın yapmaktadır. Ayrıca Dinka, Nuer ve Shilluk'ta şarkılar çalıyor. Akşam saat 09.00'dan 12.00'a, akşam saat 16.00'dan 20.00'a kadar günde yedi saat hava yayındadır.

RADIO GOODNEWS

Juba'nın kuzeybatısındaki eski Göller Devletinin başkenti Rumbek'ten 89.0 FM'de yayınlanmaktadır. Radyo, Ocak 2010'da yayın yapmaya başlamıştır. 60 metrelik bir direğe monte edilmiş 2500 wattlık bir vericiye sahiptir. Bu, radyo sinyalinin, iletim alanından 150 km yarıçapında alınmasına izin verir. Dinka ve İngilizce dillerinde günde

dokuz saat yayın yapmaktadır. Radyoda haberlerin yanı sıra Jur Beli ve Arapça'da da bazı programları bulunmaktadır. Radyo, okulun eğitim döneminde pazartesten cumaya 06.30'dan 10.30'a kadar, sabah eğitim programları düzenlediğinde ve okul tatillerinde yanı sıra cumartesi günleri saat 06:30 ile 08:30 arasında yayın yapmaktadır. İstasyon, gece saat 17.30'dan 22.30'a kadar tekrar yayınına girmektedir.

RADIO EASTER

Ülkenin bağımsızlığına sadece bir yıl sonra kuruldu. Demokratik Kongo Cumhuriyeti sınırları dâhilinde, Yei State of Greater Equatoria sınırlarına uzanmaktadır. Radyo 94.0 FM üzerinde yayın yapmaktadır ve Nile nehri boyunca Kajo-keji'ye kadar sinyal gönderen 60 metre yüksekliğindeki direğe monte edilen 1000 -vatlık vericiye sahiptir. Radyo, Paskalya İngilizce'si ve Arapça dillerinde yayın yapmaktadır ve günde 6.5 saat yayınlanır. Sabah saat 07.30'dan 12.00'a, gece ise 17.00'dan 19.00'a kadar açıktır.

RADIO DON BOSCO

Juba kuzeybatısındaki Warrap Eyaletindeki Tonj kasabasından 91.0 FM'de yayın yapmaktadır. İngilizce, Arapça, Dinka dillerinde yayın yapmaktadır. Bongo ve Jur'a günde 7,5 saat iletilir. İlk yayınına Şubat 2010'da başladı. Radyo bir ortaokula bağlı ve bir müzik stüdyosuna sahiptir. Sabah saat 06.30'dan 10.00'a, akşam saat 17.00'den 21.00'a kadar açıktır. 60 metre yüksekliğindeki direğe monte edilen 2000 vatlık bir vericiye sahiptir ve yaklaşık 140 km'lik bir menzile sahiptir. Radyo, 500.000 kişilik bir potansiyel kitleye ulaşmayı iddia etmektedir.

VOICE OF HOPE

Umut Radyo Sesi, Batı Bahr-el-Ghazal Devletinin başkenti olan Wau'dan yayın yapmaktadır. Radyo, Wau Roma Katolik Piskoposluğuna aittir ve Katolik Radyo Ağı'nın (CRN) bir parçasını oluşturmaktadır. Radyo 98.65 FM'de yayın yapıyor ve Wau'nun 90 km karelik alınında duyulmaktadır. Radyo yayın hayatına 2011 yılının

Ekim ayında başlamıştır. İstasyon, Wau'nun 90 km'sinde duyulabilir ve tahmini 550.000 dinleyiciye ulaşabilir.

RADIO ANISA

Radya Anisa Batı Equatoria Eyaleti'nin başkenti Yambio'da bulunmaktadır. Sinyali şehrin 100 km uzağında ve Ezo (160 Km) ve Tombura Kasabasına (180 km) kadar açıkça duyulabilir. Güney Sudan medya ve telekom rehberine (2012) göre istasyon yaklaşık 400.000 kişilik bir dinleyici kitlesine hizmet veriyor. Radyo Anisa, Katolik Radyo Ağı'nın (CRN) en yeni istasyonu durumundadır. Radyo, birkaç ay süren test yayınlarından sonra Aralık 2011'de resmen başlatıldı. İngilizce, Zande, Arapça ve diğer yerel dillerde günde sekiz saat 92.0 FM yayın yapmaktadır.

EK-3. INTERNEWS RADYOLARI

NHOMLAAU FM

Radyo Kuzey Bahr el Ghazal Eyaletindeki küçük bir kasaba olan Maluakon'da bulunmaktadır. Radyonun adı Dinka'da “Özgürlük” anlamına gelmektedir. İstasyon İngilizce, Arapça ve Dinka dillerinde yayın yapmaktadır. Internews'in desteğiyle kurulan ve işletilen radyo istasyon 300.000'den fazla potansiyel dinleyici kitlesine ulaşmaktadır. Nhomlaaou FM, eyalet başkenti Aweil'de, yaklaşık 80 km batıda duyulabilmektedir.

NAATH FM (LEER/FORMER UNITY STATE)

Naath FM ikinci Internews destekli topluluk radyosu istasyonudur. Eylül 2011'de Etiyopya sınırındaki Sobat Nehri üzerindeki Nasir kasabasında açılmıştır. İstasyon günde 10 saatlik yayınında Nasir'in 100 km'lik yarıçapında dinleyicilere ulaşmaktadır.

MAYARDIT FM

Bu radyo Sudan'ın Güney Kordofan devleti sınırına yakın olan Warrap Eyaletindeki Turalei'ye bulunmaktadır. Adı Dinka'da “Barış” anlamına gelmektedir. İstasyon, İngilizce, Arapça ve Dinka dillerinde yayın yapmaktadır. Kapsama alanı yaklaşık 330.000 kişilik bir nüfusa erişmektedir. Radyo, Internews'ın desteğiyle kurulmuştur. Yayın hayatın ilk olarak Mart 2010'da başlamıştır. Radyonun yayınları Abyei topraklarından duyulabilir.

EK-4. ÖZEL RADYOLAR

LIBERTY FM

89.0 Liberty FM, Juba'da yerleşik özel bir radyo istasyonudur. Radyonun Güneybatıya 150 km uzaklıktaki Demokratik Kongo Cumhuriyeti (DRC) sınırına yakın bir kasaba olan Yei'de yan kuruluşu bulunmaktadır. Liberty FM, 2005 yılında Juba Bilgi Sosyal Yardımı adlı bir şirket aracılığıyla İngiliz işadamı Gordon Bell ve eski Juba Belediye Başkanı Peter Yata tarafından kurulmuştur. Liberty FM'in Juba'daki 1200 vatlık vericisi ile 80 km'lik bir alanı kapsamaktadır. Radyo istasyonu Yei'deki istasyonun benzer bir erişime sahip olduğunu iddia etmektedir. Özgürlük FM, Juba'da, İngilizce, Juba Arapçası ve Bari dillerinde yayın yapmaktadır. Yei'den İngilizce, Kakwa, Kiswahili, Luganda ve Arapça yayınlar. İngilizce haber bültenleri Radyonun ana dilini oluşturmaktadır. Özgürlük FM, sağlık, iş, spor, kadın sorunları ve din gibi konuları kapsayan müzik ve konuşma programlarının bir karışımını taşır. Günlük olarak yayınlanan bir telefon programı vardır. İstasyon ayrıca BBC Dünya Servisi ve Amerika'nın Sesi (VOA) programlarını yeniden yayınlamaktadır. Radyo, hava dalgalarına karşı muhalif erişimin sağlanması için Juba'daki SPLM yetkilileriyle defalarca anlaşmazlık yaşadı. İki Liberty FM istasyonu bazı programlarını internet üzerinden yayınlamaktadır.

CAPITAL FM

Capital FM Güney Sudan'ın ilk özel radyo istasyonudur. 2005 yılında Juba'da yerel bir işadamı olan Papaz Solomon Lui tarafından kuruldu. Bu müzik ve eğlence istasyonu, programları 100.0 FM frekansında yayınlıyor ve dinleyicilerden gelen telefon taleplerini alıyor. Sadece İngilizce ve Juba Arapçası yayın yapan radyo şehrin 30 km'lik yarıçapında duyulabilmektedir. Radyo, gençler arasında özellikle müzik tutkusu ve diğer eğlence biçimleriyle popülerdir. Herhangi bir haber bülteni bulunmamaktadır.

VOICE OF PEOPLE (VOP)

Juba'dan İngilizce ve Arapça olarak 97.0 FM'de yayınlanmaktadır. 2010 yılında kuruldu ve başkentin etrafında 360 km yarıçapı kapsadığı iddia edilmektedir. Bu, tek bir FM vericisine sahip bir radyo istasyonu için mümkün görünmemektedir. Halkın Sesi paydaşlarından biri olan Benjamin Bol Yei'ye göre, radyo istasyonu “Güney Sudanlıların karşı karşıya olduğu kalkınma zorlukları ve bunun üstesinden gelme yolları” üzerine odaklanıyor. Ayrıca radyoda Güney Sudanlı profesyonelleri Diaspora'ya geri döndürmeyi hedefliyor. Halkın Sesi, Focus gazetesinde günlük olarak yayınlanan Sudan gazetesi de dahil olmak üzere Amerika'nın Sesi (VOA) programlarını yayınlamaktadır. Oran dergisi 2011 yılında, istasyondaki yatırımcıların Juba'da özel bir televizyon istasyonu kurmayı planladığını belirtmektedir. Ancak bugün radyo artık kullanımda değildir.

RADIO JONUBNA

100.0 FM'de İngilizce ve Juba Arapça'sı dillerinde müzik ve eğlence programları yayınlamaktadır. Jonubna günde 24 saat yayın yapmakta ve Juba'nın 80 km'lik yarıçapı içinde dinlenebilmektedir. Radyo telefon programları da yayınlamaktadır. Jonubna, Arapça'da "Bizim Güney" anlamına gelmektedir. İstasyon yerel işadımı Ayii Dwaung tarafından kurulmuştur.

GRACE FM

Central Equatoria Eyaletindeki Kajo Keji'de 95.1 FM üzerinde yayınlanmaktadır. Radyo istasyonu, Danimarka Mülteci Konseyi'nin yardımıyla yerel bir gençlik örgütü olan Youth Vision Development tarafından 2008 yılında başlatıldı. Gıda güvenliği, su ve sanitasyon, eğitim, sağlık demokrasisi, iyi yönetim ve din üzerine programlar yayınlamaktadır. Radyo ayrıca dinleyicilerle tartışmalar programları da yapmaktadır. Tartışmalar genellikle demokrasi konularına odaklanmaktadır. Grace

FM programının büyük bir kısmı Kajo-Keji'deki yerel toplulukla ilgilidir. Radyo yayınlarında İngilizce ve çeşitli yerel dilleri kullanmaktadır.

NGUN KATA RADIO

Sudan, Uganda ve DRC sınırlarının birleştiği noktaya yakın, ülkenin güney kesiminde Kaya merkezli bir Hristiyan evanjel radyodur. İngilizce, Juba Arapçası, Madi ve Kakwa'da dillerinde yayın yapmaktadır. Radyo, Ngun Kata, Sudan Hristiyan Bakanlıkları tarafından her üç ülkede çevre, din ve barış konularında programlar yapmaktadır. Kaya yakınlarındaki bir tepede bir çim kulübesinde kurulmuştur. İstasyonun ismi, Bari dilinde “Tanrı mevcuttur” anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, radyo istasyonu vericisinin ve güç kaynağının düşük mukavemeti yüzünden bölgedeki en az üç ilçede yayınları duyulmamaktadır.

NEHEMIAN TRUMP CALL

Ugandan sınırındaki Nimule yakınlarındaki Morongole köyünden yayın yapan bir Hristiyan evanjel radyosudur. Nimule kasabasının hemen üzerindeki tepede bulunan 350 vatlık bir verici direğinden 97.3 FM üzerinden yayın yapmaktadır. Stüdyo, Morongole'de, Juba'ya giden ana yolun hemen kuzeyinde, yaklaşık 35 km kuzeyde bulunmaktadır. Nimule'nin 60 km'lik yarıçapında kolayca duyulabilmektedir. Radyo normalde 06:30-22.00 saatleri arasında İngilizce, Juba Arapça, Ma'di, Nimule bölgesinde en çok konuşulan yerel dil ve Acholi'den yayın yapmaktadır. Radyonun programları ağırlıklı olarak müzik ve din üzerinedir.

RADIO PEACE

Güney Sudan'da açıklanmayan bir konumdaki vericilerin 4750 kHz ve 5895 kHz kısa dalga frekanslarında Hristiyan evangelist programlarını yayınlamaktadır. İngilizce, Dinka, Nuer, Arapça ve Juba Arapçası dillerinde günde altı saat yayın yapmaktadır. İstasyon ABD merkezli Hristiyan evangelist örgütü Global Endeavor tarafından Nairobi ve Kenya'dan yönetilmektedir. Nairobi merkezli Sudan'a hizmet veren

Hıristiyan Kaynak Kuruluşları Derneği (ACROSS) ile ortaklaşa çalışmaktadırlar. Sinyalinin Darfur ve Güney Kordofan'ın bazı kısımları dâhil Sudan'ın güney ucuna ulaştığı iddia edilmektedir.

EK-5. HÜKÜMET TELEVİZYONLARI

GSOUTH SUDAN BROADCASTING CORPORATION (SSBC)

2005 yılında Sudan'da uzun süren iç savaşı sona erdiren barış anlaşmasından sonra Sudan'da barış ve uzlaşma çabalarının bir parçası olarak 2005 yılında Juba'da kurulmuştur. SSBC başlangıçta Sudan Radyo ve Televizyon Kurumu'nun (SRTC) bir parçasıydı. 2006 yılında Sudan Radyo ve Televizyon Kurumu'ndan (SRTC) bağımsızlaşarak Güney Sudan Televizyonu (SSTV) ismini aldı. Güney Sudan'ın bağımsızlık ilanından 2011 yılında çıkan SSTV, Güney Sudan'daki ilk televizyon oldu. Devletin kendi televizyonu ülkenin başkenti Juba'da bulunuyor. SSTV ayrıca Aweil, Wau, Malakal ve Rumbek'te küçük yerel TV istasyonları işletmektedir. Bunlar sınırlı sayıda program yapmaktadır. Aweil TV programları, Kuzey Bahr el Ghazal eyaletinin başkentindeki vericisiyle 35 km yarıçapında dinleyicilere ulaşmaktadır. Televizyonun editoryal politikası hükümet çizgisine muhalif konumdadır. Televizyon kasabanın tren terminaline yakın bir konumdadır. TV, cumhurbaşkanlığı yayın organı 2013 yılında yasaya göre imzaladıktan sonra adını geçtiğimiz günlerde SSBC olarak değiştirmiştir. SSBC hem karasal hem de uydu yayınlarına sahiptir. Güney Afrika uydu yayıncısı DSTV aracılığıyla da izlenebilmektedir.

EQUATOR BROADCASTING CORPORATION (EBC)

Bu televizyonun önceki merkezi Ekvator eyaleti altındaydı. Merkezi Ekvator devleti üç devlete bölündüğünde bundan etkilenen bir televizyon olmuştur.

EK-6. ÖZEL TELEVİZYONLAR

CITIZEN TELEVISION (CTV)

Citizen Televizyonu Güney Sudan televizyonundan sonra Güney Sudan'da yer alan ikinci özel televizyondur. Güney Sudanlı gazi gazeteci Nhial Bol Aken'e aittir. Sadece başkent Juba'da yayın yapmaktadır. Ancak ancak televizyon mali sıkıntılar yüzünden yayını durdurduğunu açıkladı. Citizen Televizyonu özellikle 2013 krizi sonrasında hükümetle sorunlar yaşamıştır.

EBONY TELEVISION

Bu televizyon Güney Sudan'daki etkili iş adamlarından biri olan Benjamin Bol Mel'e aittir. Benjamin Bol Mel, Güney Sudan Ticaret Odası başkanı ve ABMC - Thai-Güney Sudan İnşaat Şirketi'nin sahibidir. Televizyon şu anda aktif değildir.

360 AFRICA TV

360 Africa TV, Güney Sudanlı bir yayın kuruluşudur ve 2017 tarihinde 27838 sayılı kuruluş belgesi ile yayın hayatına başlamıştır. Televizyona ayrıca Güney Sudan Cumhuriyeti'nin medya otoritesi tarafından bir operasyon sertifikası verilmiştir.

GAZETELER VE DERGİLER

CITIZEN

Citizen, Güney Sudan'ın 2010 yılında tüm faaliyetlerini Hartum'dan Juba'ya transfer ettiği süreçte kurulan ilk günlük gazetedir. Bu bağımsız gazete, Güney Sudan'ın bağımsızlığını desteklemektedir. 2000'den 2011'e kadar Hartum'da yayınlanmıştır. Nhial Bol tarafından 2005'te kurulmuştur. Citizen, orijinal olarak Hartum'da düzenlenmiş ve basılmıştır. Bununla birlikte, Sudan hükümetiyle karşı muhalif bir konumda yer aldığı için hükümet tarafından yayınları sık sık durduruldu ya da askıya alındı. Gazete Aralık 2010'da Hartum'dan Juba'ya taşındı. Bu taşınmadan sonra devletin gazeteye yönelik baskıları ve müdahalesi azalmaya başladı. Bununla birlikte, Citizen

SPLM yönetimi ile sorunlar yaşamaktadır. New York Times'a göre Nhial Bol, 2007'den bu yana üç kez Güney Sudanlı yetkilileri yolsuzluk ve kötü yönetimle suçlamıştır. 2011'in sonunda, Citizen'in günde 2.000 baskı ve satış rakamına sahip olduğu iddia edilmektedir.

JUBA MONITOR

Juba Monitor, Aralık 2011'de Juba'da lansmanı yapılan ikinci günlük gazetedir. Hartto'da eski bir BBC muhabiri olan Alfred Taban'ın sahibi olduğu ve yönettiği gazete, rakibi The Citizen'in baskılarına maruz kalmıştır. Juba Monitor, Hartum'da yerleşik Güney Sudanlı gazeteciler tarafından yönetilen bir İngiliz gazetesi olan Hartum Monitor'den çıkmaktadır. Sudan hükümeti, Temmuz 2011'de Güney Sudan'ın bağımsız hale gelmesinden bir gün önce Hartum Monitörü kapattı. Beş ay sonra Güney Sudan'daki Juba Monitor olarak tekrar yayın hayatına başladı.

JUBA POST

İki haftalık bir gazetedir. Juba Post, Juba'daki bir gazeteci ekibi tarafından kurulmuştur. Gazete Hartum'da basılmaktadır. Juba Post kendisini “Güney Sudan için ilk bağımsız gazete” olarak tanımlamaktadır. 2005 yılında JDP Medya Enformasyon ve Reklamcılık Şirketi tarafından UNDP ve Norveç Kilisesi Aid'in yardımıyla kurulmuştur. Gazete 5.000-7.000 arası baskı adedinin olduğunu iddia edilse de gazetede çalışanları satışların 3.000'e yakın olduğunu söylemektedir. Juba Post esas olarak siyaset üzerine odaklanmaktadır. Yanı sıra ekonomi, eğitim, sağlık, spor, barış-uzlaşma, kültür, sürdürülebilir geçim, din ve kadın hakları konularında da yayın yapmaktadır.

SUDAN MIRROR

Bu gazete haftada iki kez yayınlanmaktadır. Nairobi'de üretilip basılmaktadır. 2003 yılında Güney Sudan'da Norveç Halkın Yardımı için çalışmaya bir İrlandalı ve eski bir Katolik rahibi olan Dan Eiffe tarafından kurulmuştur.

SOUTHERN EYE

Bu haftalık gazete Juba'da yayınlanmakta ancak Kampala, Uganda'da basılmaktadır. Editörlük çizgisi Güney Sudan hükümetini desteklemektedir. Southern Eye 2006 yılında kuruldu. Haftalık 1.000 adet baskı yapmaktadır. Satışlarının ağırlığı Juba'da'dır ancak Yei, Torit ve Yambio'da birkaç kopya elde edilebilmektedir. Gazete ofisi, Juba'nın Hai Al-Souk bölgesinde yer almaktadır.

THE STAR

Rivers Media Group tarafından yayınlanan haftalık bir gazetedir. Yayın hayatına 2009 yılında başladı ancak birkaç ay sonra yayını durduruldu. Daha sonra Haziran 2011'de yayına yeniden başladı. Juba, Yei, Torit, Aweil ve Bor'da haftalık 3.000 adet basıldığı iddia edilmektedir. The Star'ın ofisleri, Juba Öğretim Hastanesinin yakınında, PETRONAS benzin istasyonunun karşısında, Mobil kavşakta yer almaktadır.

THE NEW TIMES

Bu bağımsız haftalık gazete Temmuz 2011'de Juba'da kuruldu. Juba ve Malakal ve Bentiu hariç Güney Sudan'daki diğer çoğu büyük şehirde haftada 3.000 ila 5.000 satmayı hedeflemektedir. New Times ofisi, Juba'nın Thongpiny bölgesindedir.

THE HERO

Bu bağımsız haftalık gazete Mayıs 2011'de Juba'da kuruldu. Haftada yaklaşık 1.000 adet satış yapmayı hedeflemektedir. Genellikle Juba, Yei ve Nimule'de dağıtılmaktadır. Gazete ofisi, Juba'nın Nimra Talata bölgesinde yer almaktadır.

THE PIONEER

The Pioneer, 2011 yılının başlarında Juba'da, Güney Sudanlı gazeteci Atem Yak Atem tarafından kurulan haftalık bir gazetedir. Dağıtımı Juba, Torit, Aweil, Bor ve Yambio'da yapılmakta ve haftada yaklaşık 3.000 adet satılmaktadır. The Pioneer'ın ofisleri Juba merkezindeki Bakhita 91 FM radyo kompleksinde yer almaktadır.

AL-MASEER

Al-Maseer, Şubat 2011'de lanse edildiğinde Güney Sudan'ın ilk Arapça gazetesi oldu. Editör Simon Atem, haftalık gazetenin özellikle Hartum'dan ve güneyde Arapça eğitim görmüş olan Güney Sudanlılara yönelik olduğunu söylemektedir. Yanı sıra Simon Atem Al-Maseer'in Güney Sudan ile Kuzey Sudan arasında bir köprü görevi görmeyi amaçladığını ifade etmektedir. Al Maseer Arapçada “kader” anlamına gelmektedir. Gazetenin ofisleri, Juba'da Munuki payamda bulunuyor.

THE NEW NATION

Yeni Ulus, 2011 yılının Temmuz ayında bir çevrimiçi gazete olarak hayata başlamış ve ilk basımını Şubat 2012'de gerçekleştirmiştir. Daha önce Uganda'da devlete ait New Vision gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni olan Belçikalı bir gazeteci olan Els de Temmerman tarafından kurulmuştur. Web sitesi ağırlıklı olarak gündelik yaşamdan hikâyeler ve haber analizleri yapmaktadır. Site günlük olarak güncellenmemektedir. Yeni Ulus ilk 36 sayfalık kâğıt baskısını Belçika hükümetinin mali desteği ile tam renkli olarak yayınladı. Temmerman gazetenin bazı kopyalarının halka satılacağını, ancak 5.000 kopyanın ülke çapındaki okullara, sağlık merkezlerine, devlet dairelerine, radyo istasyonlarına ve STK'lara ücretsiz dağıtılacağını söylemektedir. Fakat gazetenin ne sıklıkta yayınlanacağı belirsizdir. Yeni Ulus'un Juba'da toplam 13 muhabiri bulunmaktadır. Ofisleri, Bakanlıklar-Havaalanı Yolu boyunca Thong Piny bölgesinde yer almaktadır.

AL WIHDA

Sudanlı gazetecilerin yerel Güney Sudan konsorsiyumuna ait bağımsız bir Arap gazetesidir. Gazetenin yayın politikası Güney Sudanlılar arasındaki birliğini ve bir arada yaşamın savunulması üzerine kuruludur.

EL TABEER

Gazete şu anda yayınlanmamaktadır. Gazetenin silahlı muhalefet yapılarıyla ittifak halinde olduğu söylenmektedir.

**EK-7. GÜNEY SUDAN ÇATIŞMASINDA MEDYANIN ROLÜ'NE
İLİŞKİN ANKET SORULARI**

Dear participant,

Based on the relevance of your occupation to the study, the researcher invites you to participate in the research entitled the role of media in conflict proliferation. The researcher is a student of Ankara University, Faculty of Communication, Department of Journalism and; is in the process of conducting his masters' research project. The objective of this research study is generally to assess the role of media in the ongoing South Sudan conflict, so as to help relevant authorities find a lasting solution. Your participation in this research project is however completely voluntary and your responses will remain confidential and anonymous. If you agree to participate in this project, please you are expected to be more honest and genuine enough as is critical for this study. However, if you have any questions about this project please do not hesitate to contact the principal researcher at martingabriel232@yahoo.com. Or martingabriel232@gmail.com

NB. Let your answers be in different color.

1. Gender:
2. Age:
3. Occupation:
4. Level of education:
5. What types of media do you rely on for your day-to-day information? (TV, Radio, Newspaper, Internet news portals exc.)
6. Why do you prefer or use this/these media at most?
7. How often (per hour or day) do you use this media?
8. Does that medium affect or change your life? How?

9. Talking of the 2013-armed conflict in South Sudan, what were the major coverages of stories that you have noticed (watched, read and heard) at most from this medium especially after the outbreak of the conflict?

10. Do you think those messages were the same one-month before the conflict? How?

11. Do you think the opposing sides were given equal coverage for instant after the outbreak of the conflict?

12. What are your thoughts about those messages that have been confronting you? How did you feel about them?

13. How did you manage those messages (sharing the message with friends for instance or ignored or any other way)?

14. Based on your experience with those messages, what general impact do you think they can create in/on the people of South Sudan? Have you observed any reactions or emotions based on those messages?

15. Do you think that media could have disseminated different type of messages and could have done different type of journalism during and after the outbreak of armed conflict? What could it be? How do you think about it?

16. What are your views on the effects of the community radios in the ongoing conflict?

17. Do you think, there was an accessibility problem (problem with the strength of radio & television signal, the distribution of the newspapers across the country) during the ongoing conflict? How?

18. What are your thoughts on the relationship between the media and ethnicity in the ongoing South Sudan conflict? The media did not take sides in the conflict.

19. Do you think that media produce news according to the power positions of different ethnicities in South Sudan? how?

20. Comparing the international media to the local ones how do you think they have covered or reported the ongoing conflict? What are the differences and similarities if you have recognized?

21. Researchers, Government officials, NGOs and civil society organizations in most of the occasions have concluded that media in one way or another have incited tribes against one another, fuel the conflict and displaced population in South Sudan. What do you think about these arguments?

22. What are your thoughts on the impact of the media languages (English & Arabic) on the ongoing conflict? Do you think there's understandability problem? Why?

23. Do you think that media professionals can be able to play an important and effective role to suppress the conflict issues in the countries by engaging in peace journalism instead of conflict journalism?

ÖZET

Bu tez Güney Sudan 2013 silahlı çatışmasında medyanın oynadığı rolü, bu çatışmayı verirken hükümet tarafından medyaya kılavuzluk etme girişimlerini, medyanın nüfuzunu ve medyanın çatışmaları belirli biçimlerde sunma nedenlerini incelemektedir. Tez özellikle silahlı çatışmanın başladığı 15 Aralık 2013 ile, barış müzakerelerinin başladığı 2014'ün ilk aylarındaki döneme odaklanmaktadır. Araştırma dönemi boyunca 2013 yılındaki bu olayda medya tarafından oynanan rolü inceleme çabasıyla hem birincil hem de ikincil verilerden yararlanılmıştır. Sonuçlar, medyanın özellikle yabancı medyanın, Dinka ve Nuer çatışması olarak adlandırarak, kriz boyunca çatışmayı yaydığını öne sürmektedir. Bu tezde alandan veri toplamak için gazetecilere yönelik olarak online mülakat yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntem ile çatışma süresince çatışma ve barış gazeteciliğine yönelik mesleki yaklaşımlar derlenmiştir. Elde edilen sonuçlar Güney Sudan'da barış gazeteciliği için medyanın rolünü ve potansiyelini sorgulamak açısından değerlendirilmiştir. Buna göre Güney Sudan'da medya 2013 çatışmasında aktif rol oynamıştır. Bu rol daha çok çatışmayı, barış gazeteciliğinin standartları dışında vererek çatışmayı güçlendirmektir. Dolayısıyla Güney Sudan'da barış gazeteciliğinin geliştirilmesi için öncelikle mesleki standartların çeşitli eğitimlerle geliştirilmesi ve basın özgürlüğünün koşullarının oluşturulmasının büyük önem taşıdığı söylenebilir.

ABSTRACT

This thesis examines the role played by then ews media in South Sudan 2013 armed conflict, the efforts exerted by the government to guide media in its coverage of this conflict, media influence and the reasons that the media report the conflict certain ways. It focuses specifically from the period between the outbreak of the armed conflict on December 15, 2013 through to the beginning of the peace negotiation in early 2014. Through the period of the research, both primary data and secondary data were used in an effort to examine the role played by the media during the 2013 event. Precisely 16 most influential and practicing journalists from both local and foreign media covering South Sudan where interviewed in this regard. The results suggest, the media especially the foreign one might have proliferate the conflict during the crises since it was able to label the conflict as Dinka and Nuer Conflict. In this thesis online interview method have been used to gather data from the field. Deep interviews with the reporters enabled this study to evaluate their professional approaches to the conflict and peace news writing during the conflict. Results of the interviews were used relationally for questioning the role and the potential of media for peace journalism in South Sudan at that period. That role of the media were observed ad deepining and strenghtening the conflict. Therefore in order to develop peace journalism in South Sudan, journalistic professionals and standarts should be improved at first.